

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİ**

B Ü L L E T E N

№ 1 (33)

Naxçıvan – 2022

*Biz hüquqi dövləti, demokratik dövləti
yaradıırıq. Bunun da ən prinsipial bir
hissəsi məhkəmə sistemində islahatların
keçirilməsi, onun beynəlxalq hüquq
normalarına uyğunlaşdırılmasıdır.*

Heydər Əliyev

**NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ**

Rəsmi sayt: www.supremecourt.nakhchivan.az

M Ü N D Ə R İ C A T

**Buraxılış üçün
məsul şəxs:**

Q.V.Əliyev

Redaktor:

Ə.K.Allahverdiyev

**Redaksiya
heyəti:**

Ə.M.Xıdırov

Y.S.Qurbanov

İ.M.Mirzəyev

V.K.Quliyev

C.G.Bayramova

G.Ə.Qurbanova

Y.F.Xəlilov

Məsul katib:

V.R.Qaybalyev

**Redaksiyanın
ünvanı:**

Naxçıvan şəhəri,

Atatürk küçəsi,

19

Tel: 544-61-75

Faks: 550-12-77

Yeni sənədlər, normativ aktlar

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....7

Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....8

Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....9

“Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 27 dekabr tarixli 464-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 6 mart tarixli 297 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....14

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....18

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 1 iyun tarixli 1043 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə

<i>Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı</i>	20
<i>Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	21
<i>“Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 518-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı</i>	26
<i>Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	27
<i>“Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 516-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı</i>	30

Məhkəmə fəaliyyəti

Mülki kollegiyadan

<i>Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili</i>	32
--	----

Kommersiya kollegiyasından

<i>Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili</i>	39
---	----

İnzibati kollegiyadan

<i>Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili</i>	41
---	----

Cinayət kollegiyasından

<i>Cinayət kollegiyasının 2021-ci ilin yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar</i>	42
---	----

İnsan hüquqları və məhkəmə təcrübəsi

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı51

Nəzəriyyə və hüquqtətbiqetmə problemləri

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Avropa Məhkəməsinin qərarları müstəvisində hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması qadağası ilə bağlı bəzi düşüncələr.....66

Hakimlərin milli və beynəlxalq qurumlarında

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2021-ci ilin ikinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında 79

Azad tribuna

Alimentin indeksasiyası ilə bağlı məhkəmə təcrübəsi.....84

Ali Məhkəmənin mətbuat xidmətindən

2022-ci ilin yanvar-iyun aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi.....91

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin “Yeni sənədlər, normativ aktlar” sərlovhəsini təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla əlaqədar məsələləri nizama salan, habelə məhkəmə sistemi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının hüquqi aktları, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin muxtar respublikamız üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etməkdir.

Sərlovhədə bu günədək 340-a yaxın qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc edilmişdir. Bu isə məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi sənədlərlə yaxından tanış olmalarına geniş imkan yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlovhəsində oxucularımızı yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktları ilə tanış edirik.

Redaksiya heyəti

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 413; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009, № 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə 842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033; 2017, № 6, maddə 1034, № 7, maddə 1305, № 11, maddə 1965; 2018, № 1, maddə 12, № 3, maddə 395, № 5, maddə 888, № 7 (I kitab), maddə 1442; 2019, № 1, maddə 22, № 7, maddələr 1196, 1206, № 12, maddə 1895; 2020, № 7, maddə 826) 93-4-cü maddəsinin ikinci hissəsi üçüncü hissə hesab olunsun və həmin maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

“Bu maddənin birinci hissəsində nəzərdə tutulmuş qaydada yüksək hakim vəzifələrinə təyin edilmiş hakimlərin hüquqşünas ixtisası üzrə dövlət orqanlarında (qurumlarında) iş stajı, habelə hüquq sahəsində elmi və pedaqoji fəaliyyət müddəti onların hakimlik stajına hesablanır.”.

Maddə 2. Bu Qanun 2021-ci il yanvarın 1-dən tətbiq edilir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 dekabr 2021-ci il

**Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində
dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002, № 5, maddə 236; 2003, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279; 2004, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761; 2005, № 4, maddələr 277, 278; 2006, № 2, maddə 64, № 12, maddə 1006; 2007, № 1, maddələr 3, 4, № 2, maddə 68, № 5, maddə 439, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602, № 12, maddə 1046; 2009, № 6, maddə 402; 2010, № 2, maddə 75, № 4, maddə 276; 2011, № 6, maddələr 471, 476, № 7, maddələr 583, 619, № 12, maddələr 1096, 1105; 2012, № 5, maddə 411, № 6, maddə 511; 2013, № 5, maddə 472, № 6, maddə 625, № 11, maddələr 1266, 1307; 2015, № 6, maddə 677, № 12, maddə 1435; 2016, № 5, maddə 836, № 6, maddə 1016, № 11, maddələr 1761, 1763, № 12, maddə 2047; 2017, № 2, maddə 155, № 4, maddə 523, № 5, maddələr 706, 750, № 11, maddələr 1935, 1975; 2018, № 5, maddə 879, № 8, maddə 1672, № 11, maddələr 2209, 2225, № 12 (I kitab), maddələr 2524, 2534; 2019, № 1, maddə 23, № 5, maddələr 792, 812, № 7, maddə 1197, № 12, maddələr 1897, 1907; 2020, № 7, maddə 832, № 11, maddə 1333; 2021, № 4, maddə 309, № 7, maddələr 711, 713, № 8, maddə 894) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 305.1.16-cı maddəyə “internet” sözündən əvvəl “yayılması qanunla qadağan edilən informasiyanın internet informasiya ehtiyatından götürülməsi və ya” sözləri əlavə edilsin;

1.2. 40-6-cı fəslin adında “İnternet” sözü “Yayılması qanunla qadağan edilən informasiyanın internet informasiya ehtiyatından götürülməsi və ya internet” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3. 355-20.1-ci və 355-21-ci maddələrdə “internet informasiya ehtiyatına” sözləri “yayılması qanunla qadağan edilən informasiyanın internet informasiya ehtiyatından götürülməsi və ya internet informasiya ehtiyatına və ya onun müvafiq hissəsinə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4. 355-20.2-ci və 355-22.4-cü maddələrdə “İnternet informasiya ehtiyatına” sözləri “Yayılməsi qanunla qadağan edilən informasiyanın internet informasiya ehtiyatından götürülməsi və ya internet informasiya ehtiyatına və ya onun müvafiq hissəsinə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.5. 355-22.1-ci maddədə “İnternet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə ərizəyə” sözləri “Ərizə” sözü ilə əvəz edilsin, “sonra” sözündən sonra “ona” sözü əlavə edilsin.

Maddə 2. Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2021-ci il

§

**Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi
haqqında Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 14-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 3 (I kitab), maddə 126; 2002, № 12, maddə 702; 2004, № 7, maddə 505; 2006, № 2, maddə 66, № 11, maddə 923, № 12, maddələr 1005, 1006; 2007, № 1, maddə 4, № 8, maddə 745, № 11, maddə 1053, № 12, maddə 1218; 2008, № 7, maddə 602; 2010, № 2, maddə 70, № 3, maddə 171, № 5, maddə 380, № 7, maddə 578; 2011, № 7, maddələr 585, 620, № 12, maddə 1110; 2014, № 12, maddə 1515; 2019, № 2, maddə 185, № 3, maddə 372, № 5, maddə 800, № 12, maddə 1906; 2020, № 7, maddə 832, № 12 (I kitab), maddə 1424; 2021, № 4, maddə 308, № 6 (I kitab), maddə 541, № 7, maddə 711, № 8, maddə 894) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 65.5-ci, 118.20-ci və 131.4-cü maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“65.5. Valideynlik hüquqlarından məhrumetmə barədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsindən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”;

“118.20. Uşağın övladlığa götürülməsi barədə məhkəmənin qətnaməsi qanuni qüvvəyə mindikdən sonra həmin qətnamədən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”;

“131.4. Övladlığa götürmənin ləğv olunması barədə məhkəmənin qətnaməsi qanuni qüvvəyə mindikdən sonra həmin qətnamədən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

2. 159-cu maddə üzrə:

2.1. 159.1-ci maddədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözləri “, o cümlədən doğumun, atalığın müəyyən edilməsinin və ölümün elektron qaydada qeydiyyatı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. 159.2-ci maddədə “orqanları öz səlahiyyətləri daxilində” sözləri “orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) fəaliyyət istiqamətinə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının informasiya sistemi vasitəsilə” sözləri ilə, “aktlarının qeydiyyatını dəyişir, tamamlayır, düzəldir” sözləri “akt qeydlərində dəyişiklik edir” sözləri ilə əvəz edilsin, həmin maddəyə “şəhadətnamələr” sözündən sonra “və ya arayışlar” sözləri əlavə edilsin.

3. 161-ci maddə üzrə:

3.1. adında “aktları qeydlərinə etiraz etmə qaydası” sözləri “akt qeydində dəyişiklik edilməsi” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.2. 161.1-ci maddədə “aktlarının qeydindəki səhvlərin düzəldilməsi və ona dəyişikliklər” sözləri “akt qeydində ərizə əsasında dəyişiklik edilməsi” sözləri ilə və “şəxslərin daimi yaşayış yerində” sözləri “şəxsin seçdiyi, məhkəmə qətnaməsi əsasında isə bu barədə qətnamənin çıxarıldığı yer üzrə” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.3. 161.2-ci maddədə “orqanının qeydiyyatı düzəltməkdən və ya dəyişdirməkdən imtina etməsindən” sözləri “orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) akt qeydində dəyişiklik etməkdən imtinasından” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.4. 161.3-cü maddədə “qeydiyyatda düzəliş” sözləri “akt qeydində dəyişiklik” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.5. aşağıdakı məzmununda 161.4-cü maddə əlavə edilsin:

“161.4. Vətəndaşlıq vəziyyəti akt qeydində dəyişiklik edilməsi barədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsindən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

4. 162-ci maddə üzrə:

4.1. adında “aktları qeydlərinin” sözləri “akt qeydinin” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.2. 162.1-ci maddədə “aktları” sözü “akt” sözü ilə, “yaşadıqları ərazidə” sözləri “seçdiyi yer üzrə” sözləri ilə və “orqanı” sözü “orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.3. 162.2-ci maddədə “İtmiş yazının” sözləri “İtmiş akt qeydinin” sözləri ilə, “orqanları” sözü “orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.4. aşağıdakı məzmununda 162.3-cü maddə əlavə edilsin:

“162.3. Vətəndaşlıq vəziyyəti akt qeydlərinin bərpa edilməsi barədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsindən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

5. 163-cü maddə üzrə:

5.1. 163.1-ci və 163.2-ci maddələrdə “orqanı” sözü “orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.2. aşağıdakı məzmununda 163.3-cü maddə əlavə edilsin:

“163.3. Vətəndaşlıq vəziyyəti akt qeydlərinin ləğv edilməsi barədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsindən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti

orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

6. 164.3-cü maddəyə “aktlarının” sözündən sonra “qeydiyyatının elektron qaydada həyata keçirildiyi hallar istisna edilməklə,” sözləri əlavə edilsin.

7. Aşağıdakı məzmununda 164.3-1 və 164.3-2-ci maddələr əlavə edilsin:

“164.3-1. Qeydiyyatı elektron qaydada aparılan vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının akt qeydi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) vəzifəli şəxsinin gücləndirilmiş elektron imzası ilə təsdiq edilir.

164.3-2. Vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının qeydiyyatını aparan vəzifəli şəxs müvafiq qeydin həmin qeyd üzrə razılığı tələb olunan digər şəxslərlə razılaşdırılmasının yoxlanılmasını təmin edir. Nikahda olan valideynlərdən doğulmuş uşağın doğumunun qeydə alınması üçün valideynlərdən biri müraciət edərsə, bu halda güman edilir ki, o digərinin razılığı ilə hərəkət edir. Müraciət edən şəxs tərəfindən yalan məlumat təqdim edilməsi gələcəkdə həmin akt qeydinin ləğvi üçün əsasdır.”.

8. 166-cı maddə üzrə:

8.1. 166.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“166.1. Doğum bu barədə məlumat verən şəxsin seçdiyi, doğum faktı məhkəmə qaydasında müəyyən edildikdə isə məhkəmə qətnaməsinin çıxarıldığı yer üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanda (qurumda) dövlət qeydiyyatına alınır.”;

8.2. 166.2-ci maddədən “müvafiq icra hakimiyyəti orqanına” sözləri çıxarılsın;

8.3. aşağıdakı məzmununda 166.2-1-ci maddə əlavə edilsin:

“166.2-1. Doğum faktının müəyyən edilməsi barədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsindən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

9. 186-cı maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 186. Atalığın müəyyən edilməsinin dövlət qeydiyyatına alındığı yer

Ərizə əsasında atalığın müəyyən edilməsi valideynlərin seçdiyi, atalığ məhkəmə tərəfindən müəyyən edildikdə isə məhkəmə qətnaməsinin

çıxarıldığı yer üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanda (qurumda) dövlət qeydiyyatına alınır.”.

10. Aşağıdakı məzmununda 187.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“187.1-1. Atalığın müəyyən edilməsi barədə məhkəmənin qətnaməsi qanuni qüvvəyə mindikdən sonra həmin qətnamədən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.”.

11. 193 – 195-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 193. Ölümün dövlət qeydiyyatına alındığı yer

Ölüm bu barədə məlumat verən şəxsin seçdiyi, ölüm faktı məhkəmə tərəfindən müəyyən edildikdə və ya şəxs ölmüş elan edildikdə isə məhkəmə qətnaməsinin çıxarıldığı yer üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanda (qurumda) dövlət qeydiyyatına alınır.

Maddə 194. Ölüm haqqında məlumat vermə

194.1. Ölüm haqqında məlumat tibb müəssisəsi tərəfindən dərhal müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma), müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən isə həmin gün informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.

194.2. Ölüm faktının müəyyən olunması və ya şəxsin ölmüş elan edilməsi barədə məhkəmənin qətnaməsi qanuni qüvvəyə mindikdən sonra həmin qətnamədən çıxarış 3 gün müddətində hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiqlənərək “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülür.

194.3. Ölüm haqqında məlumatın müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) dərhal ötürülməməsinə və ya düzgün olmayan məlumatın ötürülməsinə görə tibb müəssisəsi, həmin məlumatın informasiya sistemi vasitəsilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) informasiya sistemində ötürülməməsinə və ya düzgün olmayan məlumatın ötürülməsinə görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının vəzifəli şəxsləri qanunla müəyyən olunmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 195. Ölümün dövlət qeydiyyatına alınması qaydası

195.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) Azərbaycan Respublikasının ərazisində ölmüş şəxsin ölümünü informasiya sisteminə ötürülmüş məlumat əsasında həmin məlumatın ötürüldüyü iş günü ərzində dövlət qeydiyyatına alır.

195.2. Azərbaycan Respublikası vətəndaşının, Azərbaycan Respublikasında daimi yaşayan vətəndaşlığı olmayan şəxsin və ya əcnəbinin xarici ölkədə öldüyü və ölüm həmin ölkənin səlahiyyətli orqanlarında və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanda (qurumda) qeydə alınmadığı hallarda ölümün qeydiyyatı bu ölkədə verilmiş ölüm faktını təsdiq edən tibbi sənəd əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən aparılır.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2021-ci il

§

**“Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 27 dekabr tarixli 464-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 6 mart tarixli 297 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 27 dekabr tarixli 464-VIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 65.5, 118.20, 131.4, 159.1, 159.2 (birinci halda), 161.2, 161.4, 162.1 – 162.3, 163.1 – 163.3, 164.3-1, 166.1, 166.2-1, 186, 187.1-1, 193, 194.1 (hər üç halda), 194.2, 194.3 (birinci və ikinci hallarda), 195.1 və 195.2-ci (hər iki halda) maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Məcəllənin 159.2-ci (ikinci halda) maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi həyata keçirir;

1.3. həmin Məcəllənin 194.3-cü (üçüncü halda) maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi həyata keçirir;

1.4. həmin Məcəllənin 65.5, 161.4, 162.3, 163.3, 166.2-1, 187.1-1, 194.1 (üçüncü halda), 194.2 və 194.3-cü (ikinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.5. həmin Məcəllənin 118.20-ci və 131.4-cü maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.6. həmin Məcəllənin 159.1, 164.3-1, 166.1, 193 və 195.1-ci maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri, rayon tabeli şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə rayon, şəhər, şəhər rayonu icra hakimiyyətlərinin nümayəndəlikləri və Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri nəzərdə tutulur;

1.7. həmin Məcəllənin 159.2-ci maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri, rayon tabeli şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə nikahın bağlanması, doğumun və ölümün qeydiyyatı üzrə rayon, şəhər, şəhər rayonu icra hakimiyyətlərinin nümayəndəlikləri nəzərdə tutulur;

1.8. həmin Məcəllənin 161.2, 163.1, 163.2 və 195.2-ci (ikinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə

Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri nəzərdə tutulur;

1.9. həmin Məcəllənin 162.1, 162.2 və 186-cı maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri və Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri nəzərdə tutulur;

1.10. həmin Məcəllənin 194.1-ci (birinci və ikinci hallarda) və 194.3-cü (birinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.11. həmin Məcəllənin 195.2-ci (birinci halda) maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri nəzərdə tutulur.

2. “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 6 mart tarixli 297 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 3, maddə 164, 2002, № 7, maddə 412, № 8, maddə 478, № 12, maddə 716; 2003, № 6, maddə 290; 2004, № 7, maddə 526; 2006, № 12, maddə 1034; 2007, № 3, maddə 226, № 11, maddə 1105; 2010, № 5, maddə 393, № 7, maddə 613, № 8, maddə 722; 2019, № 5, maddə 818, № 12, maddə 1930; 2021, № 6 (I kitab), maddə 565) 2-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 2.1-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“2.1. Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 51.7, 65.5, 115.4-cü (birinci halda), 115.7-ci, 118.20, 131.4, 159.1, 159.2 (birinci halda), 161.2, 161.4, 162.1 – 162.3, 163.1 – 163.3, 164.3-1, 166.1, 166.2-1, 166.3 (hər üç halda), 166.4 (hər üç halda), 186, 187.1-1, 193, 194.1 (hər üç halda), 194.2, 194.3 (birinci və ikinci hallarda), 195.1 və 195.2-ci (hər iki halda) maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;”;

2.2. 2.3-cü bəndə “156.2-ci” sözlərindən sonra “, 159.2-ci (ikinci halda)” sözləri əlavə edilsin;

2.3. aşağıdakı məzmununda 2.3-1-ci bənd əlavə edilsin:

“2.3-1. həmin Məcəllənin 65.5, 161.4, 162.3, 163.3, 166.2-1, 187.1-1, 194.1 (üçüncü halda), 194.2 və 194.3-cü (ikinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;”;

2.4. 2.4-cü bənddən “65.5,” “159.1, 159.2,” “161.2,” “162.1,” “162.2,” “163.1,” “163.2,” rəqəmləri və “rayon (şəhər)” sözləri çıxarılsın;

2.5. aşağıdakı məzmununda 2.4-1 — 2.4-4-cü bəndlər əlavə edilsin:

“2.4-1. həmin Məcəllənin 161.2, 163.1, 163.2 və 195.2-ci (ikinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri nəzərdə tutulur;

2.4-2. həmin Məcəllənin 162.1, 162.2-ci və 186-cı maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri və Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri nəzərdə tutulur;

2.4-3. həmin Məcəllənin 159.1, 164.3-1, 166.1, 193 və 195.1-ci maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri, rayon tabeli şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə nikahın bağlanması, doğumun və ölümün qeydiyyatı üzrə rayon, şəhər, şəhər rayonu icra hakimiyyətlərinin nümayəndəlikləri nəzərdə tutulur;

2.4-4. həmin Məcəllənin 159.2-ci maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat şöbələri, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri, rayon tabeli şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə nikahın bağlanması, doğumun və ölümün qeydiyyatı üzrə rayon, şəhər, şəhər rayonu icra hakimiyyətlərinin nümayəndəlikləri nəzərdə tutulur;”;

2.6. 2.5-ci bənddən “159.1,” rəqəmləri çıxarılsın;

2.7. 2.6-cı bənddə “158.2, 159.2 və 166.2-ci maddələrində” sözləri “158.2-ci maddəsində” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.8. 2.7-ci və 2.16-cı bəndlərdən “rayon (şəhər)” sözləri çıxarılsın;

2.9. 2.10-cu bənd ləğv edilsin;

2.10. 2.12-ci bənddə “nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının səlahiyyətlərini” sözləri “orqan (qurum)” dedikdə” sözləri ilə, “həyata keçirirlər” sözləri “nəzərdə tutulur” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.11. aşağıdakı məzmununda 2.12-1-ci və 2.12-2-ci bəndlər əlavə edilsin:

“2.12-1. həmin Məcəllənin 194.3-cü (üçüncü halda) maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi həyata keçirir;

2.12-2. həmin Məcəllənin 194.1-ci (birinci və ikinci hallarda) və 194.3-cü (birinci halda) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;”;

2.12. 2.16-cı bəndin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz olunsun və aşağıdakı məzmununda 2.17-ci bənd əlavə edilsin:

“2.17. həmin Məcəllənin 195.2-ci (birinci halda) maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xaricdəki konsulluq idarələri nəzərdə tutulur.”.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 27 dekabr tarixli 464-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 yanvar 2022-ci il

§

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (II kitab), maddə 585; 2001, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003, № 6, maddə 276; 2004, № 5, maddə 321, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761, № 11, maddə 890; 2005, № 1, maddə 4, № 4, maddə 278, № 6, maddə 462, № 8, maddə 686, № 10, maddə 874, № 12, maddə 1079; 2006, № 1, maddə 3, № 2, maddə 64, № 5, maddə 390, № 10, maddə 847, № 11, maddə 929, № 12, maddə 1032; 2007, № 2, maddələr 65, 68, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756, № 11, maddə 1049, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddələr 606, 607, № 12, maddələr 1045, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 966; 2010, № 3, maddələr 171, 173, 178, № 7, maddə 593, № 12, maddə 1058; 2011, № 6, maddə 480, № 7, maddələr 589, 599; 2012, № 7, maddə 674, № 11, maddə 1062, № 12, maddə 1215; 2013, № 2, maddə 77, № 6, maddələr 616, 626, № 7, maddə 786, № 11, maddə 1265, № 12, maddə 1493; 2014, № 2, maddələr 90, 102, № 4, maddələr 328, 344, № 6, maddə 600, № 11, maddələr 1354, 1362; 2015, № 4, maddə 342, № 5, maddə 511, № 11, maddələr 1270, 1288; 2016, № 2 (II kitab), maddə 218, № 10, maddə 1607, № 12, maddələr 2020, 2031, 2034, 2039; 2017, № 5, maddə 751, № 12 (I kitab), maddələr 2232, 2267; 2018, № 5, maddələr 877, 882, № 7 (I kitab), maddə 1421, № 11, maddə 2235, № 12 (I kitab), maddə 2515; 2019, № 7, maddələr 1198, 1200, № 12, maddə 1898; 2020, № 6, maddə 675, № 7, maddələr 832, 852, 856; 2021, № 6 (I kitab), maddə 541, № 7, maddə 711) 51-1.1-ci maddəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“51-1.1. Elektron qaydada məhkəmə icraatı, həmçinin məhkəmə nəzarətinin həyata keçirilməsi qaydasında məhkəmələrdə aparılan icraat bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş prosessual qaydalara uyğun olaraq “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsi ilə aparılır. Cinayət prosesini həyata keçirən digər orqanların informasiya sistemləri prosessual sənədlərin və digər materialların bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş prosessual qaydalara uyğun olaraq məhkəmələrlə elektron qaydada mübadilə edilməsi üçün “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminə inteqrasiya olunur.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 aprel 2022-ci il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 1 iyun tarixli 1043 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 1 iyun tarixli 1043 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 6, maddə 685) ilə təsdiq edilmiş “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə”də aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.2-ci bəndə “Mülki Prosesual Məcəlləsi,” sözlərindən sonra “Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsi,” sözləri əlavə edilsin.

2. 6.1.12-ci və 6.1.17-ci yarımbəndlərə “mübahisələrinə dair işlər” sözlərindən sonra “, habelə məhkəmələrin icraatında olan cinayət işləri və cinayət təqibi ilə bağlı digər materiallar” sözləri əlavə edilsin.

3. 9.2.8-ci yarımbənddən “mülki işlər və kommərsiya mübahisələri üzrə” sözləri çıxarılsın.

4. 13.6-cı bənddə “10-1.2-ci maddəsində” sözləri “10-1.2-ci və Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin 51-1.2-ci maddələrində” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 may 2022-ci il

**Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual
Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (II kitab), maddə 585; 2001, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003, № 6, maddə 276; 2004, № 5, maddə 321, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761, № 11, maddə 890; 2005, № 1, maddə 4, № 4, maddə 278, № 6, maddə 462, № 8, maddə 686, № 10, maddə 874, № 12, maddə 1079; 2006, № 1, maddə 3, № 2, maddə 64, № 5, maddə 390, № 10, maddə 847, № 11, maddə 929, № 12, maddə 1032; 2007, № 2, maddələr 65, 68, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756, № 11, maddə 1049, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddələr 606, 607, № 12, maddələr 1045, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 966; 2010, № 3, maddələr 171, 173, 178, № 7, maddə 593, № 12, maddə 1058; 2011, № 6, maddə 480, № 7, maddələr 589, 599; 2012, № 7, maddə 674, № 11, maddə 1062, № 12, maddə 1215; 2013, № 2, maddə 77, № 6, maddələr 616, 626, № 7, maddə 786, № 11, maddə 1265, № 12, maddə 1493; 2014, № 2, maddələr 90, 102, № 4, maddələr 328, 344, № 6, maddə 600, № 11, maddələr 1354, 1362; 2015, № 4, maddə 342, № 5, maddə 511, № 11, maddələr 1270, 1288; 2016, № 2 (II kitab), maddə 218, № 10, maddə 1607, № 12, maddələr 2020, 2031, 2034, 2039; 2017, № 5, maddə 751, № 12 (I kitab), maddələr 2232, 2267; 2018, № 5, maddələr 877, 882, № 7 (I kitab), maddə 1421, № 11, maddə 2235, № 12 (I kitab), maddə 2515; 2019, № 7, maddələr 1198, 1200, № 12, maddə 1898; 2020, № 6, maddə 675, № 7, maddələr 832, 852, 856; 2021, № 6 (I kitab), maddə 541, № 7, maddə 711) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. aşağıdakı məzmununda 131–1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 131-1. Maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqədək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi

131-1.1. Cinayət təqibi üzrə məhkəməyədək icraat zamanı qanunsuz dövriyyədən çıxarılaqla maddi sübut kimi götürülmüş narkotik vasitələrin,

psixotrop maddələrin, onların prekursorlarının və güclü təsir edən maddələrin miqdarı qanunla həmin maddələr üçün müəyyən edilmiş xüsusilə külli miqdarın aşağı həddindən artıq olduqda, müstəntiq və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror həmin maddələrdən bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş qaydada ekspert tərəfindən nümunənin götürülməsini, qalan hissəsinin isə məhv edilməsini və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsini təmin etmək məqsədilə zəruri tədbirlər görməlidirlər.

131-1.2. Ekspertizanın keçirilməsi üçün təqdim edilmiş narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların prekursorlarının və güclü təsir edən maddələrin müvafiq ekspertizası keçirildikdən sonra ekspert həmin maddədən qanunla müəyyən edilmiş xüsusilə külli miqdarının aşağı həddi miqdarında nümunə götürür, bu nümunəni və maddənin qalan hissəsini ayrılıqda qablaşdırır. Ekspert tədqiqatı nəticəsində ekspert həmçinin təqdim edilmiş maddələrin tibbi məqsədlərlə istifadə olunub-oluna bilməməsinə dair rəy verməlidir. Nümunə və həmin maddələrin qalan hissəsi ekspert rəyi ilə birlikdə ekspertiza təyin etmiş şəxsə təqdim edilir.

131-1.3. Maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaq məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məsələsinə müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmə nəzarətinin həyata keçirilməsi qaydasında baxılır. Müvafiq vəsatət və təqdimat ekspert rəyi cinayət təqibini həyata keçirən orqana daxil olduğu vaxtdan 10 gündən gec olmayaraq məhkəməyə təqdim edilməlidir.

131-1.4. Bu Məcəllənin 131-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş vəsatətin təmin edilməsi barədə məhkəmənin qərarı qanuni qüvvəyə mindiyi gündən 10 gün müddətində bu Məcəllənin 131-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş maddələrin qalan hissəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada məhv edilir və ya tibbi məqsədlərlə istifadəsi üçün təhvil verilir.

131-1.5. Nümunələrin götürülməsi, habelə bu Məcəllənin 131-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş maddələrin qalan hissəsinin məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məqsədilə müvafiq dövlət qurumuna verilməsi zamanı videoçəkilişdən istifadə edilməklə protokol tərtib olunur. Protokol videoçəkilişi əks etdirən müvafiq məlumat daşıyıcısı ilə birlikdə cinayət təqibi ilə bağlı materiallara əlavə edilir.

131-1.6. Bu Məcəllənin 131-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş nümunələr barədə məsələ cinayət təqibi üzrə icraat başa çatdıqdan sonra bu Məcəllənin 132-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada həll edilir. Cinayət prosesini həyata keçirən orqan iş üzrə yekun qərar çıxararkən nümunələrin məhv edilməli və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməli olduğunu qeyd etməlidir.”;

1.2. 442.2.1-ci maddəyə “tətbiq edilməsinə” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanadək məhv edilməsinə və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsinə” sözləri əlavə edilsin;

1.3. 446-cı maddə üzrə:

1.3.1. maddənin adına və 446.1-ci maddəyə “tətbiq edilməsi” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin;

1.3.2. 446.1.4-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 446.1.5-ci maddə əlavə edilsin:

“446.1.5. bu Məcəllənin 131-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş maddi sübut olan bəzi maddələrdən nümunə götürüldükdən sonra həmin maddələrin qalan hissəsinin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi ilə əlaqədar müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı.”;

1.3.3. 446.2-ci maddəyə “446.1.3-cü” sözlərindən sonra “və 446.1.5-ci” sözləri əlavə edilsin və həmin maddədən “hər hansı” sözləri çıxarılsın;

1.3.4. aşağıdakı məzmununda 446.2.9-1-ci maddə əlavə edilsin:

“446.2.9-1. bu Məcəllənin 131-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanadək məhv edilməli və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməli olan miqdarı, saxlanılan nümunənin miqdarı, həmin maddələrin növü və digər xüsusi əlamətləri, ekspertin təqdim edilmiş maddələrin tibbi məqsədlərlə istifadə olunub-oluna bilməməsinə dair rəyi.”;

1.3.5. 446.2.10-cu maddəyə “tətbiq edilməsinin” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanadək məhv edilməsinin və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsinin” sözləri əlavə edilsin;

1.3.6. 446.3-cü maddəyə “tətbiq edilməsi,” sözlərindən sonra “maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin;

1.4. 447-ci maddə üzrə:

1.4.1. maddənin adına və 447.1-ci maddəyə “tətbiq edilməsi” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin;

1.4.2. aşağıdakı məzmununda 447.4-1-ci maddə əlavə edilsin:

“447.4-1. Maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məsələləri üzrə qapalı məhkəmə iclasında hakim, məhkəmə iclasının katibi, vəsatət vermiş şəxs, ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror və ya müvafiq prokuror, təqsirləndirilən şəxs, onun müdafiəçisi və ya qanuni nümayəndəsi, habelə hakimin zəruri hesab etdiyi digər şəxslər iştirak edirlər.”;

1.4.3. 447.5-ci maddədə “və ya prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi məsələləri ilə bağlı məhkəmə iclasına ifadələr,” sözləri “, prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi və ya maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məsələləri ilə bağlı məhkəmə iclasına” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4.4. 447.6-cı maddədə “447.3-cü maddəsində göstərilən şəxslərin istintaq hərəkətinin məcburi aparılması və ya prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi” sözləri “447.3-cü və ya 447.4-1-ci maddələrində göstərilən şəxslərin istintaq hərəkətinin məcburi aparılması, prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi və ya maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4.5. 447.7-ci maddəyə “tətbiq edilməsi” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin;

1.5. 448-ci maddə üzrə:

1.5.1. maddənin adına, 448.1-ci və 448.1.1-ci maddələrə “tətbiq edilməsi” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət

təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin;

1.5.2. 448.1.2-ci və 448.4-cü maddələrə “tətbiq edilməsinə” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsinə və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsinə” sözləri əlavə edilsin;

1.5.3. aşağıdakı məzmununda 448.4-1-ci və 448.6-1-ci maddələr əlavə edilsin:

“448.4-1. Hakim maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məsələlərinə dair vəsatətin təmin edilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, qərarda həmin maddələrin məhv edilməli və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməli olduğunu qeyd etməlidir.”;

“448.6-1. Maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi məsələsi ilə bağlı hakimin qərarının surəti həmin qərar çıxarıldıqdan sonra 3 (üç) gündən gec olmayaraq vəsatəti vermiş şəxsə, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurora, təqsirləndirilən şəxsə, onun müdafiəçisinə və ya qanuni nümayəndəsinə, vəsatət təmin edildikdə isə həmçinin maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsini və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsini icra etməli olan müvafiq dövlət orqanının (qurumunun) rəhbərinə göndərilir.”;

1.6. 449.3.6-cı və 454-cü maddələrə “tətbiq edilməsi” sözlərindən sonra “, maddi sübut olan bəzi maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatnadək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi” sözləri əlavə edilsin.

Maddə 2. Bu Qanun narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların prekursorlarının və güclü təsir edən maddələrin xüsusilə külli miqdarını müəyyən edən müvafiq qanunla eyni gündə qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 26 aprel 2022-ci il

“Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 518-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzipləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 518-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 131-1.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, cinayət təqibi üzrə məhkəməyədək icraat zamanı qanunsuz dövriyyədən çıxarımla maddi sübut kimi götürülmüş narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların prekursorlarının və güclü təsir edən maddələrin cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqədək məhv edilməsi və ya tibbi məqsədlərlə istifadə üçün təhvil verilməsi qaydasını Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşıdırmaqla beş ay müddətində müəyyən etsin;

1.2. “Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 518-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

2. “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzipləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (III kitab), maddə 610; 2001, № 10, maddə 646; 2002, № 5, maddələr 273, 279, № 7, maddə 413, № 8, maddə 478, № 9, maddə 563; 2003, № 8, maddə 434; 2004, № 1, maddə 19, № 5,

maddə 345; 2005, № 1, maddə 18, № 4, maddə 299, № 9, maddə 799, № 12, maddə 1101; 2006, № 8, maddə 676, № 11, maddə 935; 2007, № 1, maddə 10, № 3, maddə 223, № 9, maddə 865, № 12, maddə 1247; 2008, № 1, maddələr 7, 10; 2009, № 7, maddələr 531, 534; 2010, № 7, maddə 615; 2011, № 11, maddə 999; 2013, № 5, maddə 509, № 6, maddə 649, № 8, maddə 900; 2014, № 4, maddə 348, № 6, maddə 625; 2015, № 12, maddələr 1450, 1461; 2016, № 4, maddələr 667, 669, № 10, maddə 1644; 2017, № 3, maddə 353, № 5, maddə 814, № 7, maddə 1321; 2018, № 3, maddə 444, № 4, maddə 680, № 6, maddə 1219, № 9, maddələr 1824, 1832, № 10, maddə 2004, № 11, maddə 2271; 2019, № 4, maddə 648, № 7, maddə 1241; 2020, № 7, maddə 883, № 11, maddələr 1345, 1356; 2021, № 6 (I kitab), maddə 565, № 12, maddə 1424) 2-ci hissəsinin beşinci abzasına “156-1.1-ci” sözündən əvvəl “131-1.4-cü maddəsində,” sözləri əlavə edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 may 2022-ci il

§

**Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik
edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 4 (II kitab), maddə 251, № 5, maddə 323, № 12, maddə 835; 2001, № 1, maddə 24, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddələr 236, 248, 258, № 6, maddə 326, № 8, maddə 465; 2003, № 6, maddələr 276, 279, № 8, maddələr 424, 425, № 12 (I kitab), maddə 676; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 200, № 5, maddə 321, № 8, maddə 598, № 10, maddə 762, № 11, maddə 900; 2005, № 1, maddə 3, № 6, maddə 462, № 7, maddə 575, № 10, maddə

904, № 11, maddə 994; 2006, № 2, maddələr 71, 72, 75, № 5, maddə 390, № 12, maddələr 1008, 1020, 1028; 2007, № 2, maddə 68, № 5, maddə 398, № 6, maddələr 560, 562, 579, № 8, maddə 757, № 10, maddələr 937, 941, № 11, maddələr 1049, 1080, 1090, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddələr 454, 461, № 7, maddə 602, № 10, maddə 884, № 12, maddələr 1047, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 953; 2010, № 2, maddə 70, № 3, maddələr 171, 178, № 4, maddələr 275, 276, № 7, maddə 591; 2011, № 4, maddə 253, № 6, maddə 472, № 7, maddələr 587, 601, 621, № 11, maddə 980, № 12, maddə 1093; 2012, № 2, maddə 45, № 3, maddələr 193, 196, № 7, maddələr 666, 669, 673, № 11, maddə 1068, № 12, maddə 1223; 2013, № 1, maddə 14, № 2, maddə 102, № 4, maddə 364, № 5, maddələr 459, 479, 481, № 6, maddələr 594, 600, № 11, maddələr 1264, 1286, 1312, № 12, maddə 1492; 2014, № 2, maddələr 89, 95, № 4, maddə 327, № 6, maddələr 618, 622; 2015, № 4, maddələr 339, 359, 368, № 5, maddələr 504, 508, 510, № 6, maddələr 678, 690, 692, № 11, maddələr 1253, 1268, 1289, 1298, № 12, maddələr 1437, 1445; 2016, № 4, maddələr 634, 636, 638, 653, № 5, maddə 845, № 6, maddələr 993, 1001, № 12, maddələr 1983, 1999, 2008, 2019, 2038, 2048; 2017, № 2, maddə 161, № 3, maddə 330, № 5, maddələr 694, 697, 700, 702, 733, № 7, maddələr 1268, 1271, 1293, № 11, maddələr 1968, 1978, № 12 (I kitab), maddə 2231; 2018, № 3, maddə 403, № 5, maddə 861, № 6, maddə 1154, № 7 (I kitab), maddə 1441, № 10, maddə 1972, № 11, maddə 2213, № 12 (I kitab), maddə 2472; 2019, № 4, maddə 586, № 7, maddə 1201, № 8, maddə 1367; 2020, № 3, maddə 223, № 5, maddə 518, № 7, maddə 832, № 8, maddə 1010, № 11, maddələr 1332, 1333; 2021, № 6 (I kitab), maddə 541, № 8, maddə 894; Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 27 dekabr tarixli 453-VIQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 99-4.5-ci maddədə “214–220, 233” rəqəmləri “206.2-206.4, 214–220, 233, 234, 237, 240” rəqəmləri ilə əvəz edilsin;

1.2. 206-cı maddə üzrə:

1.2.1. 206.2-ci maddədə “təsirli” sözü “təsir edən” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2.2. 206.3-cü maddədə “206.1 və ya 206.2-ci” sözləri “206.1–206.2-ci” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3. 234-cü maddə üzrə:

1.3.1. 234.1-ci maddədə “şəxsi istehlak miqdarından artıq” sözləri “xeyli” sözü ilə əvəz edilsin;

1.3.2. aşağıdakı məzmununda 234.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“234.1-1. Bu Məcəllənin 234.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllər külli miqdarda törədildikdə –

üç ildən səkkiz ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”;

1.3.3. 234.4.3-cü maddənin sonunda tire işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 234.4.4-cü maddə əlavə edilsin:

“234.4.4. kütləvi informasiya vasitələrindən, o cümlədən internet informasiya ehtiyatlarından və ya informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrindən istifadə etməklə törədildikdə –”;

1.3.4. aşağıdakı məzmununda 234.4-1-ci maddə əlavə edilsin:

“234.4-1. Bu Məcəllənin 234.1–234.4-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər xüsusilə külli miqdarda törədildikdə –

səkkiz ildən on beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”;

1.3.5. “Qeyd” hissəsinin 2-ci bəndində “şəxsi istehlak miqdarından artıq və külli” sözləri “xeyli, külli və xüsusilə külli” sözləri ilə, “xeyli və külli” sözləri “xeyli, külli və xüsusilə külli” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4. aşağıdakı məzmununda 235.5-ci maddə əlavə edilsin:

“235.5. Bu Məcəllənin 235.1–235.4-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər xüsusilə külli miqdarda törədildikdə –

on ildən on yeddi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”;

1.5. 237-ci maddə üzrə:

1.5.1. 237.1-ci maddədə “, yetişdirmə və ya onları (onların hissələrini) toplama” sözləri “və ya yetişdirmə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.5.2. aşağıdakı məzmununda 237.3-cü maddə əlavə edilsin:

“237.3. Bu Məcəllənin 237.1 və 237.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər xüsusilə külli miqdarda törədildikdə –

altı ildən on ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”;

1.6. 240-cı maddə üzrə:

1.6.1. aşağıdakı məzmununda 240.3-1-ci maddə əlavə edilsin:

“240.3-1. Bu Məcəllənin 240.1, 240.2 və 240.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər güclü təsir edən maddələrə münasibətdə xüsusilə külli miqdarda törədildikdə –

altı ildən on ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”;

1.6.2. “Qeyd” hissəsinin 1-ci bəndinə “külli” sözündən sonra “və xüsusilə külli” sözləri əlavə edilsin.

Maddə 2. Keçid müddəaları

2.1. Bu Qanunun 1.3.1-ci, 1.3.4-cü, 1.3.5-ci, 1.4-cü, 1.5-ci maddələri narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin xeyli və xüsusilə külli miqdarını, habelə prekursorların və qanunsuz kultivasiya edilən tərkibində narkotik maddələr olan bitkilərin xüsusilə külli miqdarını müəyyən edən müvafiq qanunla eyni gündə qüvvəyə minir.

2.2. Bu Qanunun 1.6-cı maddəsi narkotik vasitələrə və ya psixotrop maddələrə aid olmayan güclü təsir edən maddələrin xüsusilə külli miqdarını müəyyən edən müvafiq qanunla eyni gündə qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 26 aprel 2022-ci il

§

“Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 516-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 516-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 234-cü maddəsinin “Qeyd” hissəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq, narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin xeyli və xüsusilə külli miqdarını, habelə prekursorların və qanunsuz kultivasiya edilən tərkibində narkotik maddələr

olan bitkilərin xüsusilə külli miqdarını müəyyən edən Azərbaycan Respublikası qanunlarının layihələrini dörd ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2. həmin Məcəllənin 240-cı maddəsinin “Qeyd” hissəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq, narkotik vasitələrə və ya psixotrop maddələrə aid olmayan güclü təsir edən maddələrin xüsusilə külli miqdarını müəyyən edən Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsini dörd ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

3. “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 26 aprel tarixli 516-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 may 2022-ci il

≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈
≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈
≈ ≈ ≈

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

MÜLKİ KOLLEGIYADAN

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2021-ci ildə 2811 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2020-ci ildə isə həmin məhkəmələr tərəfindən 2031 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə 38,4% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin mülki işlər üzrə çıxarıqları qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 184 apellyasiya şikayətinə baxılıb nəticə verilmişdir.

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı 184 mülki işdən 153 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 77 qətnamə və 30 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 13 qətnamə dəyişdirilmiş, 29 qətnamə və 4 qərarad isə ləğv edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 369-cu maddəsində göstərilən əsasla 31 apellyasiya şikayətinin icraatına isə xitam verilmişdir.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılıb nəticə verilmiş işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr – 52 iş
- mənzil mübahisələri – 11 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 48 iş
- torpaq mübahisələri – 2 iş
- mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr – 7 iş

- əmək mübahisələri – 3 iş
- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 10 iş
- mülki hüquq pozuntularından (deliktlərdən) əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 2 iş
- xüsusi icraat qaydasında baxılan işlər üzrə mübahisələr – 3 iş
- digər mülki işlər – 15 iş

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2021-ci ildə baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə apellyasiya şikayətlərinin sayı 15% artmışdır. Belə ki, 2020-ci ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki işlər üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktlarından verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 160 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə yuxarı olmuşdur. Belə ki, 2020-ci ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 2031 qətnamə və qərardaddan 2,36%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2021-ci ildə məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 2811 qətnamə və qərardaddan 1,64%-i dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2020-ci ildə 97,64%, 2021-ci ildə isə 98,36% təşkil etmişdir.

Statistik məlumatlara görə kollegiya tərəfindən 2021-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan məhkəmə aktlarının 30,07%-nin ləğv və yaxud dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların aydınlaşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2020 və 2021-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstərilirdi kimi olmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyəti

2020-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r					Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilib	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Dəyişdirilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılmamış saxlanılıb	İşin icraatına xitam verilib			
Naxçıvan	59	10	17	5	8	2	5	2		10
Babək	19	3	12		3		1			
Şərur	40	8	17	2	1		1	2		9
Şahbuz	17	2	3	1	4	2	3			2
Kəngərli	7		4	1			1			1
Culfa	8	3	5							
Ordubad	10	1	5		1	1	2			
YEKUN	160	27	63	9	17	5	13	4		22

2021-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r					Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilib	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Dəyişdirilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılmamış saxlanılıb	İşin icraatına xitam verilib			
Naxçıvan	71	14	30	3	7	1	4	2		10
Babək	24	3	12	1		1	1			6
Şərur	47	9	18	5	5		2	2		6
Şahbuz	15	1	4	3			3			4
Kəngərli	9	2	4		1					2
Culfa	10	1	6		1		1			1
Ordubad	7	1	3		1	1				1
Sədərək	1			1						
YEKUN	184	31	77	13	15	3	11	4		30

Apellyasiya qaydasında 2021-ci ildə ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə aktları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki, qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Şahbuz Rayon Məhkəməsi, ən yüksək göstəriciyə isə Kəngərli Rayon Məhkəməsi malikdir. Belə ki, 2021-ci ildə *Şahbuz Rayon Məhkəməsində* çıxarılan 179 məhkəmə aktından 6 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 3,35%-i ləğv edildiyinə və dəyişdirildiyinə görə məhkəmə aktlarının sabitliyi üzrə göstərici 96,65% olduğu halda, *Kəngərli Rayon Məhkəməsində* çıxarılan 189 məhkəmə aktından 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 0,53%-i ləğv edildiyinə görə məhkəmə aktlarının sabitliyi üzrə göstərici 99,47% təşkil etmişdir.

Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 402 qətnamə və qəraraddan 3 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 0,75%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 99,25% təşkil etmişdir.

Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 211 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 0,95%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 99,05% təşkil etmişdir.

Sədərək Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 98 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 1,02%-i dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 98,98% təşkil etmişdir.

Ordubad Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 173 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 1,16%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 98,84% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 912 qətnamə və qəraraddan 15 qətnamə və 2 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 1,86%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 98,14% təşkil etmişdir.

Şərur Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2021-ci ildə çıxarılan 647 qətnamə və qəraraddan 12 qətnamə və 2 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan məhkəmə aktlarının 2,16%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə aktlarının sabitlik göstəricisi 97,84% təşkil etmişdir.

Məhkəmə fəaliyyəti

2020-ci ildə isə baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitlik göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 100% (35 qətnamə və qəraraddan apellyasiya şikayəti verilməmişdir).

- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 100% (182 qətnamə və qəraraddan ləğv ediləni və ya dəyişdiriləni olmamışdır);

- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 98,77% (489 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə və 2 qərarad, yəni 1,23%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 98,65% (297 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə, yəni 1,35%-i ləğv edilmişdir);

- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 98,52% (135 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 1,48%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 97,24% (145 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə, yəni 2,76%-i ləğv edilmişdir);

- *Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi* – 96,57% (641 qətnamə və qəraraddan 20 qətnamə və 2 qərarad, yəni 3,43%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 90,65% (107 qətnamə və qəraraddan 10 qətnamə, yəni 9,35%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2020 və 2021-ci illərə dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Sədərək, Culfa və Şərur rayon məhkəmələrinin sabitlik göstəricisi 2020-ci illə müqayisədə aşağı düşmüş, Naxçıvan şəhər, Babək, Şahbuz, Kəngərli və Ordubad rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə yüksəlmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən də asılı olmuşdur.

Muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnif etdikdə müəyyən olunur ki, ötən ildə olduğu kimi 2021-ci ildə də ən çox mülki işə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır. Belə ki, bu məhkəmədə 2020-ci ildə 641 mülki işə, 2021-ci ildə isə 912 mülki işə baxılmışdır.

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 647 iş (2020-ci ildə 489 işə baxılmışdır);

- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 402 iş (2020-ci ildə 297 işə baxılmışdır);

- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 179 iş (2020-ci ildə 107 işə baxılmışdır);

- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 211 iş (2020-ci ildə 182 işə baxılmışdır);

- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 189 iş (2020-ci ildə 135 işə baxılmışdır);
- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 173 iş (2020-ci ildə 145 işə baxılmışdır);
- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 98 iş (2020-ci ildə 35 işə baxılmışdır).

Göründüyü kimi 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə ümumilikdə muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükü artmışdır.

Məhkəmələr üzrə “nikahın ləğvi” tələbinə dair işlər üzrə statistik göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 58 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 263 mülki iş, ümumilikdə 321 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 149 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 70 qərardad çıxarılaqla 4 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 66 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 30 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 71 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Şərur Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 53 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 128 mülki iş, ümumilikdə 181 mülki iş icraata daxil olmuşdur. Mülki işlər üzrə 84 qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 26 qərardad çıxarılaqla 11 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 15 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 29 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 42 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Babək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 41 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 118 mülki iş, ümumilikdə 159 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 62 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 52 qərardad çıxarılaqla 7 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 45 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 14 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 31 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Culfa Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 15 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 90 mülki iş, ümumilikdə 105 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 49 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 21 qərardad çıxarılaqla 6 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 15 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 7 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 27 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Kəngərli Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 16 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 51 mülki iş, ümumilikdə 67 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 34 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir.

Həmin kateqoriya işlər üzrə 14 qərardad çıxarılaqla 4 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 10 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 6 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 13 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Ordubad Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 17 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 45 mülki iş, ümumilikdə 62 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 40 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 9 qərardad çıxarılaqla 9 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmışdır. 13 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 8 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 45 mülki iş, ümumilikdə 53 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 28 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 9 qərardad çıxarılaqla 9 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 4 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 12 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

Sədərək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2020-ci ildən 2021-ci ilə 5 iş qalıq qalmış, 2021-ci ildə 25 mülki iş, ümumilikdə 30 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 11 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 3 qərardad çıxarılaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 2 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 5 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 11 iş 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

2021-ci ildə məhkəmələr tərəfindən “nikahın ləğvi” tələbinə dair 162 iş üzrə (24,51%) icraata tərəflərin barışması səbəbindən xitam verilmişdir. Xitam verilmiş işlər üzrə məhkəmələrin göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Babək Rayon Məhkəməsi - 39,47% (114 işdən 45 işin icraatına xitam verilib);

- Culfa Rayon Məhkəməsi - 21,43% (70 işdən 15 işin icraatına xitam verilib);

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi - 24,32% (37 işdən 9 işin icraatına xitam verilib);

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi - 30,14% (219 işdən 66 işin icraatına xitam verilib);

Məhkəmə fəaliyyəti

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi - 20,83% (48 işdən 10 işin icraatına xitam verilib);
- Şərur Rayon Məhkəməsi - 13,64% (110 işdən 15 işin icraatına xitam verilib).
- Sədərək Rayon Məhkəməsi - 14,29% (14 işdən 2 işin icraatına xitam verilib).

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında baxılan mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına 24 kassasiya şikayəti verilmiş, həmin şikayətlərdən 23 işə baxılaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 20 qətnaməsi və 1 qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 qətnaməsi ləğv edilmiş, 1 qərarıdan verilmiş kassasiya şikayəti qeyri-mümkün hesab edilmişdir.

Beləliklə, 2021-ci ildə qəbul edilən məhkəmə aktları üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 98,91% təşkil etmişdir.

§

KOMMERSİYA KOLLEGİYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsinin icraatında ümumilikdə 74 kommersiya mübahisələrinə dair iş olmuş, onlardan 6 iş 2020-ci ildən cari ilə qalıq qalmış, 68 iş isə 2021-ci ildə daxil olmuşdur.

Kommersiya mübahisələrinə dair işlərdən 41 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 35 iş üzrə iddia təmin edilmiş, 2 iş üzrə iddia rədd edilmiş, 2 iddia baxılmamış saxlanılmış, 2 işin icraatına xitam verilmişdir. 27 iş üzrə

iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 1 iş üzrə məhkəmə əmri çıxarılmış, 2 iş aidiyyəti üzrə göndərilmiş, 3 kommersiya mübahisələri üzrə iş isə 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsinin icraatına daxil olan kommersiya mübahisələrinə dair işlərin sayı 7,5% azalmışdır. Belə ki, 2020-ci ildə həmin məhkəmənin icraatına kommersiya mübahisələrinə dair 80 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, Kommersiya Məhkəməsinə 2021-ci ildə daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini vergi ödəmələri barədə mübahisələr üzrə (38 iş - yəni 51,35%) və hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlıq fəaliyyəti subyektləri arasında yaranan mübahisələr üzrə (24 iş - yəni 32,43%) iddia tələbinə dair işlər təşkil etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsinin çıxardığı qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasında 6 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 5 iş üzrə 3 qətnamə və 2 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 iş üzrə 1 qətnamə dəyişdirilmişdir. 2020-ci ildə kommersiya kollegiyasında 8 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Göründüyü kimi 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə kollegiyada baxılan kommersiya mübahisələrinə dair işlərin sayı azalmışdır.

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasında baxılan kommersiya mübahisələri üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qəraradlardan 2 kassasiya şikayəti verilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasının 1 qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qətnaməsi qismən ləğv edilmişdir.

Beləliklə, 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasının sabitlik göstəricisi 83.33% təşkil etmişdir.

İNZİBATİ KOLLEGIYADAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsinin icraatında ümumilikdə 262 inzibati mübahisələrə dair iş olmuş, onlardan 14 iş 2020-ci ildən cari ilə qalıq qalmış, 248 iş isə 2021-ci ildə daxil olmuşdur.

İnzibati mübahisələrə dair işlərdən 212 iş mahiyyəti üzrə baxılmaqla 70 iş üzrə iddia tələbi təmin edilmiş, 15 iş üzrə iddia tələbi rədd edilmiş, 127 işin icraatına xitam verilmişdir. 17 iş üzrə iddia mümkünsüz hesab edilmiş, 33 iş isə 2022-ci ilə qalıq qalmışdır.

2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsinin icraatına daxil olan inzibati mübahisələrə dair işlərin sayı 81,94% artmışdır. Belə ki, 2020-ci ildə həmin məhkəmənin icraatına inzibati mübahisələrə dair 144 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, İnzibati Məhkəməyə 2021-ci ildə daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini öhdəliyin icrası haqqında (194 iş - yəni 74,05%) və məcburetmə haqqında (40 iş - yəni 15,27%) iddia tələbinə dair işlər təşkil etmişdir.

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası İnzibati Məhkəməsində baxılan işlər üzrə qəbul olunmuş qərar və qəraradlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasına 28 apellyasiya şikayəti verilmiş, apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq 16 iş üzrə 8 qərar və 8 qərarə dəyişdirilmədən saxlanılmış, 7 iş üzrə 5 qərar və 2 qərarə ləğv edilmiş, 4 iş üzrə apellyasiya şikayətinin icraatına xitam verilmiş, 1 iş üzrə 1 qərar dəyişdirilmişdir.

2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasına verilmiş apellyasiya şikayətlərinin sayı artmışdır. Belə ki, inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2020-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında 19 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır.

2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında baxılan işlər üzrə qəbul olunmuş qərar və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasına 12 kassasiya şikayəti verilmiş, kassasiya şikayətlərinə Azərbaycan Respublikası

Məhkəmə fəaliyyəti

Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında baxılaraq 5 qərar və 2 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 qərar və 2 qərardad ləğv edilmiş, 1 kassasiya şikayəti mümkün hesab edilməmişdir.

Beləliklə, 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasının sabitlik göstəricisi 85,72% təşkil etmişdir.

§

CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2021-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin ərazi yurisdiksiyasına aid olan məhkəmələr tərəfindən 2021-ci ildə 74 nəfərin barəsində 55 cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2020-ci ildə həmin məhkəmələr tərəfindən 67 nəfərin barəsində 52 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2021-ci ildə baxılmış 49 cinayət işi üzrə 67 nəfərin barəsində ittiham hökmləri çıxarılmışdır.

İttiham hökmünün çıxarılması ilə nəticələnən işləri qəsd obyektinə görə qruplaşdırdıqda 2020 və 2021-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2020-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2021-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayətlər	7 / 3	9 / 4
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	9 / 7	6 / 5
Şəxsiyyətin azadlığı və ləyaqəti əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	1 / 1

Məhkəmə fəaliyyəti

Şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlər	2 / 2	3 / 3
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	6 / 3	16 / 8
İctimai təhlükəsizlik əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	-
Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər	4 / 4	1 / 1
İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər	-	8 / 5
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	-
Hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər	30 / 24	15 / 15
Hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər	4 / 4	7 / 6
Korrupsiya cinayətləri və qulluq mənafeyi əleyhinə olan digər cinayətlər	-	1 / 1

Cədvəldən göründüyü kimi 2020-ci ildən fərqli olaraq 2021-ci ildə hərbi xidmət əleyhinə, ədalət mühakiməsi əleyhinə, həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər azalmış, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar, mülkiyyət əleyhinə, hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə və şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlər artmış, şəxsiyyətin azadlığı və ləyaqəti əleyhinə olan cinayətlər üzrə göstəricilər isə dəyişməmişdir. 2020-ci ildən fərqli olaraq 2021-ci ildə idarəetmə qaydası əleyhinə və ictimai təhlükəsizlik əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmamış, korrupsiya cinayətləri və qulluq mənafeyi əleyhinə olan digər cinayətlər və iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlərə dair işlər daxil olmuşdur.

2020 və 2021-ci illərdə məhkumlara təyin olunan cəzalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2020-ci il üzrə məhkumların sayı	2021-ci il üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə	32 nəfər	29 nəfər
Azadlıqdan məhrum etməyə şərti məhkum etmə	21 nəfər	22 nəfər
Cərimə	-	7 nəfər
İslah işləri	-	1 nəfər
Hərbi xidmət üzrə məhdudlaşdırma	10 nəfər	5 nəfər
İntizam xarakterli hərbi hissədə saxlama	1 nəfər	3 nəfər
Azadlığın məhdudlaşdırılması	1 nəfər	-

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edilənlər 2020-ci ildə məhkum edilmiş şəxslərin 49,23%-ni, 2021-ci ildə isə məhkum olunanların 43,28%-ni təşkil etmiş, yəni 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının həcmi 5,95% azalmış, azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 5,95% artmışdır (ümumilikdə götürüldükdə).

2020 və 2021-ci illərdə baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2020-ci il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)	2021-ci il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)
Naxçıvan MR Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	3 / 3	8 / 14
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	30 / 38	25 / 30
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	8 / 12	10 / 14
Culfa Rayon Məhkəməsi	1 / 1	1 / 1
Şərur Rayon Məhkəməsi	6 / 9	4 / 8
Babək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	2 / 2

Məhkəmə fəaliyyəti

Kəngərli Rayon Məhkəməsi	-	2 / 2
Ordubad Rayon Məhkəməsi	2 / 2	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	-
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	2 / 2

Cədvəldən göründüyü kimi 2020-ci ildən fərqli olaraq 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hərbi Məhkəməsində, Şərur və Ordubad rayon məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmış, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində və Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı artmış, Babək və Culfa rayon məhkəmələrinin icraatına daxil olan cinayət işləri üzrə göstəricilər isə dəyişməmişdir. Ötən ildən fərqli olaraq 2021-ci ildə Kəngərli və Şahbuz Rayon Məhkəmələrinin icraatına cinayət işləri daxil olmuş, Sədərək Rayon Məhkəməsinin icraatına ötən ildə olduğu kimi 2021-ci ildə də cinayət işi daxil olmamışdır.

2021-ci ildə birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işləri üzrə çıxarılan hökmlərdən verilmiş apellyasiya şikayətlərinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında baxılaraq 17 hökm dəyişdirilmədən saxlanılmış, 3 hökm isə dəyişdirilmişdir.

Dəyişdirilən hökmlər muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2021-ci ildə çıxardıqları bütün hökmlərin 6,12%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 93,88% olmuşdur.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2020-ci ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən çıxarılmış hökmlərin sabitlik göstəricisi 94% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2021-ci ildə 203 işə (materiala) baxılmışdır. 2020-ci illə müqayisədə bu göstərici 75% artmışdır (həmin dövrdə 116 işə baxılmışdır).

2021-ci ildə xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 58 iş (28,57%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 89 iş (43,84%) telefon danışıklarına qulaq asma, 1 iş (0,49%) poçt, teleqraf və digər göndərişlərin üzərinə həbs qoyulması, 1 iş (0,49%) telefon və digər qurğularla ötürülən məlumatların ələ keçirilməsi, 2 iş (0,98%) cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza ilə

Məhkəmə fəaliyyəti

əvəz edilməsi, 1 iş (0,49%) binaya, tikinti obyektlərinə və torpaq sahələrinə daxil olma və onlara baxış keçirilməsi, 5 iş (2,45%) cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 1 iş (0,49%) cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha ağır cəza ilə əvəz edilməsi, 1 iş (0,49%) Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 152-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda tutulma, 4 iş (1,96%) maliyyə əməliyyatları barədə məlumatların ələ keçirilməsi, 5 iş (2,45%) tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin ləğv edilməsi, 1 iş (0,49%) ev dustaqlığı qətimkan tədbirinin seçilməsi, 4 iş (1,96%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi, 1 iş (0,49%) məhkumluğun vaxtından əvvəl götürülməsi, 21 iş (10,34%) məhkum barəsində amnistiya aktının tətbiqi və 8 iş (3,94%) digər məsələlər barədə olmuşdur.

Muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2020 və 2021-ci illərin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2020-ci il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)	2021-ci il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	14 / 14	29 / 29
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	37 / 37	73 / 73
Şərur Rayon Məhkəməsi	7 / 7	19 / 19
Babək Rayon Məhkəməsi	5 / 5	13 / 13
Culfa Rayon Məhkəməsi	19 / 19	26 / 26
Ordubad Rayon Məhkəməsi	4 / 4	8 / 8
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	29 / 29	33 / 33
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	1 / 1	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrində 2021-ci ildə 268 nəfərin barəsində 267 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır. Bunlardan 5 nəfərin barəsində 5 iş səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından məhkəməyə verilən şikayət olmuşdur.

2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 27,75%, inzibati xəta törətmiş şəxslərin sayı isə 23,5% artmışdır (2020-ci ildə 217 nəfərin barəsində 209 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

Məhkəmə fəaliyyəti

2021-ci ildə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərdən 180 nəfərə (67,16%) inzibati həbs, 49 nəfərə (18,28%) inzibati cərimə, 1 nəfərə (0,37%) inzibati xətanın törədilməsində alət və ya inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetin müsadirəsi, 3 nəfərə (1,2%) inzibati xəta törətmiş fiziki şəxsin ona verilmiş xüsusi hüququnun məhdudlaşdırılması, 1 nəfərə (0,37%) ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq olunmuş, 32 nəfərin (11,94%) barəsində 32 inzibati xəta haqqında işin icraatına xitam verilmişdir.

Səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından məhkəməyə verilən şikayətlər üzrə 1 qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qərar ləğv edilərək inzibati xəta haqqında iş üzrə icraata xitam verilmişdir.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətalara görə qruplaşdırıldıqda 2020 və 2021-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

İnzibati xətanın növləri	2020-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2021-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Sağlamlıq əleyhinə olan inzibati xətalər	16 nəfər / 16 iş	21 nəfər / 21 iş
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar inzibati xətalər	26 nəfər / 26 iş	12 nəfər / 12 iş
Əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji sağlamlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalər	8 nəfər / 6 iş	6 nəfər / 6 iş
Mülkiyyət əleyhinə olan inzibati xətalər	2 nəfər / 2 iş	15 nəfər / 15 iş
Ətraf mühitin mühafizəsi, təbiətdən istifadə və ekoloji təhlükəsizlik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalər	1 nəfər / 1 iş	-
Yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalər	4 nəfər / 4 iş	4 nəfər / 4 iş
Gömrük qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalər	6 nəfər / 6 iş	5 nəfər / 5 iş

Məhkəmə fəaliyyəti

İctimai qayda, ictimai təhlükəsizlik və ictimai mənəviyyət əleyhinə olan inzibati xətlər	41 nəfər / 35 iş	58 nəfər / 58 iş
İdarəçilik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər	84 nəfər / 84 iş	81 nəfər / 80 iş
Əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji sağlamlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxs) qərarından verilən şikayət	2 nəfər / 2 iş	1 nəfər / 1 iş
Ətraf mühitin mühafizəsi, təbiətdən istifadə və ekoloji təhlükəsizlik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxs) qərarından verilən şikayət	2 nəfər / 2 iş	-
Hərbi xidmət əleyhinə olan inzibati xətlər	-	32 nəfər / 32 iş

Göründüyü kimi 2020-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan mülkiyyət əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 7,5 dəfə, sağlamlıq əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 31,25%, ictimai qayda, ictimai təhlükəsizlik və ictimai mənəviyyət əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 41,46% artmış, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 53,85%, əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji sağlamlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 25%, gömrük qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 16,67%, idarəçilik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 3,57% azalmış, yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı dəyişməmişdir. Ötən ildən fərqli olaraq 2021-ci ildə hərbi xidmət əleyhinə olan inzibati xətlərə dair işlər daxil olmuş, ətraf mühitin mühafizəsi,

Məhkəmə fəaliyyəti

təbiətdən istifadə və ekoloji təhlükəsizlik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalara dair işlər və həmin inzibati xətalara bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından verilən şikayətlər daxil olmamışdır. Ötən ildə olduğu kimi 2021-ci ildə də əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji salamatlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalara bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından verilən şikayət daxil olmuşdur.

Baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə muxtar respublika məhkəmələrinin 2020 və 2021-ci illərə dair göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2020-ci il üzrə (iş və şəxslərin sayı)	2021-ci il üzrə (iş və şəxslərin sayı)
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	-	42 / 42
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	75 / 75	86 / 86
Şərur Rayon Məhkəməsi	72 / 77	65 / 65
Babək Rayon Məhkəməsi	21 / 24	28 / 28
Culfa Rayon Məhkəməsi	14 / 14	19 / 20
Ordubad Rayon Məhkəməsi	8 / 8	4 / 4
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	14 / 14	9 / 9
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	4 / 4	6 / 6
Sədərək Rayon Məhkəməsi	1 / 1	8 / 8

2021-ci ildə muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə çıxarılmış qərarlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 2 apellyasiya şikayəti verilmişdir.

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin 1 qərarından verilən apellyasiya şikayətinə baxılaraq qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, Culfa Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından verilən apellyasiya şikayətinə baxılaraq qərar dəyişdirilmişdir.

Muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən 2021-ci ildə inzibati xətalara dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan 0,37%-i dəyişdirildiyindən qərarların sabitlik göstəricisi 99,63% təşkil etmişdir.

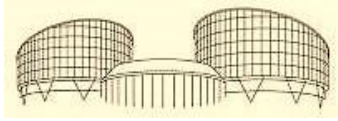
2021-ci ildə baxılmış işlər üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının qərarlarından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 3 nəfər barəsində 3 cinayət işi üzrə kassasiya şikayəti verilmiş, həmin işlərdən 1 işə kassasiya qaydasında baxılaraq 1 nəfər barəsində 1 qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2

Məhkəmə fəaliyyəti

nəfər barəsində 2 iş üzrə çıxarılmış qərarlardan verilmiş kassasiya şikayətləri Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında qəbul edilən qərarların sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı

Bülletenin hər buraxılışında insan hüquq və azadlıqlarına dair məsələlər üzrə Avropa Məhkəməsinin hüquqi mövqeyini əks etdirən qərarların icmalı dərc olunur.

Bu sayımızda da oxucuların tanış olması məqsədilə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının müvafiq maddələrinin pozuntusunun təsdiq edildiyi bir neçə qərarının icmalını təqdim edirik:

1. Avropa Məhkəməsinin Kuriç və başqaları Sloveniyaya qarşı (Böyük Palata) (Kurić and Others v. Slovenia (GC)), (ərizə № 26828/06) 26 iyun 2012-ci il tarixli qərarından

Maddə 8

8-ci maddənin 1-ci bəndi

Ailə həyatına hörmət

Şəxsi həyata hörmət

Sloveniya müstəqillik qazandıqdan sonra daimi sakinlərin qeydiyyatı kitabından “çıxarılmış” şəxslərin yaşayış yeri məsələsinin tənzimlənməməsi: *pozuntu baş verib.*

Maddə 46

Pilot qərar

Ümumi tədbirlər

Cavabdeh dövlətdən tələb edildi ki, qeydiyyat kitabından “çıxarılmış” şəxslər üçün adekvat kompensasiyanı təmin edən kompensasiya sistemi yaratsın.

Faktlar – Səkkiz ərizəçi əvvəllər keçmiş Yuqoslaviyanın və onun tərkibindəki respublikalardan biri olan Sloveniyanın vətəndaşı idilər. Onların Sloveniyada daimi yaşayış yeri vardı, amma Sloveniya müstəqillik qazandıqdan sonra onların bir qismi Sloveniya vətəndaşlığı almaq üçün müraciət etməmiş, digər qisminin müraciətləri isə rədd edilmişdi. 26 fevral 1992-ci ildə yenicə qüvvəyə minmiş “Əcnəbilər haqqında” Qanuna uyğun olaraq, onların adları daimi sakinlərin qeydiyyatı kitabından çıxarıldı və

onlar ölkədə yaşayış icazəsi olmayan əcnəbilərə çevrildilər. 25.000 digər şəxs də eyni vəziyyətdə idi. Ərizəçilərin sözlərinə görə, onların heç birinə qeydiyyat kitabından çıxarılmalarına dair qərar barədə məlumat verilməmişdi və onlar əcnəbiyə çevrildiklərini yalnız sonrakı mərhələdə – şəxsiyyət sənədlərini təzələməyə cəhd edərkən öyrənmişdilər. Onların adlarının qeydiyyat kitabından çıxarılması ciddi və uzunmüddətli mənfi nəticələrə səbəb olmuşdu: ərizəçilərin bəziləri vətəndaşlığı olmayan şəxsə çevrilmiş, digərləri isə mənzillərindən çıxarılmış, işləmək və ya başqa yerə getmək imkanından və bütün şəxsi əmlaklarından məhrum olmuşdular və illərlə sığınacaqlarda və parklarda yaşayırdılar. Hətta digərləri tutulub və Sloveniyadan deportasiya olunmuşdular. 1999-cu ildə Konstitusiya Məhkəməsi “Əcnəbilər haqqında” Qanunun müəyyən müddəalarını, habelə qeydiyyat kitabından avtomatik “çıxarılmanı” konstitusiyaya zidd elan etdi, ona görə ki, etiraz edilən qanunvericilik normalarına əsasən, keçmiş Yuqoslaviya vətəndaşları Sloveniya müstəqillik qazanana qədər Sloveniyada yaşamış digər əcnəbilərə nisbətən daha əlverişsiz vəziyyətdə idilər, belə ki, onların hüquqi statusunun Sloveniyada yaşayan əcnəbilərin hüquqi statusuna çevrilməsini tənzimləyən hüquqi sənəd mövcud deyildi. Konstitusiya Məhkəməsinin qərarından sonra qeydiyyat kitabından “çıxarılanların” hüquqi vəziyyətini tənzimləmək üçün yeni qanun qəbul edildi. 2003-cü il tarixli qərarında Konstitusiya Məhkəməsi yeni qanunun müəyyən müddəalarını konstitusiyaya zidd elan etdi, xüsusən ona görə ki, həmin müddəalar qeydiyyat kitabından “çıxarılanların” daimi yaşayış yerinin retrospektiv qaydada bərpasını nəzərdə tutmurdu və ya deportasiya olunanların hüquqi vəziyyətini tənzimləmirdi. 13 iyul 2010-cu il tarixli qərarında Məhkəmənin Palatası yekdilliklə qərara aldı ki, 8-ci və 13-cü maddələrin pozuntusu baş verib.

Hüquqi məsələlər

Maddə 34 (qurban statusu): Ərizəçilərin xeyrinə çıxarılmış qərarlar və ya tədbirlər prinsipə onların “qurban” statusundan məhrum edilməsi üçün yetərli deyil. Qeyri-vətəndaşların deportasiyasına və ya ekstradisiyasına aid işlərdə ərizəçinin ölkədə qalmasının tənzimlənməsi və ya ərizəçini daha deportasiya və ya ekstradisiya təhlükəsinin gözlənməməsi faktı prinsipə “qurban” statusunun itirilməsi üçün yetərlidir. Lakin ərizəçinin qurban statusu həm də ölkədaxili səviyyədə təyin olunan kompensasiyanın səviyyəsindən, yaxud müvafiq hallarda ən azından onun məruz qaldığı ziyana görə kompensasiya istəmək və almaq imkanına malik olması

faktından asılıdır. Hazırkı işin xüsusiyyətlərindən biri ondan ibarətdir ki, qeydiyyat kitabından “çıxarılma” bir çox insan hüquqları ilə bağlı problem yaradıb. Bundan başqa, bu vəziyyət iyirmi ilə yaxın davam edib. Ərizəçilərin uzun müddət təhlükəli və hüquqi cəhətdən qeyri-müəyyən vəziyyətdə olduqlarını və qeydiyyat kitabından “çıxarılanın” onlar üçün doğurduğu ağır nəticələri nəzərə alsaq, insan hüquqlarının pozuntularının etiraf edilməsi və ərizəçilərin altısına daimi yaşayış icazəsinin verilməsi onlar üçün “münasib” və “yetərli” kompensasiya təşkil etməyib. Bundan əlavə, kompensasiya tələblərinin heç biri uğurla nəticələnməyib. Belə görünür ki, zaman keçdikcə onların kompensasiya almaq perspektivləri öz əhəmiyyətini xeyli dərəcədə itirib. Müvafiq olaraq, daimi yaşayış icazəsi almış ərizəçilər iddia edilən pozuntuların “qurbanı” olduqlarını hələ də iddia edə bilərdilər.

Nəticə: qurban statusu itirilməyib (yekdilliklə).

Maddə 8: Qeydiyyat kitabından “çıxarılma” və onun təsirləri ərizəçilər üçün mənfi nəticələr doğurub və həmin nəticələr davam etməkdədir, bu hal şəxsi və ailə həyatına müdaxiləyə bərabərdir. Keçmiş Yuqoslaviyanın 25.000-dən artıq digər vətəndaşı ilə birlikdə ərizəçilərin adlarının qeydiyyat kitabından “çıxarılması” müstəqillik dövrünün iki qanunvericilik aktının müddələrinin birgə təsirinin nəticəsi idi. Sözügedən iki hüquqi sənəd istənilən maraqlı şəxslər üçün əlçatan idi. Bununla belə, ərizəçilər mahiyyət etibarı ilə onların əcnəbi statusunun Sloveniya ərazisində yaşamalarını qanunsuz hala gətirəcəyini və qeydiyyat kitabından “çıxarılma” kimi fəvqəladə tədbirlə nəticələncəyini gözləyə bilməzdilər. Bundan başqa, qeydiyyat kitabından “çıxarılma” öncədən xəbərdarlıq edilmədən avtomatik olaraq həyata keçirilmişdi və ərizəçilərin bu qərardan səlahiyyətli dövlət orqanlarına şikayət etmələrinə və ya Sloveniya vətəndaşlığı üçün müraciət etmədiklərinin səbəblərini izah etmək imkanı yaradılmamışdı. Bundan əlavə, Konstitusiya Məhkəməsi qərara aldı ki, ölkədə daimi yaşayan sakinlərin qeydiyyatı kitabından “çıxarılanların” adlarının yaşayış icazəsi olmayan əcnəbilərin qeydiyyatı kitabına salınmasının daxili qanunvericilikdə heç bir əsası yox idi. Nəhayət, həmin vaxt qüvvədə olan qanunvericilikdə hüquqi boşluq vardı, belə ki, ərizəçilərin daimi yaşayış icazəsi almaqdan ötrü müraciət etmələri üçün heç bir prosedur yox idi. Beləliklə, müvafiq qanunvericilik və inzibati praktika zəruri standartlardan məhrum idi, belə ki, həmin qanunvericilik və praktika şəxs üçün əlçatan deyildi və onların əsasında şəxsin öz hərəkətlərinin nəticələrini öncədən

görə bilməsi mümkün deyildi. Yəqin ki, “Hüquqi status haqqında” Qanun qeydiyyat kitabından “çıxarılanların” vəziyyətini tənzimləmək üçün qəbul edilmişdi. Lakin Konstitusiyaya Məhkəməsi bu Qanunun müəyyən müddələrinin konstitusiyaya zidd olduğunu müəyyən etdi və ümumi tədbirləri müəyyən edən bu qərarın yerinə yetirilməsinə yeddi ildən artıq vaxt sərf edildi. Buradan belə nəticə çıxır ki, ən azı 2010-cu ilədək ölkədaxili hüquq sistemində qeydiyyat kitabından “çıxarılanların” nəticələri və bu tədbirə məruz qalanların yaşayış statusu aydın şəkildə tənzimlənməmişdi. Buna görə də, ərizəçilər nəinki barəsində şikayət etdikləri tədbirin onlara tətbiq ediləcəyini, həm də onların şəxsi və ailə həyatı üçün onun doğuracağı nəticələri öncədən görə bilməzdilər. Beləliklə, bu işdəki müdaxilə qanunla nəzərdə tutulmamışdı.

Bununla belə, hazırkı işin xüsusi hallarını nəzərə alaraq Məhkəmə həmçinin hesab etdi ki, bu müdaxilənin qanuni məqsəd daşıyıb-daşmadığını və həmin məqsədə mütənasib olub-olmadığını araşdırmaq zəruridir. Müstəqillik dövrünün qanunvericilik aktlarının məqsədi və ərizəçilər barəsində görülmüş tədbirlər daha geniş kontekstdə – 1991-ci ildə keçmiş Yuqoslaviyanın ləğv olunması və Sloveniyanın müstəqillik qazanması, habelə effektiv siyasi demokratiyanın bərqərar olması kontekstində nəzərdən keçirilməlidir, bu hadisələr parlament seçkilərinin keçirilməsi məqsədi ilə “Sloveniya vətəndaşları toplumunun” formalaşmasına gətirib çıxarmışdı. Dövlət hakimiyyəti orqanları “Sloveniya vətəndaşları toplumunu” formalaşdırmağa və beləliklə də ölkənin milli təhlükəsizlik maraqlarını qorumağa çalışırdılar ki, bu da Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş qanuni məqsəd idi. Lakin sözügedən tədbirlərin mütənasibliyi məsələsinə gəlincə, müstəqillik dövrünün qanunvericilik aktlarındakı boşluq ərizəçiləri onların hüquqi statusundan məhrum etmişdi, həmin status əvvəllər onların çoxsaylı müxtəlif hüquqlardan yararlanmasına imkan verirdi. Ölkə ərazisində qanuni əsasda yaşayan əcnəbi ölkə vətəndaşlığını qəbul etməyə ehtiyac olmadan həmin ölkədə yaşamaqda davam edə bilərdi. Lakin keçmiş Yuqoslaviya vətəndaşlarının Sloveniya vətəndaşlığını seçmədikləri və ya həmin vətəndaşlığı almaq üçün müraciət etmədikləri təqdirdə yaşayış yeri ilə bağlı statusunun tənzimlənmə bilməsi üçün digər respublikalardan birinin vətəndaşlığını əldə etməsinə icazə verən normalar Sloveniya qanunvericiliyində yox idi. Belə normalar qarşıya qoyulan qanuni məqsədlərə heç də xələl gətirməzdi. Müvafiq olaraq, barəsində şikayət

edilən tədbirlər nə qanunla nəzərdə tutulmuşdu, nə də milli təhlükəsizliyi qorumaqdan ibarət qanuni məqsədə nail olmaq üçün demokratik cəmiyyətdə zəruri idi.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

8-ci maddə ilə birgə götürülməklə 14-cü maddə: Bu işdə yaşayış yeri ilə bağlı məsələlərdə analoji vəziyyətdə olan iki insan qrupu ilə – “həqiqi” əcnəbilərlə və keçmiş Yuqoslaviya respublikalarının vətəndaşları ilə fərqli şəkildə rəftar edilmişdi. Vətəndaşlığa əsaslanan bu fərqli rəftar keçmiş Yuqoslaviya vətəndaşlarının üzərinə qeyri-mütənasib və həddən artıq ağır yük qoymuşdu.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Məhkəmə həmçinin 8-ci maddə ilə birgə götürülməklə 13-cü maddənin də pozulduğunu müəyyən etdi.

Maddə 46: Hər hansı oturuşmuş ölkədaxili praktika olmadığı bir vəziyyətdə bu mərhələdə Hökumət tərəfindən aparılan islahatların və atılan müxtəlif addımların qeydiyyat kitabından “çıxarılanların” yaşayış yeri ilə bağlı statusunun qanəedici tərzdə tənzimlənməsi ilə nəticələnib-nəticələnmədiyini araşdırmaq hələ tez idi. İstənilən halda, qeydiyyat kitabından “çıxarılmış” insanlar kateqoriyası əsas hüquqlarının pozulmasına görə hələ də kompensasiya ala bilməmişdi. Üstəlik, barəsində şikayət edilən vəziyyətin qiymətləndirilməsi sadəcə ərizəçilərin maraqları ilə əlaqədar olan məsələ deyil, daha geniş məsələ idi və bu işin araşdırılması bu vəziyyətin potensial təsirinə məruz qalan şəxslərin maraqları naminə zəruri olan ümumi tədbirlərin tətbiqi baxımından tələb olunurdu. Buna görə də hazırkı iş pilot qərarın qəbulu proseduru üçün uyğun sayıldı. Qeydiyyat kitabından “çıxarılmış” şəxslər tərəfindən təqdim edilmiş yalnız bir neçə şikayət hazırda Məhkəmənin icraatında idi, amma sistem və struktur xarakterli qüsurlar və ya analoji pozuntular kontekstində onların sayı, yəqin ki, xeyli artacaq. Buna görə də cavabdeh dövlət bir il ərzində xüsusi ölkədaxili kompensasiya sistemləri yaratmalıdır. Bütün analoji şikayətlərin araşdırılması həmin tədbir həyata keçirilənə qədər təxirə salındı.

Maddə 41: Ərizələri qəbuledilən sayılmış altı ərizəçinin hər birinə mənəvi ziyana görə 20.000 avro təyin edildi, maddi ziyana görə kompensasiya məsələsinə baxılması isə təxirə salındı.

2. Avropa Məhkəməsinin Oleksandr Volkov Ukraynaya qarşı (Oleksandr Volkov v. Ukraine) 01 yanvar 2013-cü il tarixli qərarından

Maddə 6

Mülki icraatlar

Maddə 6-1

Qərəzsiz məhkəmə

Müstəqil məhkəmə

Məhkəmə intizamı sistemində struktur qüsurları: pozuntu baş verir.

İşə ədalətli baxılması

Hakimlərə qarşı intizam xarakterli cəzanın tətbiqi üzrə iddia müddətinin olmaması və hakimin işdən kənarlaşdırılması barədə qərar qəbul edilərkən Parlamentdə elektron səsvermə sistemindən sui-istifadə edilməsi: pozuntular

Qanun əsasında yaradılmış məhkəmə

Ərizəçinin işinə baxan palatanın məhkəmənin sədri kimi vəzifə müddəti bitmiş hakim tərəfindən müəyyən olunmuş tərkibi: pozuntu

Maddə 8

Maddə 8-1

Şəxsi həyata hörmət

Hakimin “andını pozduğuna” görə, həmin pozuntunun ardıcıl təfsiri və lazımı prosessual təminatlar olmadan, vəzifədən kənarlaşdırılması: pozuntu

Maddə 46

Maddə 46-2

Qərarın icrası

Ümumi xarakterli tədbirlər

Cavabdeh Dövlətdən məhkəmə intizamı sistemində islahatlar aparmaq tələb olundu

Qərarın icrası

Fərdi tədbirlər

Cavabdeh Dövlətdən ərizəçinin mümkün qədər qısa müddət ərzində Ali Məhkəmənin hakimi vəzifəsinə bərpa olunmasını təmin etmək tələb olundu.

Faktlar – Ərizəçi 2003-cü ildən Ukrayna Ali Məhkəməsinin hakimi və 2007-ci ildən həmin məhkəmənin Hərbi Palatasının Sədri olmuşdur. 2007-ci ildə o, Yüksək Ədliyyə Şurasının (“YƏŞ”) üzvü vəzifəsinə seçilmiş, lakin Məhkəmələr üzrə Parlament Komitəsinin (“Parlament Komitəsi”) Sədri onun and içməsinə icazə vermədiyindən bu vəzifənin icrasına başlamamışdır. 2008 və 2009-cu illərdə YƏŞ-nin, biri sonradan YƏŞ-nin

sədri seçilmiş iki üzvü ərizəçinin nalayiq hərəkət etmiş ola bilməsi ilə bağlı ilkin araşdırma başlatdılar və gəldikləri nəticə ondan ibarət oldu ki, o, arvadının qardaşı tərəfindən qərar verilmiş – bəziləri 2003-cü ilə təsadüf edən - işlərə yenidən baxmış və ciddi prosessual pozuntulara yol vermişdir ki, bu pozuntuların da bəziləri 2006-cı ilə təsadüf etmişdir. Bu araşdırmaların ardınca, YƏŞ-nin sədri ərizəçinin hakim vəzifəsindən kənarlaşdırılması üçün Parlamentə iki ərizə göndərdi. 2010-cu ildə YƏŞ tərəfindən təqdim olunmuş bu ərizələri və Parlament Komitəsinin tövsiyəsini nəzərə alaraq, Parlament ərizəçinin “andını pozmasına” görə vəzifədən kənarlaşdırılmasına səs verdi. Ərizəçinin bildirdiyinə görə, elektron səsvermə zamanı Parlament Üzvlərinin əksəriyyəti iclasda iştirak etməmiş və iclasda iştirak edənlər isə iştirak etməyən həmkarlarına məxsus səsvermə kartlarından istifadə etmişdir. Ərizəçi vəzifədən kənarlaşdırılmasını Yüksək İnzibati Məhkəmə qarşısında mübahisələndirmişdir ki, həmin məhkəmə də öz qərarında müəyyən etmişdir ki, YƏŞ-nin ərizəçinin vəzifəsindən kənarlaşdırılması üçün, YƏŞ-nin sədrinin müraciəti əsasında verdiyi ərizə qanuni və əsaslandırılmış olmuşdur. Yüksək İnzibati Məhkəmə əlavə olaraq onu da müəyyən etmişdi ki, YƏŞ-nin başqa bir müraciətin nəticələri əsasında verdiyi qərar qanunsuz olmuşdur, çünki ərizəçi və onun arvadının qardaşı həmin vaxt qüvvədə olan qanunvericiliyə görə qohum hesab olunmurdular. Bununla belə, həmin məhkəmə YƏŞ-nin həmin iş üzrə aktlarını ləğv etməkdən imtina etdi və qeyd etdi ki, qüvvədə olan müddəalara görə onun buna səlahiyyəti çatmır. Yüksək İnzibati Məhkəmə onu da müəyyən etdi ki, nə parlament komitəsində, nə də Parlamentdə heç bir prosessual pozuntu olmamışdır.

Hüquq – Maddə 6

(a) Maddənin tətbiqi ilə bağlı – Ərizəçinin işinə baxarkən və məcburi qüvvəyə malik qərar qəbul edərkən, YƏŞ, parlament komitəsi və Parlamentin Plenar iclası birlikdə məhkəmə funksiyasını yerinə yetirmişdi. Ərizəçinin vəzifədən kənarlaşdırılması barədə məcburi qüvvəyə malik qərara sonradan, milli məhkəmə sistemi daxilində klassik məhkəmə olan Yüksək İnzibati Məhkəmə tərəfindən baxılmışdı. Buna görə də, o nəticəyə gəlmək olmazdı ki, milli qanunvericilik ərizəçinin iddiasının “məhkəməyə çıxışını açıq şəkildə istisna edir”. Bu səbəbdən də 6-cı Maddə mülki hüquq üzrə tətbiq olunurdu.

Ərizəçiyə qarşı müəyyən edilmiş sanksiya peşəkar pozuntuya görə görülmüş klassik intizam tədbiri idi və milli qanunvericilik baxımından,

hakim tərəfindən qəsdən yanlış qərarın qəbul edilməsinə görə nəzərdə tutulan cinayət hüququ sanksiyalarından tamamilə fərqlənirdi. Həmçinin onu da qeyd etmək olar ki, ərizəçinin hakim vəzifəsindən kənarlaşdırılması onun hüququn başqa sahəsində fəaliyyət göstərməsinə formal olaraq mane olmurdu. Buna görə də 6-cı Maddə cinayət hüququ üzrə tətbiq olunmurdu.

(b) Ərizəçinin işinə baxan orqanların müstəqilliyi və qərəzsizliyi

(i) YƏŞ: Hakimlərə qarşı intizam xarakterli icraatlarda müvafiq intizam orqanında əsasən hakimlərin iştirak etməsinin zəruriliyi hakimlər üçün qanun haqqında Avropa Xartiyası tərəfindən də tanınmışdır. Lakin, YƏŞ müxtəlif orqanlar tərəfindən təyin olunan iyirmi üzvdən ibarət idi. Üç üzv Ukrayna Prezidenti tərəfindən, digər üç üzv Parlament tərəfindən və digər üç üzv ÜmumUkrayna Prokurorlar Konfransı tərəfindən təyin olunurdular. Ədliyyə Naziri və Baş Prokuror YƏŞ-nin ex officio üzvləri idilər. Birbaşa olaraq icra və qanunvericilik hakimiyyətləri tərəfindən təyin olunan qeyri-hakim üzvlər YƏŞ üzvlərinin mütləq əksəriyyətini təşkil edirdi. Nəticədə, ərizəçinin işi YƏŞ-in dinləmədə iştirak edən on altı üzvü tərəfindən müəyyən edilmişdi ki, onlardan da yalnız üçü hakim idi. Bundan əlavə, YƏŞ-in yalnız dörd üzvü orada tam ştatlı əsaslarla işləyirdi. Digər üzvlər YƏŞ-dan kənar işləməyə və kənardan maaş almağa davam edirdilər ki, bu da onların əsas işgötürənlərindən maddi, iyerarxik və inzibati asılılığını qaçılmaz edir və onların müstəqilliyini və qərəzsizliyini təhlükə altında qoyurdu. Məhkəmə həmçinin Venesiya Komissiyasının rəyinə istinad etdi ki, Baş Prokurorun hakimlərin təyin olunması, intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi və vəzifədən azad edilməsi ilə məşğul olan bu orqanda olması hakimlərin bu cür işlərdə qərəzsiz olmaması və ya Baş Prokurorun qərarlarını bəyənmədiyi hakimlərə qarşı qərəzsiz olmaması riskini yaradır. Bundan əlavə, YƏŞ-in ərizəçinin işi üzrə ilkin araşdırmaları aparmış və onun vəzifədən azad edilməsi barədə müraciətləri təqdim etmiş üzvləri sonra ərizəçinin vəzifədən uzaqlaşdırılması barədə qərarın verilməsində də iştirak etmişdilər. Həmin üzvlərdən biri YƏŞ-in sədri təyin olunmuş və ərizəçinin işi üzrə dinləməyə sədrlik etmişdi. Həmin üzvlərin ərizəçiyə qarşı onların özlərinin apardığı ilkin araşdırmaların nəticələrinə əsaslanan intizam xarakterli ittihamların irəli sürülməsindəki rolu ərizəçinin işinin mahiyyəti üzrə qərar verərkən onların qərəzsizliyi ilə bağlı obyektiv şübhə yaradırdı. Uyğun olaraq, hazırkı ərizə üzrə faktlar YƏŞ tərəfindən aparılan icraatlarda həm struktur çatışmazlıqların, həm də YƏŞ-in ərizəçinin işinə baxan müəyyən üzvlərində şəxsi qərəzin olduğunu göstərən bir sıra ciddi

məsələləri üzə çıxardı. Buna görə də, YƏŞ tərəfindən aparılan icraatlar Konvensiyanın 6 § 1-ci Maddəsi ilə tələb olunan müstəqillik və qərəzsizlik prinsiplərinə uyğun deyildi.

(ii) Parlament Komitəsi: Komitə sədri və komitənin üzvlərindən biri də YƏŞ-in üzvləri idilər və hər iki mərhələdə ərizəçinin işi üzrə qərar verilməsində iştirak etmişdilər. Buna görə də, onlar YƏŞ tərəfindən göndərilən təqdimatlara baxarkən qərəzsiz ola bilməzdilər. Bundan başqa, Məhkəmənin şəxsi qərəzsizliyin çatışmaması ilə bağlı mülahizələri prosedurun bu mərhələsinə də eynilə uyğun idi. Bundan əlavə, sədrin, parlament komitəsinin iki üzvü ilə birlikdə YƏŞ-ə ərizəçinin mümkün xətalari ilə bağlı ilkin araşdırmaların aparılması təşəbbüsü ilə müraciət etmiş olması faktı da münasib qaydada nəzərə alınmalı idi. Eyni zamanda, YƏŞ-in üzvləri geri çəkilmə bilməzdilər, çünki müvafiq qanunvericilikdə geri çəkilmək proseduru müəyyən edilməmişdi. Bu da icraatların obyektiv qərəzsizlik testinə uyğun olması üçün müvafiq təminatların çatışmadığını göstərirdi.

(iii) Parlamentin plenar iclası:– Bu mərhələdə, işə baxılması daha əvvəl YƏŞ və parlament komitəsi tərəfindən gəlinmiş nəticələr əsasında məcburi hüquqi qüvvəyə malik qərarın qəbul olunması ilə məhdudlaşdı. Bütövlükdə, plenar iclasdakı prosedur fakt və hüquq məsələlərinin araşdırılması, sübutların qiymətləndirilməsi və faktlara hüquqi qiymət verilməsi üçün münasib forum deyildi. Parlamentdə oturan və fərdi intizam işində mürəkkəb fakt və hüquq məsələləri barədə qərar vermək üzrə hər hansı hüquqi və məhkəmə təcrübəsinə malik olmaqları tələb olunmayan siyasətçilərin rolu Hökumət tərəfindən kifayət qədər aydın müəyyənləşdirilməmiş və müstəqillik və qərəzsizlik tələblərinə uyğun olduğu əsaslandırılmamışdı.

(iv) Yüksək İnzibati Məhkəmə: Yüksək İnzibati Məhkəmə YƏŞ və Parlamentin qərarlarını ləğv etmək və hər hansı əlavə tədbirlər görmək iqtidarında olmadan onları qanunsuz elan etmək səlahiyyətinə malik idi. Eksklüziv olaraq Yüksək İnzibati Məhkəmənin bəyanat xarakterli qərarı əsasında, hakim vəzifəsinə avtomatik bərpa mümkün deyildi. Bundan əlavə, ərizəçi tərəfindən irəli sürülmüş vacib arqumentlər Yüksək İnzibati Məhkəmə tərəfindən lazımı qaydada nəzərə alınmamışdı. Buna görə də, ərizəçinin işinə yenidən baxılması qənaətbəxş deyildi. Bundan başqa, Yüksək İnzibati Məhkəmənin hakimləri də YƏŞ-in intizam yurisdiksiyası altında idilər və onlar da YƏŞ tərəfindən həyata keçirilən intizam icraatlarına məruz qala

bilərdilər. Bu səbəbdən də onlar 6-cı Maddə ilə tələb olunan “müstəqillik və qərəzsizliyi” nümayiş etdirmək iqtidarında deyildilər.

Bununla da milli məhkəmələr ərizəçinin işinə müstəqil və qərəzsiz qaydada baxılmasını təmin edə bilməmiş və sonrakı mərhələdə işə yenidən baxılması da bu qüsuruları aradan qaldırmamışdır.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

(c) İntizam cəzasının müəyyən olunması ilə bağlı iddia müddətinin olmaması Ərizəçi 2010-cu ildə YƏŞ qarşısında öz müdafiəsini bəziləri uzaq keçmişdə (2003-2006-cı illərdə) baş vermiş hadisələr əsasında qurmalı olduğundan, çətin vəziyyətə düşmüşdü. Milli qanunvericilik hakimin “andını pozduğuna” görə vəzifədən uzaqlaşdırılması üzrə icraatlarla bağlı heç bir vaxt məhdudiyəti müəyyən etmirdi. Məhkəmə iddia müddətinin nə qədər olmalı olmasını göstərə bilməsə də, hakimlərlə bağlı intizam xarakterli işlərə bu cür vədəsiz yanaşma hüquqi müəyyənlik prinsipini ciddi risk altında qoyurdu.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

(d) Parlamentin plenar iclasında səsvermə proseduru – Ərizəçinin işdən azad edilməsi barədə qərar Parlament Üzvlərinin əksəriyyətinin iştirakı olmadan səsə qoyulmuşdu. İclasda iştirak edən Parlamentarilər düşünülmüş şəkildə və qeyri-qanuni olaraq iclasda iştirak etməyən həmkarlarının da əvəzinə xeyli səs vermişlər. Buna görə də həmin qərar Konstitusiyanın, Parlament Üzvlərinin Statusu haqqında Qanunun və Parlamentin Reqlamentinin pozulması ilə qəbul olunmuşdu. Bu səbəbdən də, həmin səsvermə hüquqi müəyyənlik prinsipini laxlatmışdı. Yüksək İnzibati Məhkəmə həmin məsələ ilə lazımı qaydada məşğul olmamışdı.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

(e) Yüksək İnzibati Məhkəmənin palatasının tərkibi – Milli qanunvericiliyə görə, ərizəçinin işinə baxmalı olan xüsusi palatanın tərkibi Yüksək İnzibati Məhkəmənin sədri tərəfindən müəyyən olunmalı idi, lakin həmin vaxt sədrin beş illik vəzifə müddəti artıq bitmişdi. Milli qanunvericiliyin məhkəmələrin sədrlərinin təyin olunması prosedurunun tənzimləyən müvafiq müddəaları qeyri-konstitusional elan edilmiş və yeni müddəalar hələ qəbul olunmamışdı. Eyni zamanda, məhkəmələrin sədrlərinin təyin olunması məsələsi Ukraynanın hakimiyyət orqanları arasında ciddi ziddiyyətlərə gətirib çıxarmışdı. Məhkəmə işə baxan həmin palatanın “qanun əsasında yaradılmış məhkəmə” tələbinə cavab verdiyini müəyyən edə bilməzdi.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

Maddə 8: Ərizəçinin vəzifədən kənarlaşdırılması onun şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququna müdaxilə edilməsi idi. Məhkəmənin ərizəçinin vəzifəsindən azad edilməsi barədə qərar üzrə parlament səsverməsinin milli qanunvericilik baxımından qanuni olmadığını müəyyən etməsi kifayət idi ki, Məhkəmə müəyyən etsin ki, sözügedən müdaxilə əsassız idi və buna görə də Konvensiyanın 8-ci Maddəsini pozurdu. Ərizəçinin işinə baxılan zaman “andi pozmaq” anlayışının ardıcıl təfsiri üçün hansısa qaydalar və təcrübə və müvafiq müddələrin qanunsuz olaraq tətbiq olunmasının qarşısını almaq üçün adekvat prosessual təminatlar yox idi. O cümlədən, milli qanunvericilik “andını pozduğuna” görə hakimə qarşı aparılan intizam icraatları üçün heç bir iddia müddəti müəyyən etməmişdi ki, bu da intizam icraatını aparan orqanların səlahiyyətini vədəsiz (sonu bilinməyən) edir və hüquqi müəyyənlik prinsipini sarsıdırdı. Bundan əlavə, milli qanunvericilik intizam xarakterli pozuntular üçün sanksiyaların münasib miqyasını müəyyən etməmiş və həmin sanksiyaların mütənasiblik prinsipinə uyğun tətbiq edilməsini təmin edən qaydalar hazırlanmamışdı. Nəhayət, “andi pozmağa” görə vəzifədən kənarlaşdırılmaq barədə qərara müstəqil və qərəzsiz məhkəmə tərəfindən yenidən baxılması üçün uyğun mexanizm yox idi.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

Maddə 41: Mənəvi zərərə görə 20,000 AVRO. Maddi zərərin əvəzinin ədalətli ödənilməsi məsələsi sonraya saxlanıldı.

Maddə 46

(a) Ümumi tədbirlər – Bu iş Ukraynada məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı sistem xarakterli ciddi problemlərin olduğunu üzə çıxardı. Xüsusilə də, məhkəmə intizamı sistemi məhkəmə hakimiyyətinin Dövlət hakimiyyətinin digər qollarından ayrılmasını təmin etmirdi. Bundan əlavə, həmin sistem intizam tədbirlərindən məhkəmənin müstəqilliyinə xələl gətirəcək dərəcədə sui-istifadəyə və yanlış istifadəyə qarşı münasib təminatlar vermirdi. Buna görə də, cavabdeh Dövlətdən məhkəmə intizamı sistemində islahatlar aparmaq məqsədilə bir neçə ümumi tədbirlərin görülməsi tələb olunacaqdı. Həmin tədbirlər sisteminin institusional əsasının yenidən qurulmasını nəzərdə tutan qanunvericilik islahatlarından ibarət olmalı idi. Bu tədbirlər həmçinin milli qanunvericiliyin bu sahədə vahid qaydada tətbiqi formalarının və prinsiplərinin formalaşdırılmasına gətirib çıxarmalı idi.

(b) Fərdi tədbirlər – İntizam sistemində islahatların aparılmasının zəruri olduğunu nəzərə alaraq, dövlətdaxili səviyyədə icraatların yenidən başladılması ərizəçinin pozulmuş hüquqlarının bərpasının münasib formasını təşkil etməyəcəkdi. Yaxın gələcəkdə ərizəçinin işinə Konvensiyanın prinsiplərinə uyğun olaraq təkrarən baxılacağını güman etmək üçün heç bir əsas yox idi. Məhkəmə bu cür tədbirin müəyyən edilməsində heç bir məna görmədi. İşin ən istisna xarakterli hallarını və Konvensiyanın 6 və 8-ci Maddələrinin pozuntusuna təcili son qoymaq ehtiyacını nəzərə alaraq, Məhkəmə qərara gəldi ki, cavabdeh Dövlət mümkün qədər qısa müddət ərzində ərizəçinin Ali Məhkəmənin hakimi vəzifəsinə bərpa olunmasını təmin etməlidir.

≈ ≈ ≈

3. Avropa Məhkəməsinin Sakir (Sakir) Yunanıstana qarşı (ərizə № 48475/09) 24 mart 2016-cı il tarixli qərarından

Maddə 3

Səmərəli araşdırma

Miqranta qarşı hücumu araşdırarkən dövlət orqanlarının irqçilik zəminində zorakılıqların həmin yer üçün səciyyəvi hal olduğunu nəzərə almamaları: *pozuntu baş verib.*

Faktlar – Əfqanıstan vətəndaşı olan ərizəçi ksenofobiya xarakterli zorakılıq insidentlərinin dəfələrlə baş verdiyi yer kimi tanınan Afinanın mərkəzi hissəsində bir qrup silahlı şəxsin hücumuna məruz qaldıqdan sonra 2009-cu ildə döş qəfəsinin xəsarətləri ilə xəstəxanaya yerləşdirilmişdi. Xəstəxanadan çıxdıqdan sonra o, ölkədə yaşayış icazəsi olmadığına görə ölkədən çıxarılması məqsədi ilə təxminən on gün müddətində polis bölməsində saxlandı və Yunanıstanı tərk etməsi barədə qərar ona təqdim edildikdən sonra azad edildi.

Bu işdəki şahid verdiyi ifadədən imtina etməzdən əvvəl iki şəxsi təqsirləndirərək onların adlarını çəkmişdi. Daha sonra bu şahid yalan ifadə verdiyinə görə cinayət təqibinə məruz qaldı. O, sonradan əvvəlki ifadəsini təsdiq etdi və son nəticədə yalan ifadə ittihamı onun üzərindən götürüldü.

Polis ibtidai istintaqa xitam verdikdən sonra iş prokurora göndərildi, o isə cinayətin naməlum şəxslər tərəfindən törədilməsi səbəbindən 2012-ci ildə işi arxivə göndərirdi.

Hüquqi məsələlər – Maddə 3

a) *3-cü maddənin substantiv aspekti* – Polis bölməsində həddən artıq adamın saxlanması və belə görünür ki, qanunsuz miqrantların bir neçə ay ərzində saxlanıldığı yer kimi istifadə edilən həmin bölmədə saxlanma şəraitinin pis olması ərizəçi orada saxlanıldığı müddətdə milli ombudsman və BMT-nin İşgəncə məsələləri üzrə xüsusi məruzəçisi tərəfindən qeyd edilmişdi.

Ərizəçinin konkret situasiyasına gəlincə, burada müxtəlif nöqsanları aşkar etmək olardı: həmin nöqsanlar polis orqanlarının onun sağlamlıq durumunu yetərincə nəzərə alıb-almaması məsələsi ilə və onun həbsdə saxlandığı müddətdə həssas durumda olması ilə əlaqədar idi.

Birincisi, o, xəstəxananı tərk etdikdən dərhal sonra polis bölməsində həbsdə saxlanmışdı və polislər onun səhhətinin xəstəxanadan çıxan kimi həbsdə saxlanmasına imkan verib-vermədiyi barədə öncə xəstəxana müdiriyyətindən məlumat almağa cəhd etməmişdilər.

İkincisi, ərizəçi hücum zamanı əynində olan və qana bulaşan geyimi əvvəlkiyə geyməkdə davam edirdi, polis orqanları isə sonradan hər hansı məqamda ona təmiz paltarlar təklif etməmiş, yaxud duş qəbul etməsinə və yaralarını sağaltmasına imkan yaratmamışdılar.

Üçüncüsü, xəstəxananın tibbi arayışında göstərilən tarixlərdə ərizəçinin əlavə analizlər üçün xəstəxanaya qayıtması barədə xəstəxananın göstərişinə riayət edilməmişdi.

Yuxarıdakıları nəzərə alsaq, dövlət orqanları ərizəçini 3-cü maddənin tələblərinə uyğun olan saxlanma şəraiti ilə təmin etməmiş və həmçinin onun sağlamlığını və rifahını adekvat şəkildə təmin etməmişdilər.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

b) *3-cü maddənin prosessual aspekti* – Dövlət orqanları ərizəçiyə qarşı hücumu zəruri səylə və səmərəli şəkildə araşdırmamışdılar.

i) İfadələrin alınması

– *Ərizəçidən ifadə alınması*: Ərizəçinin özündən ifadə alınmamışdı, hərçənd ki, onun dindirilməsi üçün dövlət orqanlarının kifayət qədər vaxtı vardı, belə ki, o, təxminən on gün polis bölməsində saxlanılmışdı. Polis orqanları hətta ərizəçini hücum edənlər qrupuna daxil olan, əsas şahid tərəfindən ilkin olaraq təqsirləndirilən iki şəxsin tanınması üçün dəvət etməmişdilər. Afiyanın mərkəzi hissəsində irqçilik zəminində hücumlar törətdiyi bəlli olan ekstremist qruplarla əlaqəli olan digər şəxslərin müəyyənləşdirilməsi üçün heç bir addım atılmamışdı.

– *Həkimlərdən ifadə alınması*: Nə polis orqanları, nə də prokuror ərizəçiyə yetirilmiş xəsarətlərin xarakterini və səbəbini, məsələn, məhkəmə-tibb ekspertizasının təyin edilməsi barədə göstəriş verməklə təfəssilatlı şəkildə müəyyənləşdirməyə cəhd etməmişdilər, halbuki həmin ekspertizanın rəyləri təqsirkarların müəyyənləşdirilməsinə kömək edə bilərdi.

– *Şahidlərdən ifadə alınması*: Polis yalnız iki şahidi dindirmişdi: insident zamanı hadisə yerində olan polis əməkdaşını və ərizəçinin hücum barəsində polisə məlumat vermiş həmyerlisini. Lakin birincinin ifadəsinə əsasən, hadisəni görmüş ən az daha bir şahid vardı, amma o heç vaxt dindirilmə üçün çağırılmamışdı.

Hadisəni görmüş şahid kimi ifadə verdiyi zaman ölkədə yaşayış icazəsi olmadığına görə polis bölməsində həbsdə saxlanılan əcnəbi şəxs olan ikinci şahidə gəlincə, şübhəsilə ki, o, həssas durumda idi. Buna görə də polis onun dindirilməsini ərizəçiyə qarşı hücum barəsində onun verə biləcəyi hər hansı məlumatların mötəbərliyini və həqiqətə uyğunluğunu təmin edə bilən şəraitdə aparmalı idi. Lakin o, hücumda əsas təqsirkar olan (kimlikləri bəlli olan) şəxsləri göstərdiyi ilkin ifadəsindən imtina etdikdən sonra bir neçə saat ərzində ifadəsini dəyişməsinin səbəbləri barədə hər hansı məqamda dindirilməmiş, əvəzində yalan ifadə verməyə görə cinayət təqibinə məruz qalmışdı. Həmin cinayət təqibinin əsassız olduğu müəyyənləşsə də, müvafiq məhkəmə orqanları onun ilkin ifadəsinin həqiqətə uyğunluğunu müəyyənləşdirmək üçün heç bir addım atmamış, məsələn, kimliyi müəyyənləşdirilmiş iki şəxsi, ola bilsin ki, şahidlə onların üzvləşdirilməsini təşkil etmək yolu ilə, barəsində şikayət edilən insidentdəki rollarının yenidən qiymətləndirilməsi üçün məhkəməyə çağırılmamışdılar.

ii) *Afinada irqçilik zəminində baş verən ümumi zorakılıq kontekstinin nəzərə alınmaması* – Bir neçə milli qurumun və beynəlxalq QHT-lərin hesabatlarında 2009-cu ildən bəri Afinanın mərkəzi hissəsində irqçilik zəminində zorakılıq insidentlərinin açıq-aydın artdığı vurğulanırdı, sözügedən hadisə də məhz həmin ildə baş vermişdi.

Hesabatlarda əcnəbilərə qarşı ekstremist qruplar tərəfindən həyata keçirilən hücum hallarının təkrar-təkrar baş verdiyi qeyd edilirdi, qeydə alınmış insidentlərin çoxu iki konkret rayonda baş vermişdi, ərizəçinin hücumu məruz qaldığı rayon da buraya daxil idi.

Hesabatlarda həmçinin polisin istər Afinanın mərkəzi hissəsində baş verən bu cür hücumlara müdaxilə etməsində, istərsə də sonradan aparılan

polis araşdırmalarının səmərəliliyində ciddi çatışmazlıqların olduğu qeyd edilirdi.

Baxmayaraq ki, bu işdəki insident sözügedən iki rayondan birində baş vermişdi və həmin hücum irqçi hücumlara xas olan səciyyəvi cəhətlərə malik idi, polis həmin işi yuxarıdakı hesabatlarda qeyd edilən irqçi hücumlar silsiləsi nöqtəyi-nəzərindən qiymətləndirməmiş və ona ayrıca insident kimi yanaşmışdı. Beləliklə, nə polis, nə də müvafiq məhkəmə orqanları hesabatlarda qeyd edilən insidentlərlə ərizəçiyə edilmiş hücum arasında mümkün əlaqəni aşkara çıxarmaq üçün addım atmamışdılar.

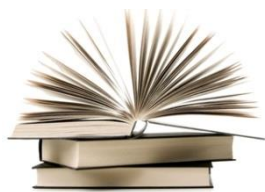
Halbuki dövlət orqanları qəddar rəftarın irqçilik zəminində törədilməsinin mümkünlüyü barədə iddiaları araşdırarkən onların qanunsuz hərəkətlərdə əlbir olması və ya belə hərəkətlərə dözümlü yanaşması təəssüratının aradan qalxması və qanunçuluq prinsipinə və qanunun aliliyinə sadıq olduqlarına ictimaiyyətin inamının qorunub saxlanması üçün belə hərəkətlərə adekvat reaksiya göstərmələri mühüm amil sayılmalıdır.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Məhkəmə həmçinin yekdilliklə müəyyən etdi ki, ərizəçinin polis bölməsində saxlanma şəraitindən şikayət etməsi üçün səmərəli hüquqi müdafiə vasitəsinin olmaması ilə əlaqədar olaraq 3-cü maddə ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 13-cü maddənin pozuntusu baş verib.

Maddə 41: ərizəçi ziyanla bağlı heç bir tələb irəli sürmədi.

Mənbə: Avropa Məhkəməsinin Hudoc məlumat bazasının rəsmi internet sahifəsinin (<http://hudoc.echr.coe.int/>) materialları əsasında hazırlanmışdır.

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Yunis Xəlilov

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali

Məhkəməsi Aparatının əməkdaşı

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Avropa Məhkəməsinin qərarları müstəvisində hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması qadağası ilə bağlı bəzi düşüncələr

İlk olaraq Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi müstəvisində hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması qadağası ilə bağlı bəzi düşüncələrimizi aşağıdakı başlıqlar altında oxucularla bölüşmək istərdik:

1. Dəlillərin əldə edilmə hədləri

Təqsirləndirilən şəxsin təqsirlilik məsələsinin həll olunması cinayət prosesinin “şah damarı” olan sübutların nə dərəcədə qanuna uyğun şəkildə toplanılmasından asılıdır. Qanunu pozmaqla sübutların əldə edilməsi səlahiyyətli şəxslərin və orqanların qanunla onların səlahiyyət və hüquqları üçün müəyyən edilmiş qadağa və məhdudlaşdırıcı şərtlərə əməl etməmələri, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını kobud şəkildə pozan hərəkət və hərəkətsizliklərə yol vermələri nəticəsində ola bilər. Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CPM) 125-ci maddəsinin ikinci hissəsindən aydın olur ki, aşağıdakı hallarda əldə edilmiş məlumatların, sənədlərin və digər əşyaların cinayət işi üzrə sübut kimi qəbul edilməsinə yol verilmir:

- insan və vətəndaşların konstitusion hüquqlarının və azadlıqlarının, yaxud AR CPM-in digər tələblərinin pozulması ilə cinayət prosesi iştirakçılarının qanunla təminat verilən hüquqlarından məhrum etmə və ya onları məhdudlaşdırmaqla bu sübutların həqiqiliyinə hər hansı yolla təsir göstərəcəyi və ya göstərə biləcəyi halda. Bu hüquqlara bərabərlik, yaşamaq, azadlıq, mülkiyyət, təhlükəsiz yaşamaq, şəxsi toxunulmazlıq, mənzil toxunulmazlığı, sağlamlığın qorunması, şərəf və ləyaqətin müdafiəsi, təqsirsizlik prezumpsiyası, məhkəməyə təkrar müraciət və s. konstitusion hüquqları misal göstərmək olar.

- zorakılıq, hədə-qorxu, aldatma, işgəncə və digər qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan hərəkətlərin tətbiq edilməsi ilə;

- şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüquqlarının, cinayət mühakimə icraatının aparıldığı dili bilməyən şəxsin hüquqlarının pozulması ilə;

- cinayət prosesində iştirak edən şəxsin hüquq və vəzifələrinin izah edilməməsi, tam və ya düzgün izah edilməməsi nəticəsində öz hüquq və vəzifələrini yanlış başa düşməsindən istifadə etməklə;

- cinayət təqibi üzrə icraatı həyata keçirmək, istintaq və ya digər prosesual hərəkətlər aparmaq hüququ olmayan şəxs tərəfindən bu hərəkətlər edildikdə;

- cinayət prosesində onun iştirakını istisna edən halları bildiyi və ya bilməli olduğu halda etiraz edilməli şəxsin iştirakı ilə;

- istintaq və ya digər prosesual hərəkətlərin icraatı qaydaları kobud pozuntularla aparıldıqda¹;

- sənədi və ya digər əşyanı tanımağa qadir olmayan, onun həqiqiliyini, mənbəyini, əldə olunma hallarını təsdiq edə bilməyən şəxsdən alındıqda;

- məhkəmə iclasında məlum olmayan şəxsdən, yaxud müəyyən olunmayan mənbədən alındıqda;

- müasir elmi baxışlara zidd üsulların tətbiqi nəticəsində alındıqda².

¹ Bu hallara aşağıdakıları aid etmək olar: a) istintaq və ya digər prosesual hərəkətlərin buna səlahiyyəti olmayan şəxs tərəfindən həyata keçirilməsi; b) sözügedən hərəkətlərin qanuni əsasları olmadan həyata keçirilməsi; c) yalnız məhkəmə qərarı əsasında həyata keçirilməli olan istintaq hərəkətlərinin belə qərar olmadan həyata keçirilməsi; d) istintaq hərəkətinin keçirilməsində iştirakı məcburi olan bir və ya bir neçə subyektin iştirakı olmadan həmin hərəkətin həyata keçirilməsi (məsələn, axtarışın bir hal şahidinin iştirakı ilə keçirilməsi və s.); e) təxirəsalınmaz hallar istisna olmaqla, təqsirləndirilən şəxsin gecə vaxtı dindirilməsi (AR CPM-in 233.2-ci maddəsi), əks cinsdən olan şəxsin soyundurulması zərurəti yarandığı halda müstəntiqin şəxsi müayinə istintaq hərəkətinin aparılmasında iştirakına (AR CPM-in 238.5-ci maddəsi) yol verilməməsi və s.

² Məlumatların, sənədlərin və əşyaların müasir elmi baxışlara zidd üsulların tətbiqi nəticəsində alınması dedikdə, tətbiqi qadağan edilən, məhdudlaşdırılan, yaxud tətbiqi şəxsiyyətin həyatı və sağlamlığı üçün real təhlükə yaradan və s. əlamətlərlə xarakterizə olunan üsullardan istifadə etməklə sübut materiallarının əldə edilməsi başa düşülməlidir. Müasir elmi baxışlara zidd üsullar daha çox müxtəlif ekspertizaların, habelə istintaq eksperimentinin və s. istintaq hərəkətlərinin həyata keçirilməsi zamanı tətbiq edilə bilər. Belə üsulların tətbiqi nəticəsində əldə edilən

Yuxarıda göstərilən hallarda alınmış məlumatlar, sənədlər və əşyalar hüquqi qüvvəsi olmayan hesab edilir və onlardan ittihamın düzgün həlli üçün hər hansı halın sübut olunmasında istifadə edilə bilməz. Sadalanan pozuntularla əldə edilmiş materiallar yalnız müvafiq pozuntu faktlarının və onlara yol vermiş şəxslərin təqsirliliyinin sübut edilməsində istifadə oluna bilər.

Qeyd edək ki, təqsirsizlik prezumpsiyasına görə hüquqa uyğun şəkildə günahı sübut olunmadığı müddət ərzində şəxsin təqsirindən söhbət gedə bilməz. Hüquqazidd dəlillər toplamaq yolu ilə təqsir sübut olunmuşdursa, bu zaman təqsirsizlik prezumpsiyası pozulmuş olur. Çünki təqsirin sübutu üçün dəlillərin hüquqa uyğun şəkildə əldə edilməsi prezumpsiyanın əsas elementidir.

Şəxsin təməl insan hüquq və azadlıqlarını pozan hüquqaziddlik istər qəsdən, istərsə ehtiyatsızlıqdan meydana çıxan hal olsun, hüquqa uyğun olmayan dəlillər istər səlahiyyətli şəxslər, istərsə də üçüncü şəxslər tərəfindən toplanılsın, hüquqi nəticə dəyişməz olaraq qalır və belə dəlillərdən istifadə oluna bilməz³. Bu isə onunla əlaqədardır ki, cinayət prosessual qanunvericiliyin əsas vəzifəsi insani dəyərlərə zərər vurmadaan həqiqəti üzə çıxarmaqdır. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Respublikası CPM-də deyilir: “Azərbaycan Respublikasının cinayət-prosessual qanunvericiliyi ona yönəlmişdir ki”, “heç kəs ... insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının digər məhdudiyətlərinə məruz qalması” (1.2.3-cü maddə). Məcəllənin 1.3-cü maddəsinə görə isə “Azərbaycan Respublikasının cinayət-prosessual qanunvericiliyi qanunçuluğun, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına hörmətin bərqərar olmasına imkan yaradır”.

Bu baxımdan obyektiv həqiqətin üzə çıxarılmasında insan hüquqları sanki bir sərhəd rolunu oynayır. Başqa sözlə, “hüquqları pozmaq da daxil olmaqla nəyin bahasına olursa-olsun həqiqəti üzə çıxarmaq” yanaşması qəbul edilən sayılmır. Məsələyə bu prizmadan yanaşsaq, təqsirləndirilən şəxsin təqsirsizlik prezumpsiyasından yararlanması dəlil əldə etmənin, necə deyirlər, əsas “konturlarını” cızır.

Dəlil əldə etmənin hədləri həqiqətin üzə çıxarılmasında mühüm əhəmiyyətə malikdir. Məsələn, işgəncəyə məruz qalmış şəxs bundan

materiallar sübut qismində qəbul edilə bilməz. Bax: Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2007, s. 351.

³ **İ.Malkoç.** Özet Açıklamalı ve Notlu Türk Ceza Kanunu Ceza Mühakimeleri Usulü Kanunu ve Başlıca Ceza ve Usul Yasaları. Türkan Kitabevi, Ankara, 2001.

qurtulmaq üçün təqsiri etiraf edirsə, obyektiv həqiqət üzə çıxmamış (törətmədiyi cinayəti qəbul etməsinə, əlbir törətdiyi şəxsin üzə çıxmamasına görə və s.) olur. Və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüquqlarının, cinayət mühakimə icraatının aparıldığı dili bilməyən şəxsin hüquqlarının pozulması ilə sübut əldə edilmişdirsə, obyektiv həqiqətin üzə çıxması mümkün deyil. Yaxud cinayət prosesində iştirak edən şəxsin hüquq və vəzifələrinin izah edilməməsi, tam və ya düzgün izah edilməməsi nəticəsində öz hüquq və vəzifələrini yanlış başa düşməsindən istifadə etməklə dəlil toplanmışdırsa, obyektiv həqiqət təhrif olunacaqdır. Yaxın qohumları əleyhinə ifadə verməkdə sərbəstlik hüququna riayət etmək isə şəxsin yalan ifadə verməsinin qarşısını alır ki, bu, həqiqətin üzə çıxarılmasına böyük təsir edir. Obyektiv həqiqətin üzə çıxarılmasına əngəl törədən belə faktların sayını artırmaq da olar.

2. Hüquqazidd dəlillərin qiymətləndirilməsi

AR CPM-in 144-cü maddəsinə görə “cinayət təqibi üzrə toplanmış sübutlar tam, hərtərəfli və obyektiv yoxlanılmalıdır. Yoxlama zamanı cinayət təqibi üzrə toplanmış sübutlar təhlil olunur və bir-biri ilə müqayisə edilir, yeni sübutlar toplanır, əldə olunmuş sübutların mənbəyinin mötəbərliyi müəyyənləşdirilir”.

Məcəllənin 145-ci maddəsinə əsasən isə “Hər bir sübut mənsubiyyəti, mümkünlüyü, mötəbərliyi üzrə qiymətləndirilməlidir. Cinayət təqibi üzrə toplanmış bütün sübutların məcmusuna isə ittihamın həlli üçün onların kifayət etməsinə əsasən qiymət verilməlidir” (birinci hissə); “Təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror, hakim qanunu və vicdanını rəhbər tutaraq sübutların məcmusunun hərtərəfli, tam və obyektiv baxılmasına əsaslanmaqla öz daxili inamına görə sübutları qiymətləndirirlər” (ikinci hissə); “İttihamın sübut olunmasında yaranan şübhələri digər sübutlarla aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, onlar şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə təfsir edilir” (üçüncü hissə).

AR CPM-in 125-ci maddəsinə görə “Cinayət-prosessual qanunvericiliyinin tələblərinin ittiham tərəfindən pozulması nəticəsində sübuti əhəmiyyətini itirmiş hesab oluna bilən materialın sübut qismində qəbul edilməsinə müdafiə tərəfinin vəsatəti əsasında yol verilir. Bu halda həmin sübut digər proses iştirakçılarına deyil, yalnız müvafiq şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsə sübut kimi aid olur. Bu materialların sübut kimi qəbul edilməsi onun düzgünlüyünün mübahisə olunmasına mane olmur” (beşinci hissə); “Müvafiq cinayət təqibi üzrə əhəmiyyət kəsb edən hər hansı hal üzrə

verilmiş şikayət və çıxarılmış prosessual qərar yalnız şikayətin verilməsi və ya prosessual qərarın çıxarılması faktını təsdiq edir və sübut kimi qəbul oluna bilməz” (altıncı hissə); “Cinayət təqibi üzrə icraat zamanı məlumatlardan, sənədlərdən və əşyalardan sübut kimi istifadə edilməsinin qeyri-mümkünlüyünü, habelə onlardan məhdud istifadə edilməsinin mümkünliyünü prosesi aparan orqan öz təşəbbüsü və ya cinayət prosesi tərəflərinin vəsatəti ilə müəyyən edir” (yeddiinci hissə); “Bu Məcəllənin tələblərinə riayət olunmaqla sübutlar əldə edildikdə, onların qəbul olunmasının yolverilməzliyinin əsaslandırılması mübahisə edən tərəfin üzərinə düşür” (səkkizinci hissə).

Dəlillərin qiymətləndirilməsi zamanı onların hüquqa uyğun olmayan yolla əldə edilməsi nəticəsinə gəlinərsə, bu hüquqazidd halın hansı hüququ pozması müəyyən olunmalıdır. Çünki təqsirləndirilən şəxsin hüquqları ilə bağlı olmayan prosessual qaydaların pozuntusu hüquqazidd dəlillərin qiymətləndirilməsinin predmetinə daxil olmaya bilər və bu cür hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması mümkündür. Məsələn, məlumatın, sənədin və ya əşyanın sübuti qüvvəsinə əhəmiyyətsiz, çox da mühüm olmayan təsir göstərən pozuntu olarsa, bu onların sübut kimi qəbul edilməsinə maneə ola bilməz. Bir nümunə: istintaq hərəkətinin protokolunda müstətiqin soyadı, adı və atasının adı, vəzifəsi əvəzinə yalnız müstətiqin adı, soyadı və atasının adı göstərilmişdirsə, AR CPM-də müəyyən olunmuş normanın (AR CPM-in 230.1.2, 234.1.2, 241.1.2-ci maddələri və s.) pozulması hallarında protokolun sübut kimi qəbul edilməməsi (tanınmaması) məqsədəuyğun deyildir⁴.

Hər kiçik və ya texniki xarakterli pozuntuya görə dəlilin istifadəsinə qadağa qoyulması təqsirin sübut olunmasında çətinliklə əldə edilən dəlillərə istinad olunmasına və obyektiv həqiqətin ortaya çıxmasına maneə yaradılmasına, son nəticədə isə cinayəti törətmiş şəxslərin cəzasız qalmasına gətirib çıxara bilər.

Fikrimizcə, təqsirləndirilən şəxsin təməl insan hüquq və azadlıqlarını qoruyan bir prosessual qaydanın pozuntusu müəyyən olunarsa, bunun nəticəsində əldə edilən dəlilin istifadə olunub-olunmayacağı müzakirə edilməlidir.

Nəzəriyyə və təcrübədə təqsirləndirilən şəxsin hüquqlarını qoruyan normaların pozuntusu nəticəsində əldə edilən dəlillərin hansılarının istifadə

⁴ Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2007, s. 350.

oluna bilən, hansılarının isə istifadə oluna bilinməyən olmasına dair konkret kriteriyalar mövcud deyildir. Bu məsələ ilə bağlı nəzəriyyədə müxtəlif fikirlər, təcrübədə isə fərqli tətbiq etmə meyarları vardır.

Qanunverici müəyyən kateqoriya hüquqazidd dəlillər üçün birbaşa qiymətləndirmə qadağası müəyyən edə bilər. Buna misal olaraq AR CPM-in 125-ci maddəsində sadalanan sübut kimi qəbul edilməsinə yol verilməyən halları göstərə bilərik. Belə hallarda artıq dəlilin hüquqazidd yollarla əldə edildiyini sübut etmək həmin dəlilin qiymətləndirilməməsi üçün yetərli olacaqdır. Bu yanaşmaya görə hüquqaziddlik məfhumu bütün hüquqi qaydaları əhatə edir. Buna görə də hüququayğunluğun dərəcəsi olmaz. Obrazlı desək, “ağac zəhərlidirsə, meyvəsi də zəhərlidir”⁵. Bu görüşə əsasən önəmli olan məsələ dəlil əldə edilərkən hər hansı bir formada hüquqazidd davranmağı üzə çıxarmaqdır. Belə olan təqdirdə toplanan istənilən dəlil hüquqazidd hesab edilməlidir. Sözügedən mövqeyi dəstəkləyən müəlliflərin fikrincə, dəlil toplanılarkən hər bir halda hüququayğun davranılması əsas şərtidir. Məsələn, bütün dövlətlərdə olduğu kimi AR cinayət-prosessual qanunvericiliyinə görə də zorakılıq, hədə-qorxu, aldatma, işgəncə və digər qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan hərəkətlərin tətbiq edilməsi ilə dindirmə nəticəsində dəlil əldə edilərsə, bu sübutlardan istifadə oluna bilməz. Bunun kimi hallar nəzəriyyədə “mütləq qiymətləndirmə qadağası” adlandırılır⁶.

Bəzi müəlliflərin fikrincə, “mütləq qiymətləndirmə qadağası” aşağıdakı hallar xaricində məhdudlaşdırılmalı, yalnız bu hallara yol verməklə əldə edilən dəlillər qəbul edilən sayılmamalıdır:

- zorakılıq, hədə-qorxu, aldatma, işgəncə və digər qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan hərəkətlərin tətbiq edilməsi;
- özü və yaxın qohumlarını ifşa etməyə məcbur edilməsi;
- susma hüququnun pozulması;
- şəxsin müdafiəçi ilə təmin olunma hüququnun olmasının izah edilməməsi;
- şəxsi toxunulmazlıq hüququnun pozulması.

⁵ **Y.Şahinkaya.** İnsan Hakları Avropa Məhkəməsi Kararlarında və Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi. Ankara, Seçkin, 2008, s. 173.

⁶ **F.Yenisey.** “İsbat Hukuku ve “Fair Trial” ilkesi”. in: Ceza Mühakimesinde “Fair Trial” ilkesi. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 1999, s. 195; **B.Öztürk.** “Tasarıda ve CMUK’da Delil Yasakları”. Ceza Hukuku Reformu Sempozyumu, Umut Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s. 225.

Qanunvericilikdə qiymətləndirməsinin edilib-edilməyəcəyinin açıq şəkildə müəyyən olunmadığı hüquqazidd dəlillərin mövcudluğu zamanı bəzən pozulmuş normanın qoruduğu dəyərlər ilə obyektiv həqiqəti aşkar etmək vəzifəsi arasında toqquşma baş verir. Məhkəmənin konkret hadisəyə görə qiymətləndirmə etməsi və bu qiymətləndirmə nəticəsində əldə olunan dəlillə bağlı yaranan qadağaya da nisbi qiymətləndirmə qadağası deyilir.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, anqlo-sakson hüquq sistemində “mütləq qiymətləndirmə qadağası” əsas götürülür. Lakin roman-german hüquq sistemində görə hakim mövqə belədir ki, hüquqazidd dəlillərin bir qismi qiymətləndirilə bilməz, amma bəziləri konkret işin xüsusiyyətlərinə görə dəyərləndirilə bilər. Bu sistemdə təqsirləndirilən şəxsin hüquqlarını qoruma altına almayan qaydalara zidd üsullarla əldə edilən və ya şəxsin hüquqlarını o qədər də pozmayan dəlillərdən istifadə olunma bilər.

İndi isə, Avropa Məhkəməsinin qərarları müstəvisində hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması qadağası ilə bağlı bəzi düşüncələrimizi aşağıdakı başlıqlar altında dilə gətirək:

1. Ümumi baxış

Təqsirsizlik prezumpsiyası “təqsirin qanuni yolla sübut olunması”nı ehtiva edir. Əslində Avropa Konvensiyasının 6.2-ci maddəsində təsbit olunan “təqsiri qanun əsasında sübut edilənədək” ifadəsi dövlətlərin milli qanunvericiliyinə işarə edən göndərici xarakterli müddədir. Belə ki, təqsirin sübut olunması ölkənin maddi və prosessual qanunvericiliyinə uyğun olmalıdır. Hüquqa uyğun olmayan dəlillərlə təqsirin sübutu qanuni hesab edilmir.

“Təqsirin qanun əsasında sübut edilməsi” şərti cəza ədalət sistemindəki ən ciddi məsələlərdən biri olan dövlət orqanlarının sübutları saxtalaşdırması və onlardan istifadə etməsi təhlükəsinə qarşı bir qarant rolunu oynayır. Bu cür hadisələrə keçmiş Sovetlər Birliyində və kommunist dövlətlərində rast gəlinmişdir. Belə hadisələrin hər bir ölkədə baş verməsi mümkündür. Buna təqsirləndirmək məqsədilə şəxsin cibinə, avtomobilinə və evinə gizli şəkildə narkotik vasitənin yerləşdirilməsi və şəxs əleyhinə yalan şahidliklər edilməsi yolu ilə onun barəsində cinayət işinin başlanmasını misal göstərə bilərik.

Hüquqa uyğun dəlillərlə sübutun mümkünlüyü şərti sadəcə istintaq və məhkəmə orqanlarına qarşı deyil, eyni zamanda səlahiyyətli şəxslərdən başqa digər insanların uydurduqları dəlillərə qarşı da müdafiə olunmağı nəzərdə tutur.

Konvensiyanın 6.2-ci maddəsində əks olunan “təqsiri qanun əsasında sübut edilənədək” şərti son dərəcə mühüm bir qadağanı ehtiva edir: qanuni olmayan dəlillərdən şəxsin təqsirinin sübut edilməsi zamanı istifadə olunmasının yolverilməzliyi.

Buradan çıxan nəticə odur ki, Konvensiyanın mətnindəki “qanun əsasında sübut edilənədək” şərti dəlillərin hüququayğun şəkildə əldə edilməsi kimi başa düşülməlidir.

Məsələyə bu prizmadan yanaşsaq, o zaman dəlil əldə etmə və dəlil kimi istifadə olunma qadağaları təqsirsizlik prezumpsiyası anlayışı daxilində, başqa sözlə, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin ikinci hissəsi müstəvisində araşdırılmalıdır. Halbuki Avropa Məhkəməsi sübutetmə yükü və dəlillərin qiymətləndirilməsi məsələsini “fair trial” prinsipinə görə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin birinci hissəsinin elementi kimi qəbul edir⁷.

Ümumilikdə isə Konvensiyanın 6-cı maddəsində hüquqazidd olaraq toplanmış dəlillərdən şəxsin təqsirləndirilməsində istifadə olunması qadağası ilə bağlı xüsusi bir müddəə yoxdur.

Məhkəmə “qanun əsasında sübut” məsələsini Konvensiyanı ratifikasiya etmiş dövlətlərin milli qanunvericiliyinin öhdəsinə buraxır və o, sadəcə bundan sui-istifadə edilib-edilmədiyini yoxlayır.

“Schenk İsveçrəyə qarşı” iş üzrə 24 iyun 1988-ci il tarixli qərar⁸ qeyd edilir ki, milli hüquqda ədalət mühakiməsi həyata keçirilərkən hüquqa uyğun olmayan şəkildə toplanan dəlillərdən istifadə olunmasına yol verən müddəalar özü-özlüyündə məhkəmə araşdırması hüququna zidd hesab edilmir.

Ümumiyyətlə, Avropa Məhkəməsi hüquqazidd şəkildə toplanan dəlillərə hökm verilərkən istinad olunmaması prinsipini qəbul etməkdə birmənalı mövqe nümayiş etdirmir⁹. Bunun səbəbləri sırasında birincisi, sözügedən

⁷ **F-C.Schroeder.** “Ceza Muhakimesinde “Fair trial” İlkesi”, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 1999, (1-116), s. 40; **V.Ö.Özbek.** “Adil Yargılanma Hakkı-Özel Hayatın Gizliliği İlkesi Arama ve Delil Elde Etme”. Nergiz Yayınları, İstanbul, 2004, s. 205.

⁸[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Schenk"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57572"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

⁹ **H.H.Kühne., S.Nash.** “Devletin Hazırlık Soruşturması Faaliyeti ve Adil Yargılanma (AİHM Kararı Değerlendirmesi)”. Çev. Yener Ünver, İstanbul, 2004, s. 83.

məsələyə dair “ortağ bir Avropa yanaşma tərzi”nin olmamasını; ikincisi isə Konvensiyada dəlillərə, xüsusilə də dəlillərin qəbuledilən olmasına dair xüsusi qaydaların olmamasını göstərmək olar¹⁰. Lakin hesab edirik ki, Məhkəmə qanunazidd şəkildə əldə edilmiş dəlillər haqqında ən azı təqsirləndirilən şəxsin konstitusion hüquqlarını pozması mövqeyindən çıxış edərək bunun yolverilməz olmasını müəyyən edə bilərdi. Yuxarıda da qeyd olunduğu kimi sözügedən məsələ Avropa Məhkəməsi tərəfindən ölkədaxili hüquqla həll olunan məsələ sayılır.

Ədalət mühakiməsinə bütöv kimi baxıldıqda şəxsin təqsirinin sübut olunması zamanı hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunması ədalətli məhkəmə araşdırması hüququna xələl gətirməyə bilər. Belə ki, Avropa Məhkəməsi dəlilin əldə edilmə forması və məhkəməyə qədərki mərhələdə oynadığı rolu sonradan bütövlüklə ədalət mühakiməsinə hüquqazidd hala salıb-salmaması baxımından araşdırmaqdadır. Bütövlüklə ədalət mühakiməsinin obyektivliyini şübhə altına almırsa (yəni şəxsin təqsiri hüquqazidd olaraq toplanmış bir dəlillə deyil, hüququayğun olaraq əldə edilən bir sıra digər dəlillərlə də sübut olunursa), konkret bir dəlilə münasibətdə onun hüquqazidd olaraq əldə edilməsi işin mahiyyətinə xələl gətirmir. Fikrimizə aydınlıq gətirək. Məsələn, əgər şəxsi həyatın gizliliyini pozaraq əldə edilməsi iddia edilən bir dəlil varsa və məhkum etmə halı sadəcə bu dəlilə əsaslanmırsa, yəni məhkumluq həmin dəlillə yanaşı, qanuni yolla əldə edilmiş digər dəlillərə də söykənsə və ərizəçi tərəfindən hüquqa zidd dəlilin etibarlılığına etiraz olunursa, sözügedən məsələ bütövlüklə ədalət mühakiməsinə kölgə salmadığına görə hüquq pozuntusu hesab edilmir.

Hüquqazidd dəlillərdən istifadə olunmağın qiymətləndirilməsi məsələsindən söhbət açmışkən işgəncə qadağası ilə bağlı bir məsələni də diqqətə çatdırmaq yerinə düşərdi. Belə ki, işgəncə qadağası əksər beynəlxalq məhkəmə kimi Avropa Məhkəməsi tərəfindən də jus cogens (üstün hüquq) norması kimi qəbul edilir. Bu qadağaya dair heç bir istisna hal müəyyən edilə bilməz¹¹.

Konvensiyanın 3-cü maddəsində işgəncə ilə əldə edilmiş dəlillər və alınmış ifadələrin hökm verilərkən qiymətləndirilib-qiymətləndirilməməsi məsələsini tənzimləyən müddəa yoxdur.

¹⁰ **Y.Şahinkaya.** Göstərilən əsər, s. 92.

¹¹ **O.Doğru.** İnsan Hakları Avropa Sözləşməsi Hukukunda İşkence ve Kötü Muamele Yasası. Legal Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 2.

İşgəncəni, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara və cəzaya məruz qalmağı qadağan edən Konvensiyanın 3-cü maddəsini pozaraq toplanmış dəlillərə istinad olunması özü-özlüyündə Konvensiyanın 6-cı maddəsini də pozmuş olur.

İndi isə aşağıdakı kateqoriyalı hüquqların pozulması müstəvisində dəlillərin hüquqazidd olaraq qəbul edilməsi və onlardan istifadə olunmasının hüquqi nəticələrinə nəzər salaq.

2. Pozulmuş hüquqların növünə görə hüquqazidd dəlillər barədə

A. Şəxsi həyatın toxunulmazlığının pozulması nəticəsində əldə edilən dəlillərə dair.

Avropa Məhkəməsi şəxsi həyatın toxunulmazlığını təmin etmək üçün ona qeyri-qanuni müdaxilə etmə yolu ilə əldə edilən dəlillərdən ədalət mühakiməsi zamanı istifadə olunmasını pozuntu halı hesab edir.

Bu isə özlüyündə iki önəmli məsələyə təsir edir. Belə ki, hüquqazidd dəlildən istifadə olunmaması, “necə olsa dəlil istifadə olunmayacaq” düşüncəsi ilə bir tərəfdən şəxsi həyatın toxunulmazlığına müdaxilə meylini minimuma endirir, digər tərəfdən Konvensiyanın 6.2-ci maddəsindəki “qanun əsasında sübut” toplanılmasının təmin edilməsinə və son nəticədə ədalətli araşdırmaya və fərdlərin təqsirsizlik prezumpsiyasından yararlanmasına gətirib çıxarır.

Avropa Məhkəməsi “Schenk İsveçrəyə qarşı” iş üzrə 24 iyun 1988-ci il tarixli, eləcə də “Salabiaku Fransaya qarşı” iş üzrə 26 sentyabr 1988-ci il tarixli qərarlarında şəxsi həyatın toxunulmazlığının pozulması nəticəsində əldə edilən dəlillərdən istifadə olunub-olunmayacağı sualına konkret bir cavab verməməklə yanaşı, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin ədalətli məhkəmə araşdırmasına təminat verdiyini, lakin Konvensiyada qoruma altına alınan hüquq və azadlıqların tapdalanmaması şərti ilə bir dəlilin hüquqi baxımdan keçərliliyi məsələsinə dair müddəanın olmadığını vurğulamışdır. Bunun milli qanunvericilik müstəvisində dövlətdaxili orqanların səlahiyyətinə aid bir məsələ olduğunu qeyd edən Məhkəmə ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun birbaşa pozuntusu olmadığı müddət ərzində hüquqazidd olaraq əldə edilən bir dəlilin mühakimə zamanı hüquqi dəyərində, yəni təqsirin sübutunda keçərliliyi məsələsinə mücərrəd və prinsip kimi qəbul ediləcək ümumi bir qayda müəyyən etməyin mümkün olmadığını ifadə etmişdir.

“Schenk İsveçrəyə qarşı” işdə səlahiyyətli hakim icazəsi olmadan gizli şəkildə hüquqazidd olaraq yazılan adam öldürməyə cəhd hadisəsi ilə bağlı

bir telefon danışıqı mübahisə predmeti olmuşdur. Milli məhkəmə başqa telefon danışıqlarını da diqqətə alaraq Schenkə 10 il azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin etmişdi. Avropa Məhkəməsinə müraciətində ərizəçi Konvensiyanın 6.1-ci maddəsinin pozulduğunu iddia etmişdir. Məhkəməyə görə ərizəçi telefon danışıqlarının yazılması barədə məlumatlandırılmışdı və bunun həqiqiliyinə etiraz etmə imkanı var idi. Bundan başqa, milli məhkəmə təqsirin sübutu zamanı sadəcə səs yazmasına istinad etməmiş, şahid ifadələrini də qiymətləndirərək qərar vermişdir. Buna görə də Məhkəmə sözügedən işdə pozuntu halı aşkar etməmişdir.

Avropa Məhkəməsinin “Khan Birləşmiş Krallığa qarşı” iş üzrə 12 may 2000-ci il tarixli qərarından¹² görünür ki, ərizəçi Khan eroin qaçaqmalçılığında iştirak etməyə görə məhkum edilmişdir. Məhkumluğunun səbəbi isə onun narkotik vasitənin qaçaqmalçılığında iştirakından bəhs edən bir audio yazı olmuşdur. İşdə tək dəlil kimi həmin audio yazıdan istifadə edilmişdir. Cavablandırılması tələb olunan sual ingilis hüququnda audio yazının yazılması ilə bağlı konkret bir müddəaya yer verilməməsinə baxmayaraq, bu dəlilin istintaq zamanı istifadə edilib-edilməməsi olmuşdur. “Schenk İsveçrəyə qarşı” və “Teixeria de Castro Portuqaliyaya qarşı” işlərə də istinad olunaraq bildirilmişdir ki, hüquqazidd yollara baş vuraraq toplanmış dəlillərin təqsirin sübutunda qəbul edilib-edilməyəcəyi məsələsinin müəyyən olunması Avropa Məhkəməsinin səlahiyyəti daxilində deyil. Məhkəməyə görə cavablandırılması zəruri olan sual dəlil əldə etmə üsulunu da ehtiva edən məhkəmə araşdırmasının bir bütün olaraq ədalətli olub-olmamasıdır. Bu, eyni zamanda Konvensiyada nəzərdə tutulan başqa bir hüquq pozuntusunun araşdırılması zərurəti ilə də bağlıdır. Təsadüfi deyil ki, sözügedən işdə Məhkəmə Konvensiyanın şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququnu nəzərdə tutan 8-ci maddəsinin pozulduğuna, lakin 6-cı maddənin pozulmadığına qərar vermişdir. Məhkəməyə görə həmin işdə ərizəçiyə dəlil kimi istifadə olunan audio yazının həqiqiliyinə və həmin səs yazısının istifadə olunmasına qarşı müdafiə olunmaq imkanı verilmiş, ancaq ərizəçi sadəcə audio yazıdan istifadə olunmamasında ısrarlı olmuşdur. Məhkəmə vurğulamışdır ki, gizli audio yazıdan istifadə Konvensiyanın 6.1-ci maddəsindəki ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ ilə ziddiyyət yaratmır.

¹²[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\"fulltext\":\[\"Khan\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\", \"CHAMBER\"\],\"itemid\":\[\"001-58841\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\)

Qeyd edək ki, həmin qərarda həmçinin Birləşmiş Krallığın şikayətləri araşdırma sisteminin səlahiyyətdən sui-istifadə edilməsinə qarşı qoruma mexanizmi nəzərdə tutmadığına görə Konvensiyanın 13-cü maddəsinin də (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) pozulması qənaətinə gəlinmişdir.

B. İşgəncə, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara məruz qoyma nəticəsində əldə edilən dəlillərə dair.

Yuxarıda bəhs etdiyimiz kimi Konvensiyada işgəncə, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara məruz qoymaqla əldə edilmiş dəlillərdən istifadə olunub-olunmayacağı məsələsini tənzimləyən müddəə yoxdur.

Bununla birlikdə, Avropa Məhkəməsi bu yolla əldə olunan dəlillərdən istifadə olunmasını qəbul etmir və bunu Konvensiyanın 6-cı maddəsinin pozulması kimi qiymətləndirir.

Məhkəmə həmçinin dəlilin bu yolla əldə edilib-edilmədiyini müəyyən etmək üçün dövlətdaxili hüquqda yetərli və obyektiv bir istintaqın aparılmış olmasını əhəmiyyətli hesab edir.

Avropa Məhkəməsinin sözügedən məsələ ilə bağlı mövqeyi aşağıdakı kimidir: Birincisi, dəlillər işgəncə və pis rəftara məruz qoymaqla qadağan olunmuş dindirmə metodlarını tətbiq edərək əldə edilmişdirsə, bununla bağlı qiymətləndirmə Konvensiyanın 6.2-ci maddəsi əsasında araşdırılır. İkincisi, əgər dəlillər qadağan olunmuş dindirmə metodlarından başqa hüquqa uyğun olmayan şəkildə, eləcə də dəlil qadağalarına zidd olaraq əldə edilmişdirsə, o zaman Məhkəmə bəzi meyarları diqqətə alaraq Konvensiyanın 6.1-ci maddəsində əks olunan ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun pozulub-pozulmadığını araşdırır.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların, hüquqi ədəbiyyatın və internet resurslarının siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2007.
2. B.Öztürk. "Tasarıda ve CMUK`da Delil Yasakları". Ceza Hukuku Reformu Sempozyumu, Umut Vakfi Yayınları, İstanbul, 2001.
3. F.Yenisey. "İsbat Hukuku ve "Fair Trial" ilkesi". in: Ceza Mühakimesinde "Fair Trial" ilkesi. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 1999.

4. F-C.Schroeder. “Ceza Muhakimesinde “Fair trial” İlkesi”, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 1999, (1-116), s. 40; V.Ö.Özbek. “Adil Yargılanma Hakkı-Özel Hayatın Gizliliği İlkesi Arama ve Delil Elde Etme”. Nergiz Yayınları, İstanbul, 2004.

5. H.H.Kühne., S.Nash. “Devletin Hazırlık Soruşturması Faaliyeti ve Adil Yargılanma (AİHM Kararı Değerlendirmesi)”. Çev. Yener Ünver, İstanbul, 2004.

6. İ.Malkoç. Özet Açıklamalı ve Notlu Türk Ceza Kanunu Ceza Mühakimeleri Üsülü Kanunu ve Başlıca Ceza ve Usul Yasaları. Türkan Kitabevi, Ankara, 2001.

7. O.Doğru. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Hukukunda İşkence ve Kötü Muamele Yasağı. Legal Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 2.

8. Y.Şahinkaya. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında ve Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi. Ankara, Seçkin, 2008.

9.[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Schenk"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57572"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

10.[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Khan"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58841"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2021-ci ilin ikinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında

Bülletenin bu sərəlvhəsinin əsas məqsədlərindən biri hakimləri Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə çıxarılmış qərarları ilə müntəzəm olaraq tanış etməkdən ibarətdir. İntizam icraatı üzrə məsələlərin həll edilməsi Məhkəmə-Hüquq Şurasının fəaliyyətinin mühüm sahələrindən biri olmaqla, nəticə etibarı ilə ədalət mühakiməsinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı qərarların digər hakimlərin nəzərinə çatdırılmasının zəruriliyi, xüsusilə intizam tənbehlərinə səbəb olan pozuntular barədə hakim korpusunun məlumatlandırılmasının vacibliyi hakimlərin statusuna aid beynəlxalq hüquqi sənədlərdə də öz əksini tapmışdır. Hesab edirik ki, bu yolla həm hakimlərin özünüidarəsi sahəsində şəffaflıq prinsipi təmin olunur, həm də eyni pozuntuların digər hakimlər tərəfindən törədilməsi hallarının qarşısı alınmış olur. Bu məqsədlərdən çıxış edərək Bülletenin hər nömrəsində Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi bir sıra qərarlar barəsində məlumatlar verilir və buna dair müvafiq təhlillər muxtar respublika hakimlərinin diqqətinə çatdırılır. Bülletenin hazırkı nömrəsində 2021-ci ilin ikinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarlarla oxucuları tanış etmək istərdik.

2021-ci ilin ikinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 5 hakim barəsində intizam icraatı başlanılmış, həmin intizam icraatları üzrə 3 hakimin intizam məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar Məhkəmə-Hüquq Şurasının 26 oktyabr 2021-ci il tarixli iclasında qəbul olunmuşdur. Həmin qərarlar əsasında intizam icraatı başlanılan hakimlərdən 2 nəfər Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin, 1 nəfər Bakı şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakiminə töhmət verilmişdir.

1 nəfər Şəki Rayon Məhkəməsinin hakimi, 1 nəfər Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi barəsində başlanılmış intizam icraatına müzakirə ilə kifayətlənməklə xitam verilmişdir.

İntizam icraatının başlanmasına 3 halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin müraciəti əsas olmuşdur.

3 halda intizam icraatının başlanmasına səbəb işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və kobudcasına pozulması olmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 26 oktyabr 2021-ci il tarixli qərarından görünür ki, Bakı şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakimi Ağayev Süleyman Əhməd oğlu işə baxarkən qanunvericiliyin tələblərinin kobud pozuntusuna yol vermişdir. Belə ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 28 yanvar 2020-ci il tarixli hökmü ilə İ.Qədimov Azərbaycan Respublikası CM-in 234.4.1 və 234.4.3-cü naddələri ilə təqsirli bilinərək, cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 10 (on) il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir. Həmin hökmdən məhkumun müdafiəçisi tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayətinə əsasən işə baxan Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası 16 iyun 2020-ci il tarixli qərarı ilə apellyasiya şikayətini qismən təmin edərək, hökmü dəyişdirmiş və təyin edilmiş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının müddətini 8 (səkkiz) il 6 (altı) ayadək endirmişdir.

Bundan sonra Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin həmin qərarından dövlət ittihamçısı kassasiya protesti, məhkumun müdafiəçisi isə kassasiya şikayəti vermiş, Ali Məhkəmənin Cinayət kollegiyasının 20 aprel 2021-ci il tarixli qərarı ilə kassasiya protesti təmin edilməmiş, kassasiya şikayəti qismən təmin edilərək, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 16 iyun 2020-ci il tarixli qərarı ləğv edilmiş və cinayət işi həmin məhkəmədə yeni apellyasiya baxışına təyin edilmişdir.

Kassasiya protestinə və kassasiya şikayətinə məhkəmə baxışı zamanı cinayət işinin məhkəməyədək araşdırılması gedişində İ.Qədimovun həbsdə saxlanması müddətinin uzadılmasında kobud qanun pozuntularına yol verildiyi müəyyən edilmişdir.

Belə ki, təqsirləndirilən şəxs İ.Qədimovun həbsdə saxlanması müddəti 7 ay 20 gün müddətə kifayət qədər əsaslar olmadan uzadılmış, bu müddətin yalnız 36 iş günü ərzində istintaq hərəkətləri aparılmış, qalan günlər, bəzən uzun müddət iş üzrə heç bir hərəkət aparılmamış, bununla da təqsirləndirilən şəxs uzun müddət əsassız olaraq həbsdə saxlanılmışdır.

Eyni zamanda müəyyən edilmişdir ki, İ.Qədimovun barəsində Bakı şəhər Sabunçu Rayon Məhkəməsinin 23 may 2019-cu il tarixli qərarı ilə əvvəli 22 may 2019-cu il tarixdən hesablanmaqla 3 (üç) ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilmiş, həmin məhkəmənin 21 avqust 2019-cu il tarixli qərarı ilə təqsirləndirilən şəxsin həbsdə saxlanması müddəti 1 ay, yəni 22.09.2019-cu il tarixədək, həmin məhkəmənin 18 sentyabr 2019-cu il tarixli qərarı ilə daha 2 ay, yəni, 22.11.2019-cu il tarixədək, yenə həmin məhkəmənin 20 noyabr 2019-cu il tarixli qərarı ilə 1 ay, yəni 22.12.2019-cu il tarixədək və nəhayət yenə həmin məhkəmənin 19 dekabr 2019-cu il tarixli qərarı ilə daha 20 gün, yəni 12 yanvar 2020-ci il tarixədək uzadılmışdır. Məhkəmə tərəfindən sonuncu qərar qəbul edilməzdən əvvəl İ.Qədimovun artıq 7 ay həbsdə saxlanılmasına baxmayaraq, müstəntiqin vəsatəti üzrə təqdimat yuxarı prokuror tərəfindən deyil, Bakı şəhər Sabunçu rayon prokuroru tərəfindən verilməklə, Azərbaycan Respublikası CPM-in 159.3-1-ci maddəsinin tələbləri pozulmuşdur.

Beləliklə, cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs İ.Qədimovun barəsindəki həbs qətimkan tədbirinin müddəti qanunun tələbləri pozulmaqla daha 20 gün müddətinə uzadılmışdır.

Eyni zamanda, birinci instansiya məhkəməsi qərarında Azərbaycan Respublikası CPM-in 155.1-155.3-cü maddələrində nəzərdə tutulan əsasların mövcudluğuna dair cinayət işi üzrə hər hansı konkret fakta istinad etməmişdir. Məhkəmə həm də, müstəntiq tərəfindən istintaqın əsassız uzadılmasına, eləcə də təqsirləndirilən şəxsin lüzumsuz uzun müddət həbsdə saxlanmasına hüquqi qiymət verməmiş və bu halları nəzərə almamışdır.

Ali Məhkəmə Kollegiyası şərh edilənləri təqsirləndirilən şəxs İ.Qədimovun azadlıq və toxunulmazlıq hüququnun pozulmasına səbəb olan kobud qanun pozuntusu kimi qiymətləndirmiş və buna görə də həmin qərarı qəbul etmiş Bakı şəhəri Sabunçu Rayon məhkəməsinin hakimi Süleyman Ağayev barəsində xüsusi qərar çıxarmışdır.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 26 oktyabr 2021-ci il tarixli qərarı ilə Bakı şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakimi Ağayev Süleyman Əhməd oğlu intizam məsuliyyətinə cəlb edilməklə ona töhmət elan edilmişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 26 oktyabr 2021-ci il tarixli qərarından görünür ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləri Rəşad Abdulov və Qədim Babayev barəsində intizam icraatının başlanılmasına səbəb hakimlərin cinayət işinə baxarkən kobud qanun pozuntularına yol vermələri olmuşdur. Belə ki, R.Hüseynovun Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci maddəsi

ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə birinci instansiya məhkəməsində baxılarkən, təqsirləndirilən şəxs və müdafiəçisi məhkəməyə müraciət edərək zərərçəkmiş şəxsin məhkəmədə istintaqdan fərqli ifadə verməsinə nəzərə alaraq şahidlərlə birgə dindirilməsi, ödənişlər barədə kitablarda adı keçən şəxslərin şahid qismində məhkəməyə dəvət edilərək dindirilməsi, zərərçəkmiş şəxsin ifadəsinə əsasən pulların verilməsinə təsdiq edən kitabçanın maddi sübut kimi tədqiq olunması, iş üzrə ekspertizanın təyin edilməsi, pulların mənbəyinin müəyyən edilməsinə dair əldə olunmuş sorğulara hüquqi qiymət verilməsi və s. barədə çoxsaylı vəsatətlərlə çıxış etmişlər.

İşə baxan birinci instansiya məhkəməsi müdafiə tərəfinin vəsatətlərinin bir hissəsinə ümumiyyətlə baxmamış, buna dair məhkəmə iclas protokollarında heç bir qeyd aparılmamış, bir hissəsini isə əsaslandırma aparmadan, protokolda yalnız “vəsətətlər əsassız olduğu üçün təmin edilməsin” barədə qeyd aparmaqla təmin etməmişdir. Vəsətətlərin bir qisminə isə məhkəmənin hökmündə qiymət verilərək, onların əsassız olmasına dair nəticəyə gəlinmişdir.

Apellyasiya instansiya məhkəməsində işə baxılarkən (hakimlər R.Abdulov, Q.Babayev) məhkum edilmiş şəxs və müdafiəçisi yazılı şəkildə vəsatətlə çıxış edərək məhkəmə istintaqının aparılmasını xahiş etmiş, eyni zamanda apellyasiya məhkəmə kollegiyası qarşısında 14 yazılı vəsatət qaldırmışdır.

Qeyd edilən vəsatətlərin bir hissəsi birinci instansiya məhkəməsində qaldırılmış, lakin ümumiyyətlə baxılmamış və ya təmin edilməmiş vəsatətlər olmuş, digər vəsatətlər isə apellyasiya şikayətinin dəlillərində göstərilən halların araşdırılması üçün qaldırılan vəsatətlər olmuşdur.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının ilkin baxış qərarında əsaslandırma aparmadan bir cümlə ilə vəsatətlər rədd edilmiş, ekspertiza təyin edilməsi barədə vəsatətə baxılmasının xüsusi qaydası müəyyən edildiyi halda məhkəmə kollegiyası buna əməl etməmiş, beləliklə də apellyasiya baxışında məhkəmə istintaqı aparmaqdan, sübutları bilavasitə tədqiq etmədən, faktiki halları araşdırmaqdan imtina edilmişdir.

Eyni zamanda apellyasiya instansiyası məhkəməsinin nə ilkin baxış, nə də işə mahiyyəti üzrə baxılmasına dair məhkəmə iclas protokollarında vəsatətlərin rədd edilməsinə dair heç bir qeyd aparılmamış, ekspertiza təyin edilməsi barədə vəsatətə baxılmasının xüsusi qaydası müəyyən edildiyi halda, buna əməl olunmamışdır.

Bununla belə bir sıra iş üçün əhəmiyyət kəsb edən hallara, o cümlədən vəsatətlərdə və eyni zamanda apellyasiya şikayətlərinin dəlillərində göstərilən hallara apellyasiya instansiyası məhkəməsi yekun məhkəmə qərarında qiymət verərək, həmin vəsatətlərin əsassız olduğu qənaətinə gəlmişdir.

Beləliklə, yuxanda təsvir edilənlər, yəni müdafiə tərəfinin apellyasiya şikayətində R.Hüseynovun təqsirliliyi, birinci instansiya məhkəməsində sübutların tədqiqi, onun tərəfindən müəyyən edilmiş faktiki hallar mübahisələndirildiyi və məhkuma bəraət verilməsi haqqında tələblər irəli sürüldüyü halda apellyasiya instansiyası məhkəməsinin əsaslandırılmamış ilkin baxış qərarı ilə məhkəmə istintaqını aparmaqdan imtina etməsi, ümumi şəkildə bütün vəsatətləri təmin etməməklə, məhkəmə baxışında bilavasitə sübutları tədqiq etmədən, faktları araşdırmadan apellyasiya şikayəti ilə qaldırılan məsələlər haqqında yekun nəticələrə gəlməsi məhkum edilmiş şəxsin hüquqlarının pozulmasına səbəb olmuşdur.

Göstərilənlərə əsasən işə kassasiya qaydasında baxılarkən, Ali Məhkəmə tərəfindən hakimlər R.Abdulov (sədrlik edən və məruzəçi) və Q.Babayev barəsində xüsusi qərar qəbul edilmişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 26 oktyabr 2021-ci il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləri Rəşad Abdulov və Qədim Babayev intizam məsuliyyətinə cəlb edilməklə onlara töhmət elan edilmişdir.

Beləliklə, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təhlil edilən qərarlarında qeyd edilən pozuntular maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasında ifadə edilmişdir.

Hesab edirik ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarların, həmin qərarlarda intizam məsuliyyətinə səbəb olan əsaslar kimi müəyyən edilən halların öyrənilməsi faydalı olacaq.

Ümid edirik ki, muxtar respublika məhkəmələrinin hakimləri tərəfindən işlərə baxılması zamanı belə hallara yol verilməyəcəkdir.

AZAD TRİBUNA

Günay İsmayıl

Babək Rayon Məhkəməsinin hakimi

Alimentin indeksasiyası ilə bağlı məhkəmə təcrübəsi

Aliment institutu sosial və hüquqi hadisə olmaqla ailənin əmək qabiliyyəti olan üzvlərinin əmək qabiliyyəti olmayan digər üzvlərini saxlamaq kimi əxlaqi borcunu və mühüm vəzifəsini ehtiva edir. Aliment öhdəliyi ailə münasibətlərinin iştirakçısı olan ər-arvad, valideynlər və uşaqlar arasında yaranan elə hüquq münasibətləridir ki, burada bir tərəf digər tərəfin saxlanılması üçün onlar arasında olan razılıq əsasında və ya qanunvericiliyə uyğun olaraq məcburi qaydada müəyyən edilən vəsaiti (aliment) ödəməyə borclu olur.

Azərbaycan Respublikası (bundan sonra – AR) Ailə Məcəlləsinin 99-cu maddəsinə görə ailə üzvləri arasında aliment ödənilməsi barədə saziş yoxdursa, həmin məcəllənin 13-16-cı fəsilərində göstərilmiş şəxslər aliment tutulması barədə məhkəməyə müraciət edə bilərlər.

Ailə qanunvericiliyində məhkəmə qaydasında alimentin tutulmasının iki qaydası müəyyən edilmişdir:

1. aliment ödəyənin aylıq qazancının (gəlirinin) müəyyən hissəsi miqdarında;

2. sabit pul məbləğində.

Ailə Məcəlləsinin 76.1-ci maddəsinə görə aliment ödənilməsi barədə razılıq olmadıqda uşaqlar üçün onların valideynlərindən məhkəmə tərəfindən hər ay aşağıdakı miqdarda aliment tutulur:

- 1 uşağa görə - qazancın və (və ya) valideynlərin başqa gəlirlərinin dördüdə bir hissəsi;

- 2 uşağa görə - qazancın (başqa gəlirlərin) üçdə bir hissəsi;

- 3 və daha çox uşağa görə - qazancın (başqa gəlirlərin) yarısı.

Ailə Məcəlləsinin 78.1-ci maddəsinə əsasən valideynlər arasında yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlara aliment ödənilməsi barədə saziş yoxdursa, eləcə də aliment verməyə borclu olan valideynin qazancı (gəliri) qeyri-müntəzəm, dəyişən olarsa, ya qazancın (gəlirin) hamısını və ya bir

hissəsini həmin valideyn natura və ya xarici valyuta ilə alırsa, yaxud onun qazancı və ya sair gəliri yoxdursa, habelə alimentin valideynin qazancından (gəlirindən) müəyyən hissə kimi tutulması mümkün olmadığı, çətinlik törətdiyi və ya tərəflərdən birinin marağının əhəmiyyətli dərəcədə pozulduğu başqa hallarda, uşaqların saxlanması üçün vəsait tutulmasını tələb edən şəxsin xahişi ilə alimentin miqdarı məhkəmə tərəfindən hər ay ödənilməli olan sabit pul məbləğində və ya eyni zamanda həm sabit pul məbləğində, həm də bu məcəllənin 76-cı maddəsinə uyğun olaraq qazancın (gəlirin) müəyyən hissəsi kimi müəyyən edilə bilər. İnsanların sözügedən maddədə nəzərdə tutulan əsaslarla tez-tez qarşılaşması məhkəmələrə alimentin sabit pul məbləğində müəyyən olunması ilə bağlı müraciətlərin artmasına səbəb olur.

Aliment münasibətlərinin tərəflərin ailə və maddi vəziyyətindən, eyni zamanda istehlak qiymətlərinin artması ilə bağlı olaraq inflyasiya səviyyəsindən asılı olan dəyişkən xarakteri onu davam edən hüquq münasibəti kimi xarakterizə etməyə imkan verir. Ailə Məcəlləsinin 112.1-ci maddəsinə əsasən aliment ödənilməsi barədə saziş olmadıqda məhkəmə tərəfindən alimentin miqdarı müəyyən olunduqdan sonra tərəflərdən birinin ailə və ya maddi vəziyyətində dəyişiklik olmuşsa, məhkəmə tərəflərdən istənilən birinin tələbi ilə alimentin müəyyən olunmuş miqdarını dəyişə bilər və ya aliment ödəməli olan şəxsi tərəflərin diqqətəlayiq başqa maraqlarını da nəzərə almaqla aliment ödəməkdən azad edə bilər. Bundan əlavə, aliment miqdarının dəyişdirilməsinin digər bir mexanizmi kimi AR Ailə Məcəlləsində “alimentin indeksasiyası” institutu nəzərdə tutulmuşdur. İndeksasiya dedikdə, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qətnaməsinə əsasən cavabdehdən iddiaçının xeyrinə tutulmalı olan pul məbləğinin qanunla müəyyən edilmiş əsaslarla və qaydada artırılması başa düşülür.

AR Ailə Məcəlləsinin 110.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmə qətnaməsi ilə sabit pul məbləğində tutulan alimentin indeksasiyası aliment tutan təşkilatın müdiriyyəti tərəfindən müəyyən olunmuş minimum əmək haqqı məbləğinin artımına mütənasib olaraq müəyyən edilir. Minimum əmək haqqı məbləğinin müəyyən edilməsinin əsasını yaşayış minimumu, yəni istehlak zənbilinin dəyəri təşkil edir. “Yaşayış minimumu haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununa əsasən yaşayış minimumu minimum istehlak səbətinin dəyəri və icbari ödənişlərin cəmindən ibarət sosial norma, minimum əmək haqqı isə qanunvericiliklə ixtisasız əməyə və xidmətə görə aylıq əməkhaqqının ən aşağı səviyyəsini müəyyən edən sosial normativdir.

Əhalinin əsas sosial-demoqrafik qrupları üzrə yaşayış minimumu ildə bir dəfə yenidən hesablanır və dövlət büdcəsi ilə birgə təsdiq edilir.

Məhkəmə qətnaməsinin icrası zamanı tutulmalı pul məbləğlərinin indeksasiyasının aparılması üçün müvafiq qanun qəbul edilmədiyindən, təcrübədə qanunun analogiyası üzrə “Azərbaycan Respublikasında vətəndaşların pul gəlirlərinin və əmanətlərinin indeksləşməsi haqqında” 17 iyun 1992-ci il tarixli 174 sayılı AR Qanunu tətbiq edilir. Qeyd olunmalıdır ki, hər nə qədər alimentin indeksasiyası zamanı sözügedən qanun tətbiq edilməməli olsa belə, pul məbləğlərinin indeksləşməsi ilə bağlı əsas anlayışlara yalnız sözügedən qanunda rast gəlinir.

Həmin qanunun 1-ci maddəsinə əsasən indeksləşmə Azərbaycan Respublikası ərazisində istehlak qiymətlərinin və pullu xidmətlərin tariflərinin artması ilə əlaqədar olaraq əhalinin alıcılıq qabiliyyətini qorumaq məqsədilə vətəndaşların pul gəlirlərini və əmanətlərini artırmağın dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş mexanizmdir. Qanunun 2-ci maddəsinə əsasən vətəndaşların pul gəlirlərinin və əmanətlərinin indeksləşdirilməsinin əsasını istehlak qiymətlərinin indeksi təşkil edir. Azərbaycan Respublikasında istehlak qiymətlərinin indeksi əhalinin yaşayış minimumunu hesablamaq üçün qəbul edilmiş minimum istehlak səbətinə uyğun olaraq dövlət, kooperativ ticarətdə və xüsusi ticarətdə qiymətlərin, habelə mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün xidmət sahəsi obyektlərində pullu xidmət tariflərinin dəyişilməsinin müşahidəsi nəticəsində əldə edilmiş statistika məlumatı əsasında hesablanır. Bu əsasa görə də respublika üzrə istehlak qiymətləri indeksi Dövlət Statistika Komitəsinə ünvanlanan sorğularla müəyyən olunur.

Alimentin indeksasiyasının (aliment ödənişlərinin artırılmasının) məqsədi vətəndaşların alıcılıq qabiliyyətinin saxlanılmasını təmin etmək, istehlak qiymətlərinin artması ilə əlaqədar olaraq yaranmış inflyasiyadan aliment alan şəxslərin müdafiəsini təmin etməkdir. Ümumiyyətlə, inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət tənzimləməsinin formalarından biri kimi əhali gəlirlərinin indeksasiyası çıxış edir. Bu proses ilk olaraq bir neçə gəlir növü üzrə ikinci dünya müharibəsindən sonra bəzi ölkələrdə qiymətlərin sıçrayışlı artımı ilə tətbiq olunmağa başlamış, indi isə Avroatlantik məkanın əksər ölkələrində inkişaf tapmışdır. Bu ölkələrdə bütün ödəmələr indeksasiya süzgəcindən keçir və müasir bazarın tələblərinə uyğun hala gətirilir. Məsələn, Rusiya Federasiyasının təcrübəsinə nəzər salsaq, alimentin indeksasiyası prosesinin dəqiq şəkildə nizamlanmış olduğunu və real olaraq tətbiq

olunduğunun fərqiə varmış olarıq. 2 oktyabr 2007-ci il tarixli “İcra haqqında” Rusiya Federal Qanununun 9-cu maddəsinin 1-ci hissəsi və 47-ci maddəsinin 1-ci hissəsinin 8-ci bəndinə¹ əsasən məhkəmə icraçısı, təşkilat və ya digər şəxs onlara göndərilən icra vərəqəsi əsasında əhalinin müəyyən sosial demoqrafik qrupu üçün aliment alan şəxsin yaşayış yeri üzrə və ya Rusiya Federasiyası üçün müəyyən edilmiş yaşayış minimumunun qalxmasına proporsional olaraq məhkəmə qərarı əsasında müəyyən edilmiş sabit pul məbləğində aliment miqdarının indeksasiyasını aparır. Qanuna əsasən sabit pul məbləğində tutulan alimentin indeksasiyası göstərilən qaydada məhkəmə icraçısı, təşkilat və ya digər şəxs tərəfindən yaşayış minimumunun artmasına uyğun olaraq aparıla bilər, həmçinin məhkəmə öz qərarında aliment miqdarını yaşayış minimumunun bir hissəsi kimi müəyyən edə bilər. Rusiya Federasiyasında aliment məbləğlərinin indeksləşdirilməsi 2012-ci ilə qədər minimum əmək haqqı miqdarından asılı olaraq müəyyən edilmiş, sonradan yaşayış minimumu meyarından istifadə olunmağa başlamışdır. Belə ki, yaşayış minimumu hər rüb Rusiya Federasiyasının hər subyekti üçün ayrılıqda müəyyən edilməklə əhalinin real tələbatını əks etdirir. Ölkədə əgər yaşayış minimumu yerli hakimiyyət orqanları tərəfindən yerlər üçün müəyyən edilməzsə, bu zaman Rusiya Federasiyası hökumətinin qərarında ümumi ölkə üzrə müəyyən olunmuş yaşayış minimumu miqdarı meyar olaraq götürülür. Yuxarıda adı çəkilən qanunda alimentin indeksasiyasını aparmaq hüququna malik olan subyektlərin dairəsi dəqiq göstərilmişdir. Bunlara məhkəmə icraçısı (əgər icra vərəqəsi onun icraatındadırsa), aliment ödəyicisinə gəlir ödəyən təşkilat, müəyyən hallarda iş məhkəmə daxildir. Beləliklə, ölkədə müəyyən hallarda yaşayış minimumu göstəricisinin izlənilməsi vəzifəsi cavabdehin işlədiyi və ya oxuduğu təşkilatın rəhbərliyinin üzərinə düşür. Təşkilatın mühasibatlığı yeni aliment miqdarının hesablanmasında o zaman səlahiyyətli olur ki, sabit pul məbləğində aliment miqdarı 100000 rubldan (2018-ci ilədək bu məbləğ 25000 təşkil edirdi²) çox olmasın, əks halda bu vəzifəni məhkəmə özü həyata keçirir. Ölkədə indeksasiya prosesi yaşayış minimumunun dəyişməsindən dərhal sonra həyata keçirilir. Saziş əsasında ödənilən məbləğlər də sazişin özündə göstərilən qaydada və ya qanunda göstəriləyi kimi indeksasiya olunur.

¹ <https://docs.cntd.ru/document/9015517?marker=8QQ0M5>

² http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_314684/#dst100008

Federal qanunvericiliyə əsasən sabit pul məbləğində ödəmələr məhkəmə qərarının nəticə hissəsində bu şəkildə göstərilə bilər: ödəniləcək sabit pul məbləğində aliment miqdarı və həmin məbləğin yaşayış minimumuna nisbətdə hissəsi. Bu zaman indeksasiya prosesi bu düstur əsasında aparılacaqdır: $A=B*V$. Burada A - ödəniləcək sabit pul məbləğində aliment miqdarı, B – yaşayış minimumu, V- məhkəmə qərarında öz əksini tapmış alimentin miqdarının yaşayış minimumuna nisbətdə hissəsidir.

Ölkəmizdə aliment AR Ailə Məcəlləsinin 76-cı maddəsinə uyğun olaraq aylıq qazancıdan (gəlirdən) müəyyən hissədə tutulduqda alimentin indeksləşdirilməsinə ehtiyac yoxdur və alimentin inflyasiya səviyyəsinə nisbətdə artan qazancın (gəlirin) müəyyən nisbətində uyğun olaraq tutulması mənafeyi üçün aliment tutulan şəxsi inflyasiyanın mənfə təsirlərindən mühafizə edir.

Sabit pul məbləğində tutulan alimentin indeksasiyasının hansı qaydada aparılması məsələsinə gəlincə isə AR Ailə Məcəlləsinin 110.2-ci maddəsinə əsasən alimentin indeksasiyası məqsədi üçün məhkəmə tərəfindən onun miqdarı müəyyən olunmuş minimum əmək haqqı məbləğinin müəyyən mislinə uyğun sabit pul məbləğində müəyyən edilir. Qətnamədə aliment məbləğini təyin edən məhkəmə eyni zamanda onun minimum əmək haqqına mütənəsb olan miqdarını da göstərməlidir. Sabit pul məbləğində alimentin ilbəl artan minimum əmək haqqı miqdarının qətnamədə müəyyən olunan nisbətində uyğun olaraq hesablanaraq tutulması nəticəsində pul məbləğinin inflyasiyanın təsiri nəticəsində qiymətdən düşməsi kompensasiya olunur və bununla da aliment alanın hüquqları və qanuni mənafeələrinin müdafiəsinə şərait yaranmış olur.

Qanunvericilik nəinki alimentin sabit pul məbləğində məhkəmə qaydasında tutulması zamanı, eyni zamanda aliment ödənilməsi barədə saziş üzrə tutulması zamanı da tutulmalı olan pul məbləğinin indeksasiyasının vacibliyini vurğulayır. Ailə Məcəlləsinin 97.3-cü maddəsinə əsasən aliment ödənilməsi barədə saziş üzrə alimentin miqdarının indeksasiyası həmin sazişə uyğun aparılır. Əgər sazişdə alimentin miqdarının indeksasiyası qaydası nəzərdə tutulmayıbsa, indeksasiya məhkəmə qətnaməsi ilə sabit pul məbləğində tutulan alimentin indeksasiyası ilə eyni qaydada, yəni 110-cu maddənin tələblərinə uyğun olaraq aparılır.

Ailə Məcəlləsinin 102-ci maddəsinə əsasən şəxsin işlədiyi təşkilatın müdiriyyəti notariat qaydasında təsdiq edilən aliment ödənilməsi barədə saziş əsasında və ya icra vərəqəsi əsasında hər ay onun əmək haqqından və

(və ya) başqa gəlirindən aliment tutmağa və onu icra vərəqəsində və ya sazişdə göstərilmiş şəxsə əmək haqqı və (və ya) başqa gəlirlər verilən gündən sonra ən gec 3 gün müddətində verməyə və ya aliment tutulan şəxsin vəsaiti hesabına göndərməyə borcludur. Ailə Məcəlləsinin 110.1-ci maddəsinin məzmunundan belə aydın olur ki, aliment məbləğinin indeksləşdirilməsini də aliment tutan təşkilatın müdiriyyəti həyata keçirir. Göründüyü kimi aliment tutan təşkilatın müdiriyyəti tərəfindən indeksasiyanın aparılması üçün məhkəmə qətnaməsində alimentin indeksləşdirilməsi barədə göstərişin olması şərti nəzərdə tutulmamışdır. Yəni belə halda təşkilatın müdiriyyəti əlavə qətnamə qəbul edilməsini gözləmədən indeksləşdirməni müstəqil həyata keçirməlidir. Sözügedən qayda mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün təşkilatlara aiddir. Lakin qeyd olunmalıdır ki, maddənin məzmunu işləməyən sabit məbləğdə aliment ödəyən şəxsi indeksasiya prosesindən kənar saxlamaqla qeyri-bərabərliyin yaranmasına səbəbiyyət verir. Belə ki, aliment ödəyən şəxsin işləməməsi onun aylıq qazanc və ya gəlirlərinin olmaması mənasına gəlmir. Dövlət vətəndaşların pul gəlirlərinin indeksləşdirilməsinin qayğısına qalır. Fikrimizcə, məhkəmə qətnaməsi əsasında aliment ödəyən işləməyən şəxsin ödədiyi aliment miqdarı da icra prosesində indeksləşdirilməli və buna nəzarət prosesi icra məmuru tərəfindən həyata keçirilməlidir.

Aliment ödəyən şəxslərin hüquqlarının müdafiəsinə gəldikdə isə əgər minimum əmək haqqı miqdarının artması işçinin əmək haqqının artması ilə müşayiət olunmursa, bu zaman aliment ödəyən şəxs aliment miqdarının dəyişdirilməsi ilə bağlı iddia tələbi ilə məhkəməyə müraciət edə bilər. Təəssüflər olsun ki, ölkəmizdə alimentin indeksasiyası məqsədilə məhkəmələr tərəfindən təyin olunan sabit pul məbləğində aliment miqdarının minimum əmək haqqı miqdarına olan nisbətinin, bir qayda olaraq, müvafiq məhkəmə aktlarında nəzərdə tutulmaması indeksləşdirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsinin, aliment alan şəxslərin alıcılıq qabiliyyətinin qorunması ilə bağlı müvafiq tədbirlərin vaxtında və lazımı qaydada yerinə yetirilməsi prosesinin ləngiməsinə səbəb olur. Sabit pul məbləğində alimentin indeksasiyası vaxtın qənaətinə qulluq edir. Vətəndaşlar ödənilən məbləğin alıcılıq qabiliyyətini qorumaq üçün “112-ci maddədə nəzərdə tutulan - ailə və ya maddi vəziyyətində dəyişikliklər”in olması əsası ilə aliment miqdarının dəyişdirilməsi barədə iddia ilə məhkəmələrə müraciət etməyə məcbur olurlar. Məhkəmələr isə bəzən inflyasiya səviyyəsinin aliment ödəyən şəxsin əmək haqqına olan təsirini

maddi vəziyyətdə olan dəyişiklik kimi qiymətləndirərək iddianı təmin etməyə məcbur olurlar, bəzən isə tərəflərin cüzi dəyişikliyi sübut etmə prosesinin çətinliyi ucbatından iddianın rədd edilməsi qənaətinə gəlirlər. Bütün bunlar məhkəmələrdə iş yükünün lüzumsuz halda artmasına və vətəndaşların qanundan irəli gələn hüquqlarının lazımınca və vaxtında yerinə yetirilməsinə maneələr yaradır, ən əsası isə sabit pul məbləğində alimentin miqdarının müəyyən olunmasının əsas meyarı olan uşaqların əvvəlki təminat səviyyəsinin maksimal saxlanması tələbinin yerinə yetirilə bilməməsi ilə nəticələnə bilər.

İstifadə olunan ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsi
 2. “Azərbaycan Respublikasında vətəndaşların pul gəlirlərinin və əmanətlərinin indeksləşdirilməsi haqqında” 17 iyun 1992-ci il tarixli AR Qanunu
 3. “Yaşayış minimumu haqqında” 5 oktyabr 2004-cü il tarixli AR Qanunu
 4. <https://docs.cntd.ru/document/9015517?marker=8QQ0M5>
 5. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_314684/#dst100
- 008

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

2022-ci ilin yanvar-iyun aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi

Yanvarın 13-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi Rəyasət Heyətinin iclası keçirilmişdir. İclasda 2021-ci ildə muxtar respublika məhkəmələrinin fəaliyyətinin yekunları müzakirə olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev ölkəmizdə insan hüquqlarının təmin olunması və müasir standartlara cavab verən məhkəmə-hüquq islahatlarının aparılmasının ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olmasını qeyd edərək, məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən ardıcıl islahatlardan danışmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talibovun birbaşa rəhbərliyi altında muxtar respublikamızda hüquq institutlarının təkmilləşdirilməsi və ədalət mühakiməsinin keyfiyyətinin daha da artırılması istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülüb.

Qasım Əliyev 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi, muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması, hüquqi maarifləndirmə sahəsində görülmüş işlər haqqında ətraflı məlumat vermişdir.

Ali Məhkəmənin sədri muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış və rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılıb nəticə verilmiş mülki və digər işlər üzrə çıxarılmış qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətlərinin nəticələrini və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kassasiya şikayəti verilmiş qərarlarının sabitlik göstəricilərini ətraflı təhlil edib.

Qeyd olunmuşdur ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi hüquqi-maarifləndirmə sahəsində də bir sıra işlər görmüş, ötən illərdə olduğu kimi cari ilin müvafiq dövründə də milli qanunvericiliyə edilən əlavələr və dəyişikliklər barədə müntəzəm olaraq muxtar respublikada yaşayan əhali arasında hüquqi təbliğat və izahat işləri aparılması sahəsində bir sıra tədbirlər həyata keçirmişdir.

Daha sonra Naxçıvan Muxtar Respublikası İnzibati Məhkəməsinin sədri Hicran Muradov, Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri Hüseyn Məmmədov, Hərbi Məhkəmənin sədri Polad Həsənov, Kommersiya Məhkəməsinin sədri Elşən Salmanov və muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmə sədrələrinin 2021-ci il ərzində görülən işlərə dair məlumatları dinlənilmişdir.

İclasda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin qərarı qəbul edilmişdir. Qərarla muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələrinə 2022-ci ildə işlərə baxılarkən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit edilmiş əsas insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının qorunması, qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsi istiqamətində fəaliyyətlərini daha da gücləndirmələri, vətəndaşlardan daxil olmuş müraciətlərə “Vətəndaşların müraciətləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq baxılmasını təmin etmələri, səyyari məhkəmə iclaslarının keçirilməsinə, qanunvericiliyə gətirilən yeniliklərlə bağlı əhali arasında hüquqi maarifləndirmə işinin genişləndirilməsinə, məhkəmələrdə fəaliyyət göstərən kitabxanaların qanunvericilik aktları və hüquq ədəbiyyatı ilə zənginləşdirilməsinə, eləcə də qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi işinin təşkilinə xüsusi diqqət yetirmələri və digər məsələlər tövsiyə olunmuşdur.

İclasa Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev yekun vuraraq bildirmişdir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi 29 dekabr 2021-ci il tarixdə keçirilmiş altıncı çağırış Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin altıncı sessiyasında Ali Məclisin Sədri tərəfindən verilmiş tövsiyələri Ali Məhkəmənin fəaliyyətində rəhbər tutaraq bundan sonra da ədalət mühakiməsini obyektiv, tam və qərəzsiz şəkildə həyata keçirəcək, vətəndaşların hüquqi maarifləndirilməsi işinin daha da gücləndirilməsi və əhalinin hüquq xidmətlərinə olan tələbatının keyfiyyətli ödənilməsi üçün səylərini davam etdirəcəkdir.

≈ ≈ ≈

Fevralın 14-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Kommersiya Məhkəməsinin yeni inzibati binası istifadəyə verilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov bu münasibətlə keçirilən tədbirdə iştirak etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin

sədri Qasım Əliyev çıxış edərək demişdir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında Ali Məclis Sədrinin rəhbərliyi altında məhkəmə sistemində geniş islahatlar aparılmış, vətəndaşların məhkəmə hakimiyyətinə olan etimadının yüksəldilməsi üçün zəruri olan tədbirlər görülmüşdür. Hüquq institutlarının təkmilləşdirilməsi, onların maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, eləcə də məhkəmələrin fəaliyyətində yeni texnologiyaların tətbiqi sahəsində də mühüm işlər həyata keçirilmişdir. Məhkəmələrdə “Elektron məhkəmə-informasiya sistemi”nin tətbiq edilməsi vətəndaşların, o cümlədən sahibkarlıq subyektlərinin daha asan və rahat şəkildə məhkəmələrə müraciət etmələrinə şərait yaratmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi ləğv edilib, ayrı-ayrılıqda müvafiq olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsi və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsi yaradılmışdır. Bu gün istifadəyə verilən Naxçıvan Muxtar Respublikası Kommersiya Məhkəməsinin inzibati binası muxtar respublikada fəaliyyət göstərən məhkəmə orqanlarının daha da inkişaf etdirilməsi üzrə vahid hüquqi konsepsiyanın uğurlu davamı olmaqla ədalət mühakiməsinin, işlərə daha keyfiyyətlə baxılmasına, vətəndaşlara yüksək səviyyədə hüquqi xidmət göstərilməsinə geniş imkanlar verəcəkdir. Qasım Əliyev yaradılan şəraitə görə Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən bütün hakim və məhkəmə işçiləri adından minnətdarlıq etmiş və bundan sonra da səylə çalışacaqlarına söz vermişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov Naxçıvan Muxtar Respublikası Kommersiya Məhkəməsinin yeni inzibati binasının istifadəyə verilməsi münasibətilə kollektivi təbrik etmiş, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin “Hər bir vətəndaşın hüquqlarını qorumaq bizim vəzifəmizdir” - fikirlərini xatırladaraq demişdir: Ölkəmizdə insanların

hüquqlarının qorunması sahəsində lazımi qanunvericilik bazası yaradılıb, müvafiq dövlət qurumları formalaşılıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnzibati məhkəmələrin və kommərsiya məhkəmələrinin təşkili və “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi haqqında” 2019-cu il 19 iyul tarixli Sərəncamına əsasən Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi ləğv edilib, inzibati və kommərsiya məhkəmələri formalaşdırılıb. Muxtar respublikada da kommərsiya sahəsindəki aktivlik nəzərə alınaraq Kommərsiya Məhkəməsi yaradılıb. Bu gün istifadəyə verilən inzibati binada kollektiv üçün lazımi iş şəraiti vardır.

“Ədalət o zaman bərpa olunur ki, haqlı haqqını, haqsız cəzasını alır”,- deyən Ali Məclisin Sədri muxtar respublikada kommərsiya sahəsində olan bütün işlərə, müraciətlərə ədalətli baxılacağına və ədalətli qərarlar çıxarılacağına əminliyini bildirib, kollektivə fəaliyyətlərində uğurlar arzulamışdır.

Sonra binaya baxış olmuş, bildirilmişdir ki, Kommərsiya Məhkəməsinin yeni inzibati binası məhkəmə orqanlarının özünəməxsus xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla inşa edilmiş, burada həm hakimlərin, məhkəmə işçilərinin, eləcə də vəkillərin fəaliyyət göstərməsi, həm də vətəndaşların müraciət etməsi və məhkəmə xidmətlərindən faydalanması üçün lazımi şərait yaradılmışdır. İkimərtəbəli inzibati binanın birinci mərtəbəsində məhkəmə zalı, müşavirə, şahid, vəkil, 2 icra məmuru, 18 iş otaqlarının və texniki otağın yerləşməsi, ikinci mərtəbədə isə 38 yerlik iclas zalı, 2 hakim otağının, dəftərxana və 15 iş otağının olması, məhkəmə zalında proseslərin daha dəqiq və sürətlə protokollaşdırılmasına xidmət edən, audio-video yazılışları aparən “AzFemida” sistemi, videokonfransların, təqdimatların keçirilməsi, elektron sənəd dövriyyəsi və məhkəmə işlərinin idarəetmə sistemi üçün qurğuların quraşdırılması vurğulanmışdır.

Bina istilik və soyutma sistemləri ilə təchiz edilmiş, ətrafında abadlıq və yaşıllaşdırma işləri aparılmışdır.

Ali Məclisin Sədri qurulanların qorunması və maarifləndirici tədbirlərin keçirilməsi barədə tapşırıqlar vermişdir.

≈ ≈ ≈

Aprelin 14-də Naxçıvan Mediasiya Təşkilatında yaradılmış müasir iş şəraiti ilə bağlı təqdimat olmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunçuluq və hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Cəlil Rüstəmov çıxış edərək 2021-ci ilin iyul ayından fəaliyyət göstərən mediasiya xidmətinin fərdi mediatorlar vasitəsi ilə həyata keçirildiyini bildirmiş, 15 fevral 2022-ci il tarixdə Naxçıvan Mediasiya Təşkilatının yaradılması məqsədilə Mediatorların Təsis Yığıncağı keçirilmiş, yığıncaqda Naxçıvan Mediasiya Təşkilatının yaradılması barədə qərar, həmçinin təşkilatın Nizamnaməsi qəbul olunmuşdur. Mediasiya Təşkilatının fəaliyyəti 2019-cu ildə qəbul edilmiş “Mediasiya haqqında” Qanunla tənzimlənir. Ötən dövrdə bu sahədə müvafiq işlər görülmüş, mediatorlar kursa göndərilərək təcrübə keçmişlər. Hazırda muxtar respublikada 5 mediator fəaliyyət göstərir.

Təqdimatda çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev qeyd etmişdir ki, muxtar respublikada mediasiya təşkilatının yaradılması hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində atılan uğurlu addımdır. Mediatorun vasitəçiliyi ilə tərəflər arasında yaranmış mübahisənin qarşılıqlı razılıq əsasında həlli ilə bağlı Qanunla müəyyən olunan mediasiya prosesi beynəlxalq təcrübədə də geniş istifadə olunur. Muxtar respublikada mediasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi istiqamətində görülən tədbirlər məhkəmələrin iş yükünün azaldılmasına da öz töhfəsini verəcək.

≈ ≈ ≈

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev Məhkəmə-Hüquq Şurasının iclasında iştirak etmişdir. İclasda ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırıq və tövsiyələrinə uyğun olaraq ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması və məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı görülən tədbirlər müzakirə olunmuşdur.

İclasda Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə bu günlərdə keçirilmiş cari ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunan müşavirədən irəli gələn məsələlər müzakirə olunmuş, ölkəmizdə sosial dövlətin yeni modelinin formalaşdırıldığı, insanların yüksək rifahının təmin olunmasının dövlət siyasətinin əsas məqsədi olduğu bildirilmişdir. Dövlət başçısının qəti siyasi iradəsi ilə korrupsiyaya qarşı mübarizədə həyata keçirilən sistemli, kompleks və innovativ tədbirlərdən danışılmış, 04.04.2022-ci il tarixli

Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022-2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın mühüm əhəmiyyəti qeyd olunmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, elektron xidmətlərin tətbiqinin genişləndirilməsi, antikorrupsiya tədbirlərinin gücləndirilməsi üzrə tədbirlərə toxunularaq Milli Fəaliyyət Planından irəli gələn vəzifələr müəyyən edilmişdir.

Bu mənada dövlət başçısının 2019-cu ilin aprelin 3-də imzaladığı məhkəmə fəaliyyəti üçün mühüm “yol xəritəsi” olan “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərmanının qəbulundan düz 3 il ötdüyü qeyd olunaraq bu dövrdə onun icrası üzrə görülən tədbirlər müzakirə edilmişdir.

Eyni zamanda vahid məhkəmə təcrübəsinin formalaşdırılması, habelə sistemli xarakter daşıyan nöqsanların aradan qaldırılması məqsədilə qanunvericiliyə mühüm dəyişikliklər edilmişdir. Bu sahədə Ali Məhkəmə tərəfindən monitorinqlərin aparılmasına dair Qaydaların təsdiq olunması məhkəmə səhvlərinin aradan qaldırılmasında müstəsna rol oynamışdır.

Mülki-Prosessual Məcəlləyə məhkəmə icraatı zamanı çevikliyin təmin edilməsinə, süründürməçilik, o cümlədən mümkün sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına, işlərə daha səmərəli baxılmasına, habelə müasir informasiya texnologiyalarının daha geniş tətbiqinə yönələn, bütövlükdə ədalət mühakiməsinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edən 350-dək dəyişikliklər edilmişdir.

2021-ci ilin oktyabrın 1-dən qüvvəyə minən həmin dəyişikliklərlə kiçik iddialara dair və yazılı icraat qaydasında baxılan işlərin dairəsi genişləndirilmiş, məhkəmələrdə işlərə baxılmasında lüzumsuz yubatmaların qarşısının alınması üçün əlavə mexanizmlər yaradılmış, prosessual müddətlər dəqiqləşdirilmiş, məhkəmə proseslərinin elektron qeydi təsbit olunmuşdur.

Mübahisələrin məhkəməyə getmədən barışıq yolu ilə alternativ həllinə nail olunması, bununla da vətəndaş məmnunluğunun artırılması məqsədilə yeni təsisat - mediasiya institutu fəaliyyətə başlamış, mütərəqqi beynəlxalq təcrübə əsasında məhkəmə rüsumlarının diferensiasiyası əsassız iddiaların azalmasına şərait yaratmışdır.

Fərmanın icrası çərçivəsində həmçinin, ədalət mühakiməsinin təkmilləşdirilməsi, hakimlərlə tədris prosesinin səmərəli təşkili, onların vəzifədə irəli çəkilməsi, hakimlik və sədrlik fəaliyyətini davam etdirməyə

yararlılıqlarının müəyyən edilməsində mühüm mexanizm olan “Hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi Qaydaları” qəbul edilmiş, onun elektron-proqram təminatı hazırlanmışdır.

Bununla yanaşı, məhkəmə qərarlarının elektron qaydada anonimləşdirilərək dərc edilməsi təşkil olunmuşdur. Təkcə ötən il “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə dərc edilən məhkəmə qərarlarının sayı iki yüz yetmiş mini ötmüşdür. Həmin qərarlar üzrə elektron axtarış sisteminin yaradılması məhkəmə təcrübəsi barədə məlumatlılığı artırmış və sistem xarakterli nöqsanların müəyyənləşdirilməsində mühüm rol oynamışdır.

Şura üzvü, Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev çıxış edərək yuxarı məhkəmələr tərəfindən qanun pozuntularına ciddi reaksiya verilməsi, korrupsiya və digər neqativ hallara qarşı barışmaz münasibət göstərilməsinin vacibliyini vurğulamış, bu sahədə qarşıda duran mühüm vəzifələrə toxunmuşdur.

İclasda həmçinin, fəaliyyətində bundan əvvəl peşəkar çatışmazlıqlar aşkar edilmiş hakimlərin fəaliyyəti təkrar qiymətləndirilərək 4 nəfərin işində dönüş yaratmadıqlarına görə səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi qərara alınmışdır. Qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasına görə apellyasiya məhkəmələrinin 4, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 3 hakimi intizam məsuliyyətinə cəlb olunmuşdur.

Həmçinin, korrupsiyaya şərait yaradan hüquqpozmalara, süründürməçiliyə və digər kobud qanun pozuntularına yol verilməsinə görə birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin 12 hakimi barədə intizam icraatı başlanılmışdır.

≈ ≈ ≈

sahəyə olan marağını artırmaq məqsədilə aprel ayının 25-dən 29-dək

Naxçıvan Muxtar
Respublikası Ali Məhkəməsində
tələbələr üçün “Ailə
qanunvericiliyinin aktual
məsələləri”nə həsr olunmuş beş
günlük təlim keçirilmişdir.
Tələbələrin hüquqa dair
biliklərini daha da
təkmilləşdirmək, eləcə də bu

keçirilən təlimdə Naxçıvan Dövlət Univerisitetinin hüquqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələri iştirak etmişdir. Əvvəlcə tələbələr məhkəmənin müxtəlif strukturlarında iş şəraiti ilə tanış olmuş, onları maraqlandıran suallar cavablandırılmışdır. Tələbələr Ali Məhkəmədəki kitabxana ilə tanış olmuş, məhkəməyə daxil olan sənədlərin, cinayət, mülki, inzibati və sair işlərin, materialların qeydiyyatı, rəsmiləşdirilməsi, formalaşdırılması, göndərilməsi və vətəndaşların müraciətlərinə baxılması qaydaları haqqında onlara ətraflı məlumat verilmişdir.

Növbəti gün Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin əməkdaşları tərəfindən tələbələrin ailə qanunvericiliyi barədə nəzəri biliklərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində çıxışlar edilmişdir.

Keçirilən təlimin növbəti günündə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Əhliman Xıdırov “Ailə qanunvericiliyinin aktual məsələləri” barədə tələbələrə təlim keçmiş, təlimdə tələbələr ailə qanunvericiliyinin ümumi xarakteristikası, ailə mübahisələri üzrə işlərə tətbiq olunmalı olan qanunvericilik aktlarının dairəsi, həmin qəbildən işlərə baxılması zamanı formalaşmış vahid məhkəmə təcrübəsi barədə məlumatlandırılmış, tələbələri maraqlandıran suallar hakim tərəfindən cavablandırılmış, mövzu ətrafında tələbələrin iştirakı ilə qarşılıqlı müzakirə aparılmışdır.

Sonrakı gün tələbələrin ailə qanunvericiliyinin tətbiq dairəsinə daxil olan işlər üzrə məhkəmə iclaslarında iştirakları təmin olunmuşdur.

Layihənin sonuncu günü Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev tələbələrlə görüşmüşdür. O, ölkədə aparılan hüquqi islahatların tərkib hissəsi kimi məhkəmə orqanlarında çalışacaq yüksək peşəkarlığa malik, layiqli və humanist kadrların formalaşdırılmasının vacibliyini vurğulamışdır. Qasım Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin müvafiq sərəncamlarının gələcəyin fəal, təşəbbüskar, vətənpərvər ruhlu kadrlarının yetişdirilməsi istiqamətində atılmış əhəmiyyətli addımlardan biri olduğunu bildirmiş, həyata keçirilən tədbirlərin gələcəkdə də davam etdiriləcəyini diqqətə çatdırmışdır.

Tədbirdə çıxış edən kommersiya kollegiyasının sədri Əhliman Xıdırov bildirmişdir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin müvafiq sərəncamlarının icrası çərçivəsində Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə Ali Məhkəmə arasında qarşılıqlı əməkdaşlıq qurulub və bu istiqamətdə həyata keçirilən belə tədbirlərin təşkili gələcəkdə müvafiq sahələrdə çalışacaq

kadrların daha peşəkar yetişməsinə, ixtisaslarına dərindən yiyələnmələrinə yeni imkanlar yaradır.

Universitetin Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsinin dekan müavini Abbas Əhmədov çıxış edərək Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin müvafiq sərəncamlarına uyğun olaraq Ali Məhkəmə ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində keçirilməsi ənənəvi hal almış bu cür tədbirlərin tələbələrin peşəkar kadrlar kimi yetişdirilməsində mühüm əhəmiyyətini vurğulayaraq yaradılmış şəraitə görə minnətdarlığını bildirmişdir.

≈ ≈ ≈

Mayın 11-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin və Naxçıvan Dövlət Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə Universitetin Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsinin hüquqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələri üçün “Təqsirsizlik prezumpsiyasında trasologiya, mövcud problemlər, yol verilən nöqsanlar və həlli üsulları” mövzusunda təlim keçilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının sədri İlqar Mirzəyev tərəfindən keçilən təlimdə Ali Məhkəmənin Mülki kollegiyasının sədri vəzifəsini icra edən Əli Allahverdiyev və Kommersiya kollegiyasının sədri Əhliman Xıdırov iştirak etmişlər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Universitetin Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsinin dekanı Yusif Hüseynov Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ixtisasların müvafiq təşkilatlara hamiliyə verilməsi ilə bağlı müvafiq sərəncamlarına uyğun olaraq keçirilən bu cür tədbirlərin tələbələrin ixtisaslı kadrlar kimi yetişdirilməsində əhəmiyyətini vurğulamışdır.

Əli Allahverdiyev tədbir iştirakçılarını salamlayaraq həyata keçirilən təlimin tələbələrin cinayət hüququ sahəsinə olan maraqlarının daha da artmasına xidmət etməklə yanaşı, cinayətlərin məhkəməyəqədərki tədqiqatı barədə onlarda zəruri biliklərin formalaşmasına töhfə verəcəyini bildirib, gələcəyin gənc hüquqşünaslarına uğur arzulamışdır.

Mövzu ətrafında hazırlanmış slayd müşayiəti ilə keçirilən təlimdə iştirakçılara təqsirsizlik prezumpsiyası, həmin prinsipin tarixi və qanunvericiliyimizdəki yeri barədə geniş məlumat verildikdən sonra trasologiyanın predmeti, əsaslandığı elmi müddəalar, trasologiyada izlərin qrup təsnifatları ətraflı izah olunmuşdur.

Təlimdə iştirakçılar həmçinin insan şəxsiyyətinin eyniləşdirilməsi məqsədilə aparılan daktiloskopik qeydiyyat, DNT tədqiqatının köməyi ilə şəxsiyyətin eyniləşdirilməsi metodu ilə yanaşı ayaq və ayaqqabı izinin ekspertizası, insan diş, dodaq və dırnaq izlərinin ekspertizaları, sındırma alət və vasitələri izlərinin ekspertizası (mexanoskopik ekspertiza) ilə bağlı ətraflı məlumatlandırılmışlar.

Qeyd olunmuşdur ki, trasologiya həmişə ən perspektivli bölmə olmuşdur. Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, cinayətlərin böyük əksəriyyəti cinayətkarın ətraf mühitlə fəal qarşılıqlı əlaqədə olduğu zaman baş verir. Əvvəlcə kriminalist texnikanın formalaşması zamanı iz təlimi əsas və həlledici rol oynayırdı. Hazırda kriminalistik texnika trasologiyanın indiki konsepsiyasını, onun açılmamış potensialını, təkmilləşdirilmiş üsullarını və izlərin aşkar edilməsi və təsbit edilməsi üzrə son metodları yalnız tədris fənni kimi təkmilləşdirmir, həm də bunun nəticəsi olaraq cinayətlərin aşkarlanmasının səmərəliliyini artırır. Cinayətkarlığın və onun dinamikasının artımının müşahidə olunduğu son illərdə cinayət mühakimə icraatında elm və texnikanın nailiyyətlərinin əsas bələdçisi olan kriminalistika və məhkəmə ekspertizalarının formalaşmasına və təkmilləşdirilməsinə daha çox zərurət var.

Təlimin gedişində iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılmış, mövzu ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Sonda trasoloji ekspertizaların tətbiq edildiyi Robert Şvartz cinayəti barədə “İstintaq təcrübəsi, izin sirri” sənədli filmi nümayiş olunmuşdur.

≈ ≈ ≈

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev Məhkəmə-Hüquq Şurasının iyun ayının 11-də keçirilən iclasında iştirak etmişdir. İclasda qarşıdan gələn 15 iyun - Milli Qurtuluş günü münasibətilə tədbir iştirakçılarını təbrik edən Şuranın sədri, ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov bu bayramın müstəsna əhəmiyyətini bildirmişdir. Məhz həmin

gün böyük öndər Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə ölkə rəhbərliyinə qayıdaraq misilsiz fədakarlıqla milli dövlətçiliyimizi məhv olmaqdan xilas etdiyini, xalqımızın və dövlətimizin gələcək inkişafını, müstəqilliyimizin dönməzliyini təmin etdiyini vurğulamışdır.

İclasda Ümummilli Liderimizin müəyyən etdiyi hərtərəfli tərəqqi strategiyasının Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdirildiyi, Azərbaycanın dünyada yüksək nüfuza sahib ölkəyə, etibarlı tərəfdaşa və regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzinə çevrildiyi qeyd olunmuşdur. Dahi öndərin ən ümdə vəsiyyətinin və bütün xalqımızın arzusunun Müzəffər Ali Baş Komandanımız tərəfindən reallığa çevrilməsi və müqəddəs torpaqlarımızın düşmən tapdığından azad olunması ilə xalqımızın Zəfər salnaməsinin yazıldığı bildirilmişdir.

Respublikamızın hərtərəfli inkişafına uyğun olaraq məhkəmə-hüquq sistemində də islahatların davam etdirildiyi, dövlət başçısının 03.04.2019-cu il tarixli Fərmanının mühüm “yol xəritəsi” olmaqla bu sahədə işin müasir çağırışlara uyğun yeni mərhələdə aparılmasını, hüquqların məhkəmə müdafiəsinin güclənməsini şərtləndirdiyi qeyd olunub. Fərmanın icrası çərçivəsində məhkəmə fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericiliyin təkmilləşdirildiyi, cəza siyasətinin humanistləşdirildiyi, institusional, təşkilati və digər tədbirlərin görüldüyü, kadr islahatlarının aparıldığı qeyd olunmuşdur.

Fərmanla ayrılmış əlavə 200 yeni hakim ştatının yüksək hazırlığa və mənəvi keyfiyyətlərə malik hüquqşünaslar hesabına və çevik komplektləşdirilməsi məqsədilə Şura tərəfindən hakimlərin seçilməsi qaydaları təkmilləşdirilərək bu çox mərhələli proses davamlı xarakter alması vurğulanmışdır.

Ötən dövrdə şəffaf prosedurlarla aparılan seçim nəticəsində 44 nəfər hakimliyə namizəd bütün imtahanları, habelə yarım illik tədris kursunu və məhkəmələrdə stajkeçməni uğurla başa vuraraq müxtəlif hakim vəzifələrinə təyin edilmişdir. Hazırda 200-dən çox namizəd seçim prosesinin müxtəlif, o cümlədən sonuncu mərhələlərindədir. Müsabiqəni uğurla başa vurmuş daha 39 namizəd isə hakimlərin seçimi Qaydalarına əsasən ixtisaslaşmanın aparılması üçün Hakimlərin Seçki Komitəsi tərəfindən Məhkəmə-Hüquq Şurasına təqdim edilmişdir. Şura tərəfindən həmin namizədlərlə fərdi söhbətlər keçirilmiş və birinci instansiya məhkəmələrinə hakim vəzifələrinə təyin olunmaları üçün təkliflərin hazırlanması qərara alınmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, böyük əksəriyyəti 35 yaşa qədər gənc nəsil

hüquqşünaslardan ibarət olan namizədlər hüququn müxtəlif sahələrində çalışırlar. Onların sırasında qadınların sayının 60% təşkil etməsi ölkəmizdə qadınların ictimai həyatın müxtəlif sahələrində fəallığının təzahürüdür.